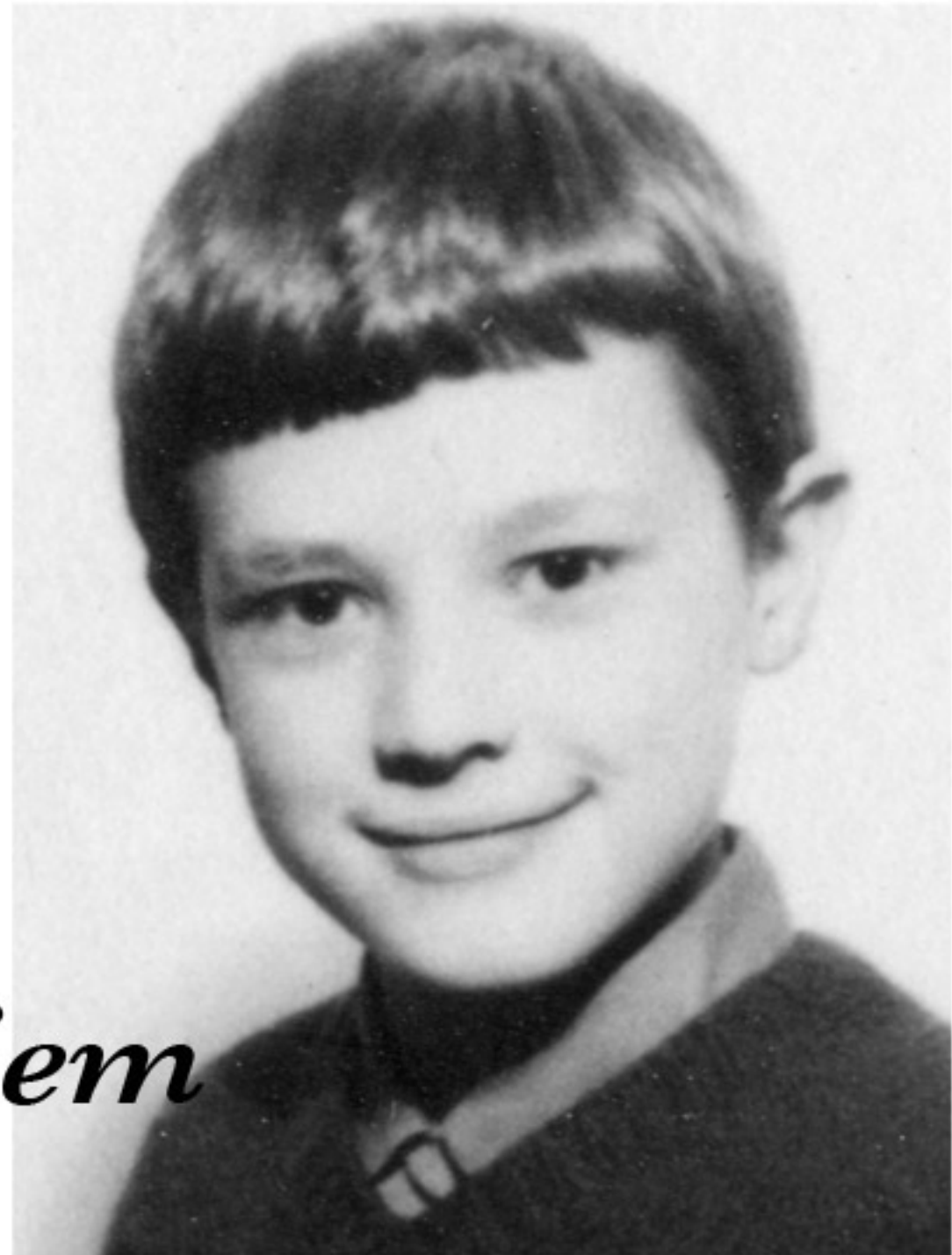

Requiem

Requiem

Dialog med döden

(2003)

Copyright © C. Lanciai 2003

Josef Weisers hemlighet

Man ställdes hänsynslöst inför *fait accompli*. Plötsligt bara var dödsannonsen där i tidningen. Ens bästa vän från ens bästa skoltid var död, 51 år gammal.

När man undersökte saken tycktes samma chock ha drabbat alla som kände honom, även dem som känt till hans sjukdom. Det var en sorts hudcancer som satt sig i tarmen och där utvecklats sig aggressivt. Han hade bekämpat den med framgång och kunnat återgå till jobbet i höstas, bara för att sedan få budet att den återkommit och definitivt.

När jag senast träffat honom sommaren 2001, när han målade om sitt hus, hade han inte sagt någonting och som vanligt verkat kärnfriskheten själv. Han hade ju alltid levat mycket sundare än jag. Vi hade pratat på glatt som de goda vänner vi alltid varit och kunnat konstatera att egentligen ingenting förändrats under de 42 år vi känt varandra. Vi var båda desamma, i princip oförändrade, sedan vi blivit bästa vänner som åttaåringar bland en hopper invandrarbarn i den katolska skolans ruggiga lokaler i Östra Hagaskolan, en skola för utvecklingsstörda, mest mongoloida barn, där den missionerande katolska skolan fick inhyra sig på nåder....

Denna katolska skola på den tiden var säkert Göteborgs mest sällsamma skolmiljö. Det var barn till SKF-arbetare från Italien som bodde i barackerna i Sävenäs (där också Josef med sin bror växte upp), det var flyktingbarn från Ungern (1956), Polen, Tjeckoslovakien och Baltikum, (Josefs och Erios far är estländare,) vi hade även en fransk flicka i klassen och några mycket bråkiga och stökiga rödhåriga irländare, (den vilda familjen Engberg var ökad för sin extrema livlighet,) och det var några Lanciaiar, som kom nästan direkt från Argentina. Undervisningen förmedlades handfast av några fantastiska nunnor från Tyskland, vars pedagogik var så effektiv, att mina tre år i katolska skolan var nästan de enda skolår som lärde mig något av vikt. Josef och jag hörde till de frivilliga kvarsittarna på lördags-eftermiddagarna, då skolsystrarna gav extraundervisning i tyska för dem som ville vara med.

Då alla dessa barn i regel kom direkt från kriget, då deras föräldrar flytt därifrån eller från dess ruiner, förhärskade en mycket stark anda av beslutsam konstruktivism i denna skola. Dessa familjer hade kommit till Sverige för att skapa en ny och bättre värld, ohyggliga lidanden i det förflutna hade gjort dem till erfarenhetsguldgruvor av vettig moral, och Josef kom dessutom liksom jag delvis från österled: Finlands och Estlands erfarenheter av Stalin ingick i våra personligheter. Josef hade den starkaste integriteten i klassen, han var alltid rättvis men aldrig dominerande, och brutalitet och våld var helt väsensfrämmande för honom. Min familj bodde då i villa i Utbynäs medan Erio och Josef bodde i det största höghuset i Kortedala, de kom till mig ibland och hälsade på och vice versa, det var ju faktiskt inte så långt ifrån; men senare i livet fick Josef med sin familj hus i Långedrag medan jag som eländig obotlig arbetsnarkoman hamnade i slummen, så det jämnade ut sig med åren.

Så intensiva och lärorika var dessa tre korta år i katolska skolan, att man sedan i Samskolan kände sig helt malplacerad. Där fick man plugga vad man redan lärt sig i katolska skolan något år tidigare, undervisningen gick mest ut på 'enskilt arbete' som innebar att var och en fick göra vad han ville, alltså inte lärde sig någonting, och i stället för exotiska invandrar- och flyktingbarn fick man till klasskamrater söner till bankdirektörer och ledande affärsmän, snobb-barn som man aldrig fick någon varm kontakt med. Lyckligtvis fanns det också några läkarbarn och judar – annars hade Samskolan varit hopplös som snobbskola.

Erio gav en underbar karakterisering av sin bror, som inte kan göras bättre. Josef var något så sällsynt som en alltigenom god människa och därtill sällsynt välskap – hans vackra moders skönhet

gick igen hos honom men i helt maskulin version. Han var en boren atlet med ett hjärta av guld kombinerat med en naturfilosofs klokhet. Han tyckte om att ta hand om folk, han gav dem villigt all den tid i världen de behövde utan några reservationer, hans hjälpsamhet var ett fenomen, och sådan var han hela livet – redan som åttaåring när vi hamnade i samma klass. Samtidigt var han fullständigt anspråkslös – han krävde aldrig något tillbaka utan var närmast ensidigt generös och det mot alla som kände honom.

Varför skulle han då drabbas, han, den bästa av oss alla? – var frågan som riktades mot den maximalt orättvisa försynen. Under begravningsakten i kyrkan var den tryckande tystnaden fruktansvärd just genom denna himmelskriande fråga, som alla kände men ingen kunde uttrycka, då den bedövade bedrövelsen var för paralyserande. Prästen överraskade dock alla positivt med att, utan att ha känt Josef alls, bara genom inkännande kunde lägga just de rätta orden.

Fastän våra vägar skildes 1962 fortsatte vår kontakt, utan att vi egentligen sökte upp varandra. Vi stötte på varandra då och då slumpmässigt och konstaterade då att allting var i sin ordning och att ingenting förändrats. Emellertid uppstod en kris i bådas våra liv 1970-71, som åter förde oss samman intimt som ynglingar. Josef gick då ut skolan och började arbeta på bank, vilket han snart kände att var helt fel. Han kom då i kontakt med scientologerna, som erbjöd honom ett alternativ. Jag hade precis då distansierat mig från scientologerna, fastän alla mina syskon och min mor förblivit engagerade, och jag vågade avråda Josef från att fortsätta den vägen. Han tog mitt råd på allvar och slog in på en annan väg, han blev hantverkare och lärare och en mycket duktig snickare och fick med tiden tjänst på Rudolf Steiner-skolan. Från scientologerna i min familj fick jag höra att jag givits skulden för att Josef lämnat den vägen, men jag förebråddes aldrig för saken. Valet hade sista slutligen varit Josefs eget.

Men då fick jag första gången inblickar i Josefs privata tankevärld, hur oerhört skeptisk han var mot hela tillvaron, hans tvivel och hans alltid otillfredsställda sökande. Det var som om han var alldeles för bra som människa både till kropp och till själ för att någonsin kunna bli nöjd med sig själv, som om hans tillvaro var för bra för att vara sann och som om han därför inte riktigt kunde tro på den, hur mycket han än kunde njuta av den. Under den fulländade godhetens och skönhetens yta var han en orolig skeptiker och djupt spörjande melankoliker.

En gång när vi träffades, som vi brukade göra, helt apropå, på Östra Larmgatan, då vi inte setts på årtal, började han genast tala om sina kroppsliga bekymmer. Jag kunde inte ta det på allvar, ingen var ju friskare än han, och jag attribuerade det till en sorts hypokondrisk överdriven oro för sin hälsa. I själva verket var det något som gick djupare än hälsan. Han var så bra och en så idealisk människa, att han inte kunde fatta vad det var för fel på honom – som om det måste finnas något fel bara för att han var så bra och hade det så bra.

När sjukdomen kom tog han det med fulländat jämnmod: fortsatt som vanligt, ingen förändring, festen fortsätter, låt den inte rubbas. Desto brutalare kommer så den chockartade bortgången.

Hur ska man förklara och förstå den oerhörda sorg som uppstår när en så kär vän går bort? Det hjälper inte att analysera och förklara bort det hela – sorgen består och kan inte förträngas. Vad är det som händer egentligen?

Ibland har man fått höra sällsamma vittnesmål om hur det står till på den andra sidan. Sådant kan ju inte vetenskapligt utrönas och måste sorteras bland rena teorier. Men om man utgår från, att livet fortsätter efter döden, så är det inte helt ologiskt att tänka sig, att den avlidne själv måste känna en oerhörd saknad av alla dem som han känt och älskat. Känslor går genom och över alla dimensioner, och det är inte orimligt att anta, att de kvarlevande kan känna den avlidnes känslor av saknad på den andra sidan, om de stod honom tillräckligt nära och har anlag för empati. Det är antagligt att sorgen helt enkelt är både den avlidnes och de kvarvarandes ömsesidiga känsla av saknad av möjligheten till den konkreta kontakten med varandra.

Hur skall den då bearbetas? Det finns bara ett sätt, och det är det som i regel alla helt naturligt ägnar sig åt: att helt enkelt fortsätta umgås med den avlidne på det enda sätt som går, alltså i tankarna. I bästa fall kan det uppstå telepatisk kontakt. Något sämsta fall finns inte, då denna praktik av fromhet gentemot bortgångna aldrig kan skada.

Enligt judisk uppfattning är den högsta välgärning man kan göra i livet en välgärning för en avliden, ty det kan man aldrig få någon lön eller något tack för. Det kostar ingenting heller. Bara en god tanke är en sådan välgärning. Det är på något sätt att helt enkelt bara odla vanlig mänsklig godhet, då det aldrig kan finnas något ont på den andra sidan.

Sorgearbetet

Min bästa vän

1.

Min bästa vän, hur kunde du dö?
Hur kunde det sluta så fruktansvärt illa?
Först efteråt infinner sig frågorna och förebräelserna,
alla de obefintliga grälen och allt det outtalade,
som vi borde ha talat om medan vi ägde varandra –
vi hade ju faktiskt varandra i mera än fyrtio år!
Och vi delade allt såsom barn, vi var de bästa vänner,
och fastän vi skildes så återförenades vi igen senare
i vårt livs höjdpunkt, i ynglingaårens fullkomning,
som innebar för oss två båda vårt livs värsta kris
genom både nerdykandet och återvändandet från
förra århundradets värsta religiösa svindel
och dess mest fatala förförelse-förräderi.
Dessa så överväldigande ljuva minnen
av alla de stunder vi hade tillsammans
allenast av glädje och välbehag –
– aldrig att vi någonsin var i disharmoni.
Endast en gång i skolan så visade du faktiskt svartsjuka
för att jag gav mitt förtroende även till Valdemar,
som sedan omkom i alkoholism –
men jag kunde snart lugna dig –
– du var den ende jag litade på.
När jag "räddat" dig från Scientology
efter att först ha befriat mig själv därifrån
kom vi bort från varandra
i vad som blev våra livs längsta skilsmässa –
vi sågs aldrig under de svåraste åren,
de åren jag kallade "svältåren", det bittra 70-talet,
förrän du fann dig en hustru.
Då hade vi bara respekt för varandra.
Jag ville ej störa din familjelycka
och höll mig på avstånd –
du hade själv givit din hustru all förstahandsrätt,
vilket jag respekterade.

2.

Nu kan det frågas: hur mycket egentligen
älskade vi två varandra?
Det var aldrig något sexuellt mellan oss,
men det var ändå kärlek emellan oss.
Den var för helig dock för att den skulle få kränkas,
vi kom aldrig ens på idén,
och sålunda förblev det.
På så sätt förblev vi och vänskapen helig.
Men nu, när det blivit för sent,
bör det frågas: hur riktigt egentligen var det?
Hur ärliga var vi? Var tystnaden tillräcklig?
Borde vi visat varandra mer öppenhet?
Kanske. Åtminstone borde nog jag ej ha undvarat dig
och försummat dig med tanke på hur det gick.
Om jag ägnat mig mera åt dig hade du kanske klarat dig bättre,
ej fallit för melankolin, ej ha tvivlat på din egen godhet
och kanske ha sluppit din sjukdom.
Det får vi ej någonsin veta,

men jag kan ej frikalla mig från det ansvaret.
Genom att jag ändå räddade ditt liv från svindeln
och kanske därmed lät dig slippa få ditt liv förstört
blev jag ansvarig för ditt liv även i fortsättningen,
vilket ansvar jag ej levde upp till.
Jag råkade själv i misär under svältåren,
och du fann tröst hos din hustru och son.
Ja, min bästa vän, fastän vi råkades sedan så litet som möjligt,
så råkades vi ändå ständigt, ty kärleken dog aldrig mellan oss.
Den levde vidare sitt eget liv, den var fast etablerad hos oss
när vi redan var barn, och den höll oss tillsammans
totalt oberoende av min misär och din sjukdom;
och nu, när vi alla förlorat din närvaro
finns denna kärlek blott desto mer tydligt kvar
som den blev inbränd från början i den oförgängliga själen.

3.

En amputerad man kan känna smärtan av den lem som ej finns kvar.
Det gör förbannat ont i det ben som är borta.
Detta är ett känt och oförklarligt fenomen.
På samma sätt, när någon nära anhörig går bort,
är det alldeles som om en del av en själv och av ens egen själ
blev grymt och smärtsamt amputerad från en själv.
Ack, om jag ändå kunde återbörda dig till livet,
likvidera och avskaffa din passion och bortgång
och så få ditt himmelsskriande oacceptabla slut helt rättvist annullerat!
Om blott dessa rader kunde få dig levande igen,
så skulle jag då gärna därför bara producera dem i tegelstensromaner!
Din tystnad om din sjukdom inför mig,
när vi då senast sågs blott sexton månader före din död,
– var den avsiktlig? Ville du ej göra mig orolig?
Var det bättre att då ställa mig inför en färdig plötslig dödsannons,
det mest brutala slag jag fått i livet?
Nej, min vän, jag tror ej att du trodde att du skulle dö.
Du tog för givet att allt skulle fortsätta som vanligt,
att vår fyrtioåriga vänskap skulle hålla på i fyrtio år till minst
och att ingenting i världen skulle kunna ändra på vår harmoni.
Och du fick rätt. Fast du är död är du mer levande än någonsin,
fastän vi ej kan nå varandra mer står vi nu närmare varandra än i livet,
och ingenting i vårt förbund har ändrats eller påverkats
men endast tillskärpts, accentuerats och med ens förhöjts högst avsevärt.
Min vän, du är ej död. Du är mer levande än någonsin.
Det är i stället jag som nu är död, ty det är jag som har förlorat dig.

4.

Jag minns nu i en dröm, att jag blev åkallad av dig.
Du sade att du skulle dö, det var din egen tanke
som avsiktligt eller ej kom fram till mig
och varnade mig för vad som nu skulle hända.
Men jag slog det bort från mig och sade mig
att det var omöjligt, att det var blott min egen fantasi
som spelade mig fula och oacceptabla spratt,
och jag förträngde varningen
i det att jag då omedvetet hoppades att synen var min egen lögn.
Det var för nio månader sedan förra våren,
och du hoppades då kanske själv att krisen hade klarats,
att det värsta hotet undanröjts och att du skulle överleva.

Var det mina sjukdomar som du tog på dig?
Alltid var jag magsjuk, redan som sexårigt barn
gick jag med dagliga magplågor, och min bror
var dödligt anfäktad av tarmvred, så det låg nog i familjen.
Han blev opererad, men jag utvecklade magsår
tjugosju år senare och slapp det ej på tio år.
Först nu, de sista åren har det börjat kännas bättre,
och då lägger du dig ner i värre plågor av besläktat slag,
som om du övertagit dem från mig.

Det står nu klart för mig: vi borde aldrig någonsin
ha släppt kontakten när jag flyttades ifrån vår skola.
Jag försökte hålla vår förbindelse vid liv,
jag minns vid ett kalas att jag nödvändigt ville bjuda dig,
men ni var utan telefon: jag kunde inte ringa dig.
Och så gick åren, tills vi fick en andra chans:
den farliga religiösa krisen, som sänkte mig till självmord
och till att du också kanske fått ditt liv förstört.
Vi klarade oss båda två och kanske just genom varandra,
och ändå så släppte vi kontakten, nu för sex-sju år.
Var det av skamsenhet för att vi båda kände,
att vi kanske höll för mycket av varandra?
Ingenting var ju mer noggrant inpräntat i oss
i vår så överexemplariska katolska skola
än just känslan för det hederliga, ädla och anständiga.
Min vän, vi var för ädla för varandra.

Bättre är det dock att tala ut nu när det är för sent
än att ej någonsin få klarhet i den viktigaste sanningen av alla:
den som skapas genom en bestående och ärlig relation.
Jag kunde längta efter dig som tioåring redan,
jag skrev upp det till och med i mitt livs första dagbok,
och nu fyrtio år senare är den längtan bara desto starkare
för att den ej någonsin nu mer får stillas.

5.

"Eftervärme – är det den vi njuter nu?
Solen har gått ner
men långt efteråt
är stenhällen ännu varm."
Den dikten valde dina egna,
det är Ulla Olins ord,
så enkla och ändå så uttrycksfulla
och så fullständigt på pricken.
Ty det är ett fenomen du lämnat efter dig,
just denna eftervärme,
som är varmare än solen
i en mera gyllne strålgång
än all Medelhavets och all mänsklighetens skönhet.
Det har ofta sagts, att umgänge med minnen av den döde
kan blott göra saken värre, håller såret färskt och blödande
och hindrar tårefloden från att lindrande koagulera.
Nej, låt mig hellre gråta fritt besinningslöst
som en besatt och galen,
ty den skönheten av minnet av dig
är för vacker för att någonsin jag skulle avstå från den.
Stanna hos mig, fastän du är död,
det spelar ingen roll, så nära var vår vänskap
att det att du finns på andra sidan
med livets barriär emellan oss –
– en evighet av dimensioner som en avgrund mellan oss

betyder ingenting, ty du är hos mig,
och jag frossar i att ha dig där i närheten
på andra sidan evigheten.
Det är viktigt, kanske viktigast av allt
att gå till rätta med en relation just efter döden
när den är som naknast, som mest reducerad
till den absoluta nollpunkten,
där allting framstår såsom renast.
Där kan man om någonsin och någonstans
få reda på den absoluta sanningen
om något som har varit,
(eller åtminstone någon del därav):
hur relationer innerst inne verkligen fungerar
när den nakna själen ställs som naknast
inför allt vad som finns kvar
när allting utom blott den själv berövats den.
Det är ej spiritism, det är ej andeskåderi,
det är ej spökenforskning eller annat hokus –
ty det kan analyseras.
Det finns ej någon mera utsökt väv
än själslighetens känslighets eteriska anatomi,
ett filigranarbete mer sofistikerat än den intrikataste
mest snillrika dekokt av DNA-kombinationer.
Själen finns, det dummaste som man kan göra
är att påstå något annat, den är evigt individuell,
det suveränaste som finns
och tillhör samtidigt den stora gudomliga helheten:
här är den absoluta paradoxen:
varje själ är både ingenting i allt och allt i ingenting.
Varenda en är Gud och ändå ingenting mot Gud.
Du lever, Josef, och jag vittnar därom inför evigheten
i triumf! Ty själen finns blott för att ständigt triumfera
genom livet, över livet
och i livet fastän den ej finns i livet.

6.

Min stora galna sorg blir alltmer onkontrollerbar.
Jag vaknar upp i natten, och jag börjar genast gråta.
När jag går och lägger mig går sorgen gråtande med mig i sömnen,
och var morgon när jag vaknar är min första morgonbön
blott tårarnas återuppståndelse och sorgens nyupprivna sår.
Jag hade alltid anlag för självplågeri –
två älsklingssagor som jag alltid frossade med tårar i
var H.C.Andersens "Historien om en moder"
jämte Oscar Wildes "Rosen och näktergalen",
sagan om hur fågeln tvingade sig sjunga ständigt vackrare
med att forcera rosens tagg och vrida om den i sitt bröst.
Men det är viktigt att få gråta ut.
Ett annat sätt att odla sorgen och dess masochism
är genom alkoholen. Den är då ett utmärkt sätt
att få fördämningarna effektivare att brista
så att översvämningarna flödar mera generöst.
Nu blir jag alltmer egoistisk i min sorg,
men det kan kanske roa dig att se mig skämta svart om saken,
och det kanske även kan få dig att skratta något där på andra sidan graven.
Det kan vi behöva, vi som aldrig mera får ha roligt nu tillsammans.
Var och en i ensamhet med tankarna sardoniskt hos den andra –
tänk att vi två skulle sluta så?
Jag ångrar allt med bitterhet, min käre vän,
att vi två ej tog bättre vara på vårt liv tillsammans.
Just när chansen kom till vår kamratliga återförening –

vi beslöt ju nästan att slå oss tillsammans i gemensamt 50-årsfirande,
det var vad vi diskuterade när vi för sista gången sågs –
så blev du sjuk och teg om saken för mig,
När du aldrig hörde av dig tänkte jag att du fått något nytt program,
jag for utomlands och firade avskedet till ungdomen där
och anade ej varför du var tyst och höll dig borta.
Kanske det var bäst så och att det var som du ville,
men det kan jag aldrig någonsin förlåta mig
att jag gick på den lätte.

7.

Det sägs, att man bör lägga sorgen sin åt sidan
som en egoistisk självförhållning och sjuk förmånenhet,
och det är ju i och för sig en rationell förklaring och rättmätig undanflykt;
men sorgen blir man inte kvitt så lätt.
Det sägs med rätt att man bör koncentrera sig på livet och de levande
och icke låta sorgen över avslutade liv ta överhanden över livet.
Ja, allt det är nog så rationellt och riktigt,
och det låter ju så övermåttan snusförnuftigt,
men är det så enkelt?
Jag försökte gömma sorgerna i goda vänners lag
i sund homeopatisk reguljär förtunning
utspädd i gränslösa generösa mängder alkohol,
och grät blott desto bittrare, min vän, blott över dig,
ditt orättvisa öde och förlusten av dig, som minsann all världen vet
att jag ej varit ensam om.
Det spelar ingen roll, min vän, hur ifrån andra sidan graven
du försäkrar mig om att du alltid står bredvid mig vid min sida
och förblir vid mig som troget stöd för alltid:
det gör icke saken bättre. Ditt liv är förlorat,
och det kan jag aldrig någonsin gottgöra eller vinna åter.
Allt vad jag kan göra är att likaledes förbli trogen dig,
åkalla dig evinnerligen som min bästa vän och aldrig glömma dig,
du underbare trofaste stabile själ och ödesbroder,
och sålunda hålla fast vid vårt gemensamma ideal:
vår Hektor, vår musik, vår ädelhet, vår heder och vår stolthet,
vår närhet till naturen som det enda hållbara i existensen,
du käre älskade, du skönaste av alla ideal,
du gode vän, den ende, som jag har förlorat.
Tyck ej synd om mig, förakta mig ej
för min bittra oupphörliga och innerliga gråt,
ty den är blott ett offer på ditt altare
för all den skönhet och den trofasthet
som var min bästa vän, min älskade,
den ende som jag kunnat lita på i kärlek,
då vår kärlek göts i barndoms oskuldsfullhets oförgängligaste renhet.
Det har sagts, att ens livs första kärlek är den enda som beständigt varar,
och om något så har du bevisat det nu genom din martyrdöd.
Det är ej för mycket sagt: jag älskade dig,
vackre vän, för evigt utsägligt.

8.

Nu klagar jag igen. Jag vet, jag borde skratta,
livet är ett skämt och döden endast vitsens kulminering,
ingenting är allvarligt, och den slutgiltiga befrielsens utlösningsskratt
är löjligast av allt, ett hån av allt och särskilt av allt heligt,
som om hela livet var en bluff. Men likväl måste jag anklaga dig
med frågan: Varför måste du väl dö ifrån mig?
Det fanns ingen anledning, du hade allt att leva för,

och vi var lyckliga, och ändå denna nesliga, onödiga,
omöjliga, störtlöjliga totala platta tragedi
som något av den mest absurda antiklimax som var tänkbar.
Jag ser ej någon mening med din hädanfärd.
Jag kan blott klaga bittert över den.
Jag vet, ej inbjöd du din sjukdom,
ingen vill ju drabbas av den hemskaste sjukdomen cancer,
livets avskryvdaste mest ovälkomna gäst,
men hur i all sin dar var det då möjligt?
Kanske att du undrar över samma sak och så förblir osalig i all evighet
som jag, som ej kan acceptera, ej förlåta, icke tolerera detta omänskliga öde
som du minst av alla var förtjänt av.
Det är som en Jobshistoria, där den stackars slagne Job,
så orättvist berövad hälsa, egendom och alla sina barn
i stället för att få ett lyckligt slut med rättvis och total återupprättelse
blir mördad nesligt av den nedrigaste usling i total vanära.
Nej, jag kan ej acceptera det. Du är ej död, min vän,
så dör man inte, hellre ser jag dig för evigt som osaligt spöke
mitt på ljusa dagen, hemsök mig och lämna aldrig mig i fred,
men acceptera aldrig en så vidrig orättvisa.
Jag förbjuder det, allt universum protesterar,
detta går ej an, jag släpper icke dig ifrån mig,
detta måste överklagas inför Gud och evigheten outtröttligt!
Det finns de som hävdar att man ej får cancer utan orsak,
att man inbjuder sin ruttne mördare psykosomatiskt
genom vällevnad, bekvämlighet och slapphet,
att man när man ledsnar på sitt monotona liv
inbjuder vilken omväxling och prövningssinekur som helst
om blott man slipper fastna i utträknadens stagnering,
att man faktiskt kan omedvetet inbjuda sin egen kroppsförruttelse
genom att så lida av sin instängdhet i vällevnadens välgångsfängelse
att man önskar vad som helst för att få bli befriad:
"Själen är en fånge i sin kropp som hela livet skriker efter sin befrielse,
som alltid är allt mänskligt livs slutgiltiga yttersta strävan och summering."
Men vi alla som fann oss beroende av din personlighets betagande välsignelse
och älsklighet och godhet? Varför måste vi berövas detta som vi älskade?
Vad tusan gjorde vi för att förtjäna detta orättvisa öde som var ditt?
Nej, jag blir inte klok på detta vidriga problem.
Jag kan ej acceptera det, och jag får nöja mig med
att få ha dig kvar i anden som min gäst och gäst,
som har den stora godheten att spöka för mig oupphörligt.

9.

Mina tårars offer gjuter jag beständigt.
Tag emot det, käre vän, med ousinlig generositet,
ty jag kan inte tröttna på att gråta
av tillgivenhet och kärlek, fromhet och förtvivlan.
Jag förstår dig på ett sätt nu som jag aldrig gjorde tidigare,
men nu är det ju för sent. Det är den gamla floskeln,
den evinnerliga kärlekstragedin i all sin eländiga tjatighet:
för sent! För helvete, för sent! Det vill jag skrika ut
i vilt ursinne inför evighetens vanmakt så att hela universum rämnar
i ett värre dån än hela big bang-teorins mest utflippade överdrifter!
Det var självbehärskningen som tog ditt liv: din kärlek och passion
var så dynamiska att de tog ut sin rätt i motsatt riktning
när du tvingade dig till att underkuva dem av ren behärskning,
ja, av hänsyn bara till det liv och den omgivning som du älskade.
Jag minns det alltför väl hur illa och hur rasande du kunde bli inför en orättvisa,
och tyvärr blir livet ständigt bara mera orättvist ju längre man står ut med det,
ju längre man får leva. Det blir outhärdligt och ju mera så ju mera känslig man är själv
förr eller senare. Om man då lider av en högt utvecklad självbehärskning

vänder sig ens undertryckta harm emot en själv och blir försåtligt frätande självdestruktiv. Så har jag observerat fenomenet i ett antal klassiska extrema orättvisa cancerfall: en alltför god natur med alltför ädel självbehärskning oförmögen att ge utlopp åt en outhärdlig harm som undertryckt blir mera skadlig i självdestruktivitet än naket våld. Förbli hos mig, min vän, jag älskar dig ej mindre fastän du är spöke, tvärtom: nu först känner jag dig närmare. Tillsammans var det alltför mycket som vi aldrig kunde uttrycka ordentligt för varandra, men när nu den fullständiga tystnaden fått överta vårt språk förstår vi plötsligt allt och även det mest utsägliga.

10.

Det hemskaste med sorgen är dess ensamhet. Ej någon annan kan förstå den. Du kan aldrig gråta fritt och hämningslöst om du ej är i absolut fullkomlig säkerhet och ensamhet. En annan kan ej någonsin förstå hur djupa dina känslor är. Om du försöker avslöja din sorg, beskriva den och dela med dig av den framstår du som löjlig och din sorg inför dig själv som lika löjlig. Friheten är aldrig fri i sällskap. Känslorna är aldrig äkta utom då du är helt ensam med dem. Förevisade i sällskap blir all exponerad känsla bara falskhet. Gör dig inte löjlig. Håll din sorg bevarad och begravd i ensamhet, ty endast så kan du bevara den som helig. Heligheten finns allenast i den absolutaste privatisering, allt offentligt är prostitution, vulgarisering och förnedring. Göm dig väl med dina känslor, så får du behålla dem. Så låt oss gråta osynliga för all världen, så att våra tårar må förbli så heliga som deras källa är, den känslan av gemenskap som finns blott emellan oss två, jag som din kontakt med det liv och den värld som du har lämnat, du som mina känslors värmehärd i min sorgs ohyggliga ensamhet.

11.

Sorgen som mentalsjukdom: man kan bli galen av sin sorg, så att man helt försjunker i dess mörka stämningsträsk av till orimlighet förstörade privata känslorvall, som får så digra proportioner, att ens ego uppförstoras till att framstå som betydligt större än all världen. Men är då det en sjukdom? Det kan bli det, om man i processen tappar verklighetskontakten och förlorar all distans. När detta händer så beror i allmänhet dock sorgen på helt andra orsaker än bara sorg. Då är det skuldkomplex och dåligt samvete som kanske ligger bakom. Om det föreligger något som min sorg är fri från är det dåligt samvete gentemot dig, ty vi var alltid blott harmoniska gemensamt. Allt jag ångrar är allt det blott som vi underlät att göra när vi var tillsammans. Vi tog icke hand tillräckligt om vår vänskap när vi hade den men lät den rinna ut i sanden i sin flämtande sparlåga. Det var nästan kriminellt ur mänsklig synpunkt. Nej, det är för mycket sagt: vi hade ju alltid varandra även när vi inte träffades, men det var sorgligt att vi inte träffades kontinuerligt hela livet som vi gjorde dagligen som klasskamrater. Nej, min käre vän, min sorg är icke sjuk. Den är helt ren som sorg och därför enbart helig.

12.

Cancer är en av de hemskaste av alla sjukdomar,
en smygande försåtlig lömsk förruttnelse som kommer inifrån
helt utan förvarning och utan att manifesteras på något sätt.
Först när det är för sent uppträder den med dödlig skadeglädje,
när det inte finns mer någon återvändo;
och när patienten då i trots mobiliserar alla sina krafter
för att ta upp kampen med den, och han segrar över den,
så kommer den tillbaka sedan i retur än mera dödlig
för att triumfera när patientens krafter tagit ut sig.
Cancern bara lurar sina offer till att tro att de har vunnit,
och i allmänhet går de på självbedrägeriet och tror sig ha triumferat
medan döden hänler och introducerar sista rondan.
Många har jag sett gå under i den ojämn och orättvisa kampen
som ej lämnar offret någon chans men bara krossar honom
bit för bit tills ingenting är kvar och ej ens själen
i det slutgiltiga yttersta totala nederlaget.
Döden kommer sedan som den plågsammaste tänkbare tortyr
som dras ut i en grym oändlighet med ständigt högre plågor
som blott kan bekämpas med bedövningsmedel, droger,
falska illusioner om att smärtan ljuger och att kroppsförruttnelsen ej äger rum,
ett grymt bedrägeri som bara desto säkrare för rakt in i den svarta döden.
Vem förtjänar sådant? Varför händer det? Hur kan det ske?
Hur kan Gud tillåta en sådan orättvisa och omänsklighet?
Och varför straffas just de bästa, de som minst förtjänat det?
Det forskningsområdet är för oändligt,
och de bittra frågorna är för otaliga i sin rättmätighet.
Men en sak tror jag jag har märkt:
att tro sig skönja skuld i frågan är ett misstag.
Sjukdomen har ingen lag, och ingen har gjort sig förtjänt av den.
Man hör om folk som anklagar varandra för dess utbrott,
"det var ditt fel att hon dog i cancer då du gav henne ett helvete,"
och sådant, och ej något kan då vara mera fel,
ty det är ingens fel, och elaka beskyllningar kan bara göra saken värre.
Tig och lid – det är det enda som kan lindra, eventuellt.
Och enda trösten är att det blir bättre sedan, kanske, på den andra sidan.

13.

Min älskade vän, vad kan jag mera göra för dig
än att fortsätta att älska dig igenom mina tårar?
Jag vill hjärtans gärna ta i tu med dina närmaste
och trösta dem, men de har ännu ej hört av sig.
Jag kan inte göra mycket mer så länge den konkreta närkontakten saknas,
och det är väl säkert ock i ditt intresse att vi alla kommer över sorgen
så att vi kan börja leva, njuta och ha roligt någon gång igen.
Att bara älta sorgens smärta blir ju enformigt i längden, eller hur?
Dock hör jag talas om speciella fall
där de kvarlevande i all oändlighet fortsätter underhålla kär kontakt med sina döda
även fast de dog när vederbörande var bara sex år gammal.
Det finns goda spöken tydligen som gärna fortsätter beskydda sina närmaste
i all oändlighet långt efter att de skilts från livet,
och det är ju inget ont i det. För mig får du så hjärtans gärna hålla på –
vi vet ju mycket väl att ingen levande kan ha det minsta ont av saken.
Tvärtom – det kan blott förädla livet, godheten, förhöja alla goda egenskaper,
höja konstruktiviteten och allt positivt och ödmjukt tänkande;
och till och med de bittraste mest smärtofyllda tåreflöden
kan befrukta livet och ha enbart god effekt på allting skapande.
Det sägs ju att världsoceanerna kom till genom Guds tårar,
och om Gud kan gråta och ha sådan positiv effekt på skapandet
igenom sina salta tårar, ja, då måste vilket gråtande som helst
blott vara höjden av välsignelse och konstruktivitet.

14.

"Förlåt mig att jag svikit dig."

Nej, käre vän, det är ej du som svikit någon.
Det är livet som har svikit dig, ja, alla svek dig
som ej hårt mobiliserade allt universums övervåld och krafter
för att dra till storms därmed mot orättvisans överhet
som krävde utan rätt ditt liv som offer för sin grymhets gudlöshet!
Vad finns det mer för anledning att leva när du ej är med oss längre?
Vad berör mig vackra flickors skönhet inför vårens knoppning,
vad betyder ljusets återkomst och fågelsångens trevande gradvisa ljuva återfödelses musik,
vad fan betyder hela livet för mig nu, när du är borta?
Jag är bara likgiltig och led, allt ger mig bara äcklig avsmaks smärta,
bitterhetens klagan är min enda röst,
och allting vissnar i mitt värkande och sjuka bröst
då hjärtat bara klagar tjutande på bristningsgränsen.
Mitt liv balanserar på smärtgränsens outhärdlighet,
och jag vill bara falla över och förgås för att få återfå ditt sällskap.
Ja, jag är en dåre, jag blott överdriver, jag har ju ditt sällskap
fastän du är död och fastän jag är kvar i livet, varför klagar jag?
Men sorgens ensamhet är outhärdlig i sin överväldigande storhet,
och min enda tröst är tårarna, som aldrig sviker mig,
min enda lättnad är min pålitliga nederbörd,
det enda väsen som ej sviker mig; ty när nu livet svikit dig
så är jag även sviken och förrådd av livet.

15.

Oblidkliga öde! Du var ännu ung och grann
när du fick nöjet att få skiljas från det här förryckta livet
i all dess groteskhet, fulhet, vidrighet och meningslöshet
medan du nu lämnar mig att ensam åldras i en vissnande tristess
dömd att beständigt urarta i fulhet, dysterhet och pekoral erbarmlighet.
Nu börjar jag bli gammal, medan du kom billigt undan,
och jag avundas dig bittert. Vad har jag nu att se mera fram emot
än ålderdomens öken i en ständigt värre bitterhet av ensamhet
då den som gladast och beredvilligast delade mitt liv
när det ännu gav löften och var strålande i barndomen
så bryskt har ryckts ifrån mig mitt i livets middagshöjd!
Din bortgång är så mycket mera upprörande och oacceptabel
då du var så vacker både till din kropp och själ,
en kung i hjärta och en ängel i din själ.
Så lämnar du mig ensam att för resten av mitt liv
blott gråta över att få vissna ensam in i vinternattens mörknande
i ömklighetens narraktiga gaggiga patetiskhet.
Skratta åt mig från din himmel
med din varma smått beslöjade charmfulla röst,
alltjämt det som mest lever kvar av dig i mitt tydliga minne,
skratta åt min dårskaps yttersta narraktighet att fåfängt leva kvar.

16.

Vi slipper aldrig våra gengångare.
Vi är beroende av dem liksom de är beroende av oss.
Vi kallar oss till dem i nattens timmar,
och det är ingen slump att midnattstimmen är den bästa.
Då, när mörkret är som tätast, ser man bäst i mörkret
och genom mörkret till den andra sidan.
Då ser man allt det bäst som aldrig syns i dagsljus.

Somliga ser spöken mitt på ljusa dagen, det är ingenting ovanligt,
i synnerhet om man råkar ut för för många begravningar,
och det är inget ont eller sjukt i det,
men klarast ser man genom mörkret och till andra sidan
just när mörkret är som allra djupast
och de flesta sinnen sover i nattens tystaste stunder
då livet gärna håller andan av andakt inför mysteriernas påträngande verklighet.
Det är ett sätt att umgås liksom alla andra.
Det är ingenting märkvärdigt alls i det.
En del har gjort det hela livet och förblir orubbade ändå i klarsynthet –
tvärtom är denna bara desto mera renodlad och utvecklad och raffinerad då.
Det är ej självbedrägeri det handlar om. Det handlar blott om harmonier
och om själsliga balanser, om att öppna redan öppna sinnen ännu mer
och motverka självskränkningarna och självbegränsningar.
En avliden som kände oss i livet känner oss precis lika väl efter livet –
det är bara formerna i umgänget som ändras.
Att förtränga det är lika dumt och elakt som att ignorera en god vän.
Låt kärleken få blomstra fritt med alla medel,
ty det är blott det som kärleken kan leva på.
Och har man bara öppnat ögonen och accepterat de nya umgängesformerna
så är allting så enkelt och naturligt som när vi var barn.
Miraklet mellan oss är detta:
allt som hände efter att vi skildes och som skilde oss
är som försvunnet, upplöst, som om den historien aldrig funnits.
Vi är åter som vi då var: tioåriga små underbara pojkar
i sin bästa ålder, oskuldsfulla, utan ungdomens komplex
och utan pubertetens karaktärsförändringars komplikationer.
Den helt fria neutrala ostörda naturliga och innerliga kärlek
som då dagligen var mellan oss som det naturligaste självklara i världen
har nu plötsligt helt spontant infunnit sig på nytt, som om den aldrig upphört
under dessa fyrtio år. Naturligtvis så finns ej lekarna nu längre,
skolbänken är borta liksom kunskapsstörsten och kamraterna och diskussionerna,
vi leker inte längre kurragömma eller jämför våra ideal,
men samvaron och harmonin är där och fullständigt densamma
som ett underbart symptom på tidlöshetens dimension.
Du kanske läser vad jag skriver nu och tycker det är roligt –
sådana är våra nya lekar, lika underfundiga som då
men på ett mycket högre och intelligentare och mera avancerat plan.
Vem behöver då bevis och tecken för att spöken finns?
Man kan ej ignorera och förneka och förtränga sina egna själsliga upplevelser
och allra minst analysera dem med hänvisning till inbillningens värld
när man ju vet att ingenting är mera omöjligt än att förneka sina egna känslor
som man ju känner själv att är den högsta sanningen.
Självuggestion och inbillning? Nej, kärleken kan aldrig ljuga för sig själv,
ty om den kunde det så skulle den ej existera.

17.

Efter sorgen kommer vreden, frustrationen, fan-anamma-attityden,
nätterna förutan tal förutan sömn av bara bittert grubbel
och de oundvikliga rättmätiga anklagelserna mot den gudomliga orättvisan.
Det är alltför tydligt här att någonting ej stämmer.
Varför ska man då bekymra sig om sina vänners välbefinnande när det ej hjälper,
när den sundaste går under i den smärtsomaste av sjukdomar?
Och varför ska man vara klok och leva vettigt själv
när den som var den klokaste blir drabbad av den galnaste av sjukdomar?
Och varför ska man hålla sig väl med försynen och den store anden
när den godaste och ädlaste bland människor så blir drabbad av den gudomliga oförsynen?
Här finns bara argument för ateism och bitter gudsbespottelse,
ej något gott och inget konstruktivt, här föreligger bara infernalisk ondska
och det enbart på den metafysiska nivån, ty ingen människa kan anklagas.
Men gudomen kan ej ta på sig någon skuld, ty han är evigt fri från ansvar

då man aldrig ens kan få det minsta svar från honom.
Återstår blott då att anklaga sig själv.
Ja, jag är skyldig, käre vän, och jag tar på mig skulden
för att jag ej skötte bättre om den ljuvliga kontakt vi hade,
för att jag ej hörde regelbundet av mig,
för att jag ej kände till att du var sjuk.
Men det berodde kanske på att du själv ville ha det så.
Du hade kunnat ringa mig och säga något.
Eller var du såpass utsägligt god
att du själv ville bära allt allena och icke låta mig
få ta den minsta del av den yttersta orättvisa ondskan
förrän allt var över och du burit hem din seger över den helt själv?

18.

Mina frågor är ett antal. Den mest angelägna är:
fanns det för mig en möjlighet att rädda livet på dig?
Jag har ju kontakt med framstående cancerläkare, som kunnat rädda liv förut.
Jag vet, att jag om någon kanske hade nyckeln i min hand
till räddningen för dig, men du förteg din sjukdom och visste inte själv
om mina möjligheter och förstod ej att inviga mig i saken,
som om du själv inte ville att problemet skulle lösas.
Ty om viljan bara finns kan den uträtta vilka underverk som helst.
Det är en självklarhet. Men du fördolde hemligheten för mig
som om den var någonting att skämmas för.
Och jag kan inte tro att du själv ville skiljas från ditt liv.
Du hade ju allt på det torra: en god hustru med en idealisk grekisk släkt,
en god son som du älskade och som i mycket var dig lik,
din bror och hans familj som älskade dig innerligt som de gjort hela livet,
många vänner och elever som på samma sätt uppbar dig högt,
du måste såsom lärare ha varit mycket älskad för din godmodiga harmoni,
och som hantverkare som kunde göra allt med dina händer,
som en snabb och smidig snickare var du exceptionell.
Det fanns ej någon som ej hade anledning att uppskatta dig högt,
och du var nog den siste jag har känt i livet som kunde göra fiender.
Vår vänskap blev blott fyrtyotre år gammal men fortsätter efter döden
som kompensation för allt det som vi inte hann med under fyrtyotre år.
Livet räcker aldrig till. Det krävs en tidlöshet
för att man alls skall kunna komma på det klara med
det minsta här i livet, som dock är det mest väsentliga:
en relation.

19.

Det är tungt att samla på sig patienter.
Överallt så ser jag bara tragedier, och det är omöjligt
att åtgärda alla. Det är till och med omöjligt
att åtgärda ens den minsta av dem.
Ty de bara uppstår oförklarligt,
vanligen av misstag, alltid ofrivilligt,
och för sent blir folk medvetna om
att de har fastnat i dem och så blivit offer.
Sedan är det bara att i bästa fall försöka överleva dem.
Det kanske i sällsynta fall är hälsosamt att skratta åt dem.
Sorgen till exempel stiger lätt de sörjande åt huvudet
så att de börjar tävla eller skryta om vem som är den som sörjer mest,
som om en annan sörjandes demonstrationer vore förolämpande och otillbörlig konkurrens.
Den verkliga och innerliga sorgen är den mest privata dock av alla angelägenheter
och syns aldrig utåt, ty den gråter bara inåt.
Den kan ingen dela. Den kan heller aldrig förevisas,
ty då blir den prostituerad och fördärvad

genom att de som ej kan förstå sig på den får besudla den:
det blir en ovärdig vulgarisering,
som när kärlek övergår från samlag till okänsligt gruppsex.
Så kan sorgen bli till något löjligt.
Heligast är sorgen när den ägnar sig åt att försöka lindra den för andra.
Därför tröstar sörjande varandra bäst,
men den sorg är den djupaste som måste sörja ensam.

20.

Vagga mig i ro i dödens ljuva värme,
låt mig sova i den eviga vänskapens drömmars ömhet,
unna mig den glädjen att få dela din serenitet i evigheten,
ty den bittra verklighetens lidande påfrestningar
med alla sina tragediers utsäglighet
kan ingen människa stå ut med,
och därför dör vi, medan vi som ännu lever
därför avundas er som har kommit undan
och som redan funnit vila i en evig salig sömn.
Jag vet, du kommenderar mig: lev kvar,
sköt dina plikter, du har mycket kvar att göra,
du har många människor att ta hand om,
många öden att dokumentera,
mycket skön musik att göra tillgänglig och skriva ner,
allt sådant som du ej kan göra i mitt sällskap.
Ja, du kommenderar mig, och din befallning är min lag.
Så jag är alltså dömd att leva vidare
och klaga vidare och gråta vidare
och suktande gå varje natt till sängs
till tårars bittra ackompanjemang
i ständigt tilltagande sorg och saknad av bortgångna vänner
som jag aldrig mer får träffa.
Är det konstigt då att jag är nekrofil?
Nu skojar jag. Man kan ej älska lik,
men de avlidnas själar kan man faktiskt älska mer
än vad man kunde älska deras fysiska närvaro när de levde.
De kan vara mera verkliga som döda själar än de var i livet,
mera levande, mera påtagliga och mera älskvärda som andar än som kroppar.
Är det dårskap att umgås med de immateriella?
Inte alls, ty all den dårskap som alls finns
finns enbart i den materiella världen.

21.

Hur mycket kan en sorg fördjupas?
Oceanen har ett djup, men äger tårars källa någon botten?
Efter regnet kommer solsken, men kan sorgens tårar någonsin ta slut?
Min ädle vän, jag vet, jag borde ägna mig i stället åt de levande,
men all min glädje finner jag allenast i min sorg.
Jag ser dig le, jag ser dig som den gladaste av alla,
medan hela världen bara gråter i elände,
ryser inför Bushmannen i Washington och hans besinningslösa krigshets,
drar sig undan och ihop sig inför det eventuella kriget
i en universell fruktan, små och ensamma och rädda,
medan endast du är suverän i döden som en triumfator
med ett härligt liv bakom dig av blott ädelmod och goda gärningar.
Du är det vackraste som finns där du nu existerar
bortom hela världens fulhet och groteska raseri
som intaktheten själv i underbaraste integritet och fläckfrihet,
den renaste och godaste av alla, och – det som jag nu är stoltast över –
den som en gång var min vän.

Vi var tillsammans mera samförstående än bröder –
aldrig att jag skulle kunna komma dig mer nära än din broder,
men ni var dock olika, kontraster, och ej långt ifrån varandras motsatser;
men vi två var som samma själ tillsammans,
åtminstone i gränslösa avseenden.
Min vän, låt oss förbli så alltid,
även om vi måste leva åtskilda ett slag framöver nu,
tills vi kan mötas åter och igen förenas
för att aldrig mera skiljas där i evighetens dimensionslöshet
när jag har blivit fri från livets dödlighets begränsningar.

22.

Är då döden livets enda goda som man har att hoppas på?
Nej, livet finns i livet, ej i döden,
men i dödens skönhet kan man finna livet.
Hur är detta möjligt?
Döden renar livet från allt fult och oegentligt.
När en själ befrias från sin dödlighet
så framstår endast allt det goda, sköna, ädla av hans liv,
och detta blir bestående.
Döm aldrig någon lycklig förrän han har dött,
så sade redan grekerna, och isländsk visdom var av samma mening:
endast domen över död man håller.
Din dom, Josef, är den vackraste som jag har upplevt
sedan Berndt dog, lika suverän och lika triumferande
i enbart positivitet och härlighet, men du har ytterligare en dimension
av skönhet och av ädelhet och godhet, medan Berndt var mera kärv.
Vi ägde samma ideal gemensamt, och vi hade samma svaghet för det grekiska,
denna egendomliga idiosynkrasi som var gemensam för oss framstår nu först efteråt,
och jag vet ännu inte vad den kan ha att betyda praktiskt för vår framtid.
Kanske blir det ändå någon sorts fortsättning på vår saga
här i livet med dig kvar hos oss
som främjare av livet för oss alla,
som om du manipulerar ödets krafter bortom graven,
varför det just därför kanske då är desto viktigare för oss
att i outröttlighet fortsätta hålla denna sällsamma kontakt
med dig ej som gengångare och ej som spöke
men som blott den mest beständiga, pålitliga och trognaste av vänner.

23.

Hur har ni det där på andra sidan?
Er existens är förknippad med både vissa fördelar och nackdelar.
En klar fördel är er rörelsefrihet:
ni har inga fysiska begränsningar utan kan röra er fritt
utan fysiska medel vart som helst när som helst.
Ni kan resa på mindre än en sekund från en plats till en annan,
hemsöka en anhörig och fara till nästa på ett ögonblick,
så ni slipper minsann sakna underhållning och omväxling.
Er största nackdel är dock att ni aldrig får sova.
Utan det fysiska behovet av vila är ni kroniskt vakna
och därmed oroliga och rörliga och faktiskt osaliga,
och detta får den känna på som står i kontakt med er:
er osalighet och ständiga vakenhet smittar av sig,
så att den som känner de döda aldrig får någon sömn.
Han tillbringar sina nätter med att liggande grubbla över er oro,
hans deltagande med er måste medföra hans egen osalighet,
och detta är ett klart problem, både för honom och för er.
Ni behöver denna kontakt, och han kan inte släppa den, då han känner ert behov.
Den ständiga oron på andra sidan är värre än någon oro här i världen,

och därför är faktiskt denna världens oro och bekymmer att föredra,
för den kan man koppla av från, somna bort ifrån och vila upp sig från.
Så sömnen är den stora fördelen med livet:
den finns ej på andra sidan, där den verkliga ångestoron finns
som de odödligas enda verkliga och ofrånkomliga helvete –
eller åtminstone upplevs det så av de levande.

24.

Min käre vän, du gyllne prins av blodet, ödesbroder,
det var värre än jag trodde. Jag har nu i kväll fått träffa Gunilla,
din älskade, och äntligen fått veta sammanhanget.
Därmed framstår nu mysteriet som bara desto mera mystiskt och otroligt.
Utan anledning så drabbades du av ett tarmsår fullständigt identiskt med mitt eget.
Mitt var såret, min var skadan, men du drabbades av innebördens fasa
utan att du kunde fatta något av dess väsen.
Då jag aldrig informerades om vad du drabbats av
så kunde jag ej heller informera dig om skadans upphov
och förklara den för dig. Som ett ofattbart ont så grep det kring sig
i din sköna gudomliga underbara kropp, när jag var den som kände hemligheten
om det ofattbara onda djävulska och fasansfulla ursprunget,
som du, då du ej kände till det, icke kunde värja dig emot.
När vi för sista gången träffades så visste du om vad du led av,
men du sade ingenting, du såg ej någon anledning därtill,
då du ej alls bedömde det som något farligt.
Det var lappri, blott en bagatell, en liten sak att övervinna,
och så bar du på det i två år utan att ens kunna tänka dig
att det var så fatalt. I olika omgångars kval besegrade du infektionen
om och om på nytt, men alltid återkom den med förnyad kraft
mer djävulsk i sin nya form än någon av de tidigare.
Först den allra sista tiden började ni umgås med den möjligheten
att det kunde leda till ett annat slut än segern,
och in i det sista trodde du på segerns möjlighet och gav ej upp din tro på den
och kampen för den förrän sista veckan före slutet.
Jag besökte Gunilla i kväll förvissad om och med bekännelsen på mina läppar
att jag kunnat rädda dig om jag fått veta om det.
Men naturligtvis så hade du ej kunnat ha en aning om min möjlighet
och mina insikter i just en sådan skada, varför du höll tyst om saken.
Nu är det för sent. Nu kan vi bara konstatera,
att vårt ödesbrödraskap bekräftats genom detta ytterst egendomliga förhållande
att jag, precis när vi blev åtskilda av ödet nu för fyrtioett år sedan,
ådrog mig en skada genom livets yttersta tänkbara ondska
som förföljt mig hela livet sedan dess
och som du sedan utan anledning långt senare fick en exakt kopia av
som efter två års utveckling och utan att du kunde fatta dess natur och upphov
blev din död.
Min vän, vi var oskyldiga, precis lika fullständigt oskyldiga bägge två,
jag drabbades, men du blev offret,
jag har överlevat hittills då jag kunnat fatta tragedins natur,
men du, förskonad från mitt öde, kunde icke fatta det
och kunde därför icke överleva det.
Naturligtvis kan andra ej förstå en sådan ödesmekanism
som så har sammanlänkat oss i dödens lek med livet,
och naturligtvis skall somliga försöka bortförklara saken
och förfäkta att jag blott inbillar mig absurditeter,
men ett fåtal skall förstå och lära sig och kanske kunna dra en fördel av erfarenheten
som jag nu tills vidare är ensam om i livet, då den enda övriga
som kunnat vara invigd i den samma intrikata kunskapen om denna ödesmekanism,
du själv, min ende ödesbroder, du gyllne prins och gudomlige skönhetssjäl,
har lämnat mig i ensamhet att i den ständigt i otröstlig sorg
förtvivlat envist oupphörligen åkalla dig,
min följeslagare från tidslösheten in i tidlöshetens eviga kontinuitet.

25.

Sorgens ljuvhet skänker tårars tröst och bitterhetens skönhet.
Nej, vi känner ingen bitterhet, fastän den är befogad,
men just därför är den ock så skön.
Ditt minne lyser i förklarad gyllne skimmer
som en dyr klenod, som bara tillhör dem som stod dig nära
och som njuter privilegiet att få sakna dig.
Det extraordinära i din tragedi är just den fullständiga saknaden av något ont –
det finns blott godhet och allenast godhet och fullödig sådan
i din helhetsbild, och den är därför värd att vårda och bevara
som det dyrbaraste oförgängligaste konstverk.
Ja, du var allenast god, den bästa av kamrater,
trots ditt djup, din dynamik, dina passioner och ditt pathos
var du alltid fullständigt human,
och aldrig att jag såg dig obehärskad – bara entusiastisk.
Men du hade djupa glödande passioner, och du hade dina grubbel,
liksom solen äger nödvändiga fläckar hade även du din oro,
din förtvivlan och din sårbarhet i all din överlägsenhet.
Det intressanta var just denna din självklara överlägsenhet
humant och fysiskt, som du aldrig kunde missbruka.
Med dina kraftresurser kunde du ha blivit vad som helst –
din inflytelsekraft var oförneklig, och jag tror varenda en som kände dig
nog knappast skulle kunna glömma dig,
just för din överlägsenhets naturliga och suveräna självbehärskning –
du var mänskligt suverän och samtidigt naturligt ödmjuk.
Så försöker jag nu karakterisera dig och rekonstruera dig i efterskott
i ett försök att hålla kvar dig och bevara dig i närheten och levande –
ett tafatt, fåfängt, kanske dumt försök, som dock är ärligt
och fullständigt uppriktigt i den vänskapliga tillgivenhetens gränslöshet.

26.

Välkommen, kära gäst, och stanna gärna länge;
ja, du har all frihet att förbli hos mig som stadig gäst
så länge du behagar enbart för ditt sällskaps skull.
Jag vet, du är bekväm, du äter inte, du behöver ingen säng,
du kan ej störa, och samtidigt utgör du ett idealiskt sällskap.
Det är de nyss hädangångna, läs befriade och utskrivna,
patienternas och själarnas mest smärtsamma problem:
att inte kunna få kontakt med dem de älskat.
Har de tur så finns det något undantag, en överkänslig eremit
med sinnet inställt på det själsliga och mest övernaturliga
som då är mottaglig för den akuta smärtan hos de nyligen avlidna.
Den chock som du utlöste hos mig med din död var nog en hjälp därtill:
jag ramlade med cykeln efteråt och slog mig värre än jag någonsin har gjort,
slog upp mitt knä och armbåge och skuldra och förstörde ytterligare ett finger
för en månad: efter fallet låg jag stilla mitt i gatan utan att ens kunna röra mig
tills chocken av akuta skadorna och smärtan släppt.
Så illa har jag aldrig skadat mig ens när jag krockat med bilister.
Men hur fungerar då ett spöke? Kan han se dig? Kan han höra dig?
Kan spöken se på TV, njuta av musik och känna doften av god mat?
Det är besynnerligt nog mycket enklare än så.
Han delar helt enkelt med dig, på din inbjudan, dina egna sinnen.
Han kan använda din syn och dina öron och därmed ock dela dina tankar.
Ja, han kan, om du blott låter honom, göra samma bruk av din kropp som du själv.
Och därmed kan den lättaste tänkbara samvaro och kommunikation friktionsfritt äga rum.
Det kan ej uppstå missförstånd. Men det villkoret gäller,
som en självklarhetens logiska naturlag, att i samma ögonblick
du ej vill ha honom som din gäst längre, överger han dig och kilar vidare.

En nyss avliden människa står inför den mest överväldigande tomhet när han ej ser någon möjlighet till någon mer kontakt med dem han känt och älskat. Men om någon känner honom och är öppen för kontakten och inbjuder honom kan ett motsatt fenomen som ett mirakel äga rum: kontakten, samvaron och kärleken kan då bli ännu bättre än den var i livet. Ett rätt medium kan dessutom förmedla på ett rätt sätt denna underbara gengångarkontakt till de anhöriga, som han ej mer kan få kontakt med på naturligt sätt. Ja, det är dina sinnen han använder, det är dina ögon han kan se med, det är dina filmer som han ser, och han kan dela dina tankar automatiskt utan att förklaringar behövs. Det är den renaste telepati. Nu tror ni jag är schizofren och fnoskig och har blivit gaggig eller något värre, men det kan ni ej bevisa. Ja, jag vet, ej heller jag kan alls bevisa mina hypotesers sanning, men ni kan ej vetenskapligt bortse från den möjligheten att vartenda ord jag talar här är sant.

27.

De döda vet och känner mer än vi förstår.
De vet precis vad de kan utöva för dragningskraft på dem de har kontakt med bland de levande, hur de kan suga med sig dem som de har lämnat kvar, då de har större makt som fria andar än vad någon dödlig har. Men samtidigt har de ett nytt och avancerat omdöme som kroppsbeFriade än vad de hade med sin fysiska begränsning, och de vet, att deras kraft är oerhörd och drar sig därför från att bruka den och göra väsen av den, då de ännu mindre än de levande vill skada något levande. Ty livet framstår såsom allra heligast och värdefullast när man ser det från ett livslöst perspektiv från andra sidan graven. Därför spökar inte vem som helst för vilken levande som helst, av hänsyn till de levande, och av naturlig fruktan för sin egen makt och dess eventuella inflytande på de alltjämt levande. Jag är ej rädd för döden, jag har aldrig fruktat någon död och umgås lätt med andra sidan som med ett naturligt element, som med det vilda havet eller med de svåra bergen eller något annat överväldigande stort. Välkommen bara att hemsöka mig och stanna hos mig, särskilt du, min tragiskt förolyckade och bäste vän, den vackraste person jag kände – och den trognaste, den djupaste, den mest samhörige och tolerante och den klokaste och mest naturliga. Jag säger ej farväl till dig. Jag säger blott välkommen.

28.

Dina bilder visar dig som du förvisso var i verkligheten, men de ljuger, ty de visar ingenting av verkligheten bakom verkligheten. Man kan skönja något av din själ i bilden av dig där du allvarligt och kritiskt ställer dig akut och intensivt tillspetsat frågande till tillvaron, men inte ens den allvarsbilden ger ett sannskyldigt porträtt av dig. Jag har dig hellre immateriell och ren i endast själen där personligheten fyller hela bilden så att denna utplånas och blir helt oväsentlig. Ja, ditt varma leende förvisso, dina vackra goda ögon och din sköna kropp, allt fysiskt i all ära, men det är allenast själen som består, som dröjer kvar hos mig och som allena är väsentlig.

"State my case, please."

"Är det inte bäst att du gör det själv?"

"Hur då? Jag behöver en översättare i så fall."

"Det blir aldrig helt korrekt i översättning."

"Men du kan lägga orden. Det kan inte jag. Var mitt medium. Det är min enda chans."

"Allt kommer ifrån dig. Ingenting kan komma från mig."

"Du har ju själv den där förbaskade skadan i stjärten. Du vet ju hur det känns. En liten irriterande bagatell som oroar. Men du är utan familj. Du har kunnat focusera hela din uppmärksamhet på den och kunnat kontrollera den. Det var det jag inte kunde.

Kanske mitt misstag var att bry mig om den och låta den bli undersökt. Men vad skulle jag göra? Den började ju blöda, och det gick inte att hålla det hemligt. Vi måste diskutera saken, Gunilla och jag, och naturligtvis måste det då bli undersökning.

Därmed hade den första stöten mot lavinen satts i gång. Ingen anade först att den rörde sig. Jag blev undersökt men fick inte veta någonting. Vi väntade. Det fortsatte att blöda. Ingen sade någonting. Vi väntade. Vi undrade varför det tog så lång tid. Det tog månader. Och så kom beskedet: cancer.

Men prognosen var god. 90% av alla fall kan botas. Jag var kärnsund annars. Jag hade världens friskaste kropp, och du minns ju hur jag som tioåring frivilligt sprang 1000-meterslopp på idrottsarenan där i Lysekil och med spurt på slutet. Jag kunde alltid behärska min kropp till fulländning. Jag hade inte kunnat få en bättre kropp. Så visst skulle jag väl kunna besegra en liten struntsak som en liten cancerfläck?

Men vi hade ju redan förlorat nästan ett halvår. Att diagnosen lät vänta på sig så länge var oursäktligt, och det gav naturligtvis anledning till oro. När diagnosen kom var den inte ägnad att stilla oron.

Så kom strålningsbehandlingarna och operationerna. Det såg ut att gå bra, och varje gång kom jag till synes återställd genom behandlingen, men så kom nya metastaser, så allting måste göras om från början igen. Det blev jobbigare för varje gång. Men jag tvivlade aldrig på att jag skulle komma ut på andra sidan. Jag trodde aldrig att ett nederlag var möjligt. Det gjorde ingen annan heller. Vi kämpade på segt och envist i förvissning om slutmålets slutgiltiga segers självklarhet.

Och varje gång verkade jag bli frisk. När Mika tog studenten förra året var jag helt i form, och vi trodde nästan att segern var vunnin. Men så kom det tillbaka igen. Nya strålningsbehandlingar, och så plötsligt avbröts de. Läkarna hade gett upp. Först då, och det var allra första gången, framstod nederlaget som en möjlighet, men bara som en teoretisk möjlighet. I ett och ett halvt år hade vi kämpat hela tiden förvissade om segern, och så ställdes vi för första gången inför det perspektivet att vi borde ha provat andra metoder från början. Vi provade dem nu, men det var för sent. Jag fortsatte arbeta på på skolan, det var det som höll mig uppe, inte förrän min kropp ramlade ihop under mig skulle jag sluta med det, och jag höll nästan ända fram till julen. Först då insåg jag att kriget var förlorat.

Det hemskaste var fiendens osynlighet. Jag kände honom hela tiden, från den första lilla blödande fläcken, och han växte hela tiden, men han var hela tiden oåtkomlig för mig. Jag kunde aldrig få honom klart definierad. Jag kunde aldrig förstå honom. Han kunde bara besegra mig genom att jag aldrig fick ett klart grepp om honom. Det var som att slåss mot en osynlig, som just genom sin osynlighet hela tiden har överhanden och utnyttjar detta på det mest infernaliska vis till att bit för bit överta din kropp cell för cell på det mest smygande plågsamma tänkbara vis. Det var inte en känsla av att jag ruttnade inifrån. Det var en känsla av att en osynlig fiende bit för bit övertog min kropp bara för att förtära den.

Så tappades jag på livet cell för cell. Läkarna gav upp och lämnade mig åt mörkret. Men jag skulle aldrig acceptera döden. Det har jag aldrig gjort. Och jag visste att ingen som kände mig skulle göra det heller. Självklart skulle jag leva vidare. Jag måste bara acceptera det ytterst orättvisa faktum, att denna ljuvliga, underbara, idealiska, sköna kropp, som jag fått till skänks av min mor, måste jag lämna ifrån mig och överge. Den var ett sjunkande skepp, och allt vad den tillhörde måste sjunka och förgås med den, medan jag ensam inte kunde förgås med den.

Och här är jag nu, berövad min kropp, men jag är hos er fortfarande, och jag älskar er mer än någonsin, och det kanske ni alla känner. Jag kan inte längre ha fysisk kontakt med er, men åtminstone kan jag göra mig påmind genom den själsliga kontakten, där denna är möjlig. Och det är jag tacksam för så länge det går. Så länge ni håller kvar vid mig, så länge stannar jag hos er.

Det är så spöken fungerar. Så länge de erkänns har de ingen anledning att överge sig själva och anta nya skepnader.

Men det var mitt fall jag skulle framlägga. Det räcker med det. Det egendomligaste är, att ingenting har förändrats. Min kärlek har endast gått igenom en kris och förändrats och luttrats och till och med vuxit, men genom förlusten av kroppen har jag blivit av med allt slagg, alla orenheter, alla oegentligheter och alla oväsentligheter. Kvar är bara själen och dess renaste kärlek, min enda del i

evigheten, som bara tillhör mig själv så länge jag fortsätter att älska, ty det är min enda kraft. Mina fysiska krafter var bara fåfånga, men desto mindre fåfång var min kärlek.

Ta hand om de mina så gott du kan. Det är min enda bön till dig. Vi fortsätter hålla kontakten, som alltid."

30.

Döden är en vän. Hon är den yttersta befriaren som genom sin förlossning renar oss från allting oegentligt, oväsentligt, falskt och orent, fåfångt och förgängligt, medan bara det väsentliga, det eviga och det egentliga blir kvar.

Men när man sålunda lär känna döden som en vän så framstår hon som alltmer attraktiv och som en fresterska.

I ett fall som jag kände innebar en nära god väns död för hans då närmaste väninna ett så oemotståndligt sug, att hon själv tog sitt liv det samma året: en märkvärdig dubbeltragedi.

Och det är faran med den goda döden:

i intimt vänskapligt umgänge med henne kan hon bli oemotståndlig, mera så än någon innerlig förälskelse, så att man intet annat kan än ge sig hän. Och det är därför som det händer, att de närmaste ibland blir galna av sin sorg.

De saknar positiv kanalisering av den, vilket är nödvändigt om man alls ska komma över den och klara av den.

Somliga vill ha den kvar och aldrig komma över den, de sörjer passionerat hela livet, som miss Havisham i Dickens praktroman, och även liksom änkan uti Windsor, drottningen Viktoria, som isolerade sig efter makens död och undandrog sig all offentlighet. Det måste inte vara skadligt. I Viktorias fall drog England bara fördel av det. Men det är viktigt för ens egen överlevnad att man bearbetar sorgen och helst praktiserar och konkretiserar den.

Att låta tårarna få flöda ut i skapandet av konstverk är väl det mest konstruktiva och det bästa sättet.

Bästa trösten är det fortsatta intima och privata umgänget med den förlorade och då bäst genom de konkreta minnen han har lämnat kvar, i skrift, i bilder, i hans livsverk och de relationer som förblev bestående.

Det sämsta sättet är, som somliga tyvärr gör, att förtränga minnena och till och med avlägsna dem, förkasta dem och rensa ut dem ur sitt liv.

Då kommer de tillbaka blott i mera plågsam form.

Nej, bearbetning är det enda raka, frossa i de levande reminiscenserna, bevara dem och pränta ner dem, gör ett altare av alla bilderna och redigera minnesböcker, skriv om honom, allt konkret av den som inte längre är konkret är gott.

Sjung om honom, odla minnena och värna om hans levnads sanning, prata om honom ad infinitum, festa till hans minne, sorgen måste ut, ty det är inte acceptabelt att en kär förlorad vän ska få förbli förlorad.

31.

Kärleken är blind, men i sin blindhet ser den desto mera.

Blindast är den helt förändligade kärleken, den omöjligaste, mest abstrakta, mest absurda –

ja, ju mer omöjlig och orimlig kärleken är till sitt väsen, desto mera ser den i sin blindhet, desto mera hör den i sin dövhet, desto mer förstår den i sitt vanvett, desto visare är den i sin oegennyttighet.

Hur kan väl någon älska bortom livets, gravens, dödens och förgänglighetens gränser?

Det är lätt, för en som kände dig och lät sig bli till ett med dig som barn i oskuldens jungfruligaste renhets barnavärld

av bara kärlek, skönhet, generositet och romantik.

Då trodde man på allt och älskade man allt,

och heligast av allt var vänskapen,

som också var en större makt än hela världen:

vad var väl Dag Hammarskjölds martyrium mot vad som hände mellan oss?
Och vi fanns alltid kvar där för varandra
nästan såsom tvillingbröder, omedvetet troget
med en så förödande dynamiskt mäktig kraft
att först när döden skilde dig från mig,
så framstod hur reell och oupplöslig för att inte säga outhärlig
vår pakt hade varit. Ja, din bror var mer för dig,
och tjugonio års harmoniskt äktenskap hänvisade mig till att vara överflödig,
men det var till mig du kom när endast själen återstod av livet.
Detta må förbrylla framtida intelligenser,
men för mig framstår det fullständigt som självklart.
Det är inget snack om saken.
Det var vi två – alltid, särskilt efter döden.

32.

Naturligtvis, min vän, har jag ej rätt att ställa anspråk.
Vad var jag mot dina bättre relationer, med din mor och bror och med din hustru?
Men just det var kanske styrkan med vår relation, att den var så neutral.
Vi blev ej nånsin subjektiva i den.
Vi gav aldrig efter för den känslomhet som dock låg i den.
Vi var för goda båda två i självbehärskning.
Alla andra i vår klass, och även flickorna, gav ofta efter
för hysteriska rabiata utbrott, alla kunde de bli galna,
till och med den gode Kåre gav i puberteten efter för förryckta moden,
men vi två höll alltid stilen som harmoniskt fulländade diplomater.
För min del tog alltid känslomheten mot dig sig uttryck
genom att jag alltid saknade dig när du hade lämnat mig,
och det just har nu efter din abrupta bortgång helt förintat mig.
Jag kände genast att jag hade kunnat rädda dig.
Gunilla har förnekat det; att cancer tog hem spelet, menar hon,
berodde på det ousäktliga fatala dröjsmålet vid första diagnosen,
och naturligtvis så har hon rätt.
Men ändå tror jag det är möjligt att jag hade kunnat rädda dig.
Jag kan ej hävda detta med bestämdhet,
men jag tror att möjligheten fanns.
Åtminstone så är det säkert, att om du fått rådgöra med flera
och om jag fått konsultera mer sakkunniga experter,
så hade dina chanser absolut förbättrats.
Och vi kan ej bortse från den märkliga situation som uppstod:
du fick cancer, du höll detta hemligt för mig,
du var säker på att du själv skulle klara av den,
dina läkare försummade dig, schabblade, misslyckades,
kom med första diagnosen alldeles för sent och avbröt strålbehandlingen
som för att demonstrera att de hade givit upp – det kallas patientuppmuntran –
medan hela tiden jag hölls okunnig om vad som pågick,
medan jag samtidigt hade tillgång till expertkunskap på området i Lund.
Och jag fick inget veta förrän du var död.
Naturligtvis så kunde du ej veta vad jag visste,
men ni kunde ha förtrott er åt mig och kontaktat mig.
Nu står vi där hur efterkloka och förståndiga som helst
men med ett oförnekligt resultat av bara fiaskoartad katastrof.
Naturligtvis är du förtvivlad och förbryllad, orolig, desorienterad
och vill veta svar på alla frågor när det är för sent,
men allt vad jag kan göra är att fortsätta att älska dig – för sent.

33.

Vår relation har mest att göra med de mest fundamentala mänskliga värderingar.
I den låg kärnan av det mänskliga förkroppsligad i ett sanningens ögonblick
då vi gemensamt delade de kanske mest fundamentala dygderna

och vad som mest nog underlättar mänskligt samarbete:
godhet, ödmjukhet och tålmod.
Förbundet mellan oss var som en grund för konstruktiviteten i all mänsklig existens,
den var så stark, att den sporadiskt blott behövde uppdateras och förnyas –
därför gjorde det ej något fast det kunde gå sex år emellan varven
då vi inte sågs, men ändå, när vi sågs, så var det som blott efter någon dag.
Just detta innerligt fundamentala mänskliga i vårt förbund
fick sig en knäck igenom din brutala bortgång,
all min existens omskakades i en kataklysmatisk jordbävning
av outhärdlig chock och smärta, som var svår att överleva,
men samtidigt innebar den chocken en högst angelägen och väsentlig
påminnelse om vårt förbund och dess natur och dess ursprungliga betydelse,
som om jag hade glömt det, aldrig helt, men dock i stora stycken.
Plötsligt kom all barndomen tillbaka med all dess dynamiska omätlighet av positivitet,
den kärlek som kan uppstå barn emellan är kanske den starkaste som alls kan finnas,
vilket Dickens demonstrerar i de finaste av sina verk,
och ingenting kan vara mera heligt och bestående.
Den grunden finns där alltjämt kvar,
omskakad kraftigt av din tragedi
men desto mer förnyad och förstärkt av krisen,
som om plötsligt vi två slungats fyrtio år tillbaks i tiden
för att tvingas återgå till livets viktigaste grunder
och de enda helt solida och bestående moraliska hållbara förutsättningarna
för all konstruktivitets kontinuitet i den mänskliga existensen.

34.

Saknadens bitterhet blir bara tyngre,
den multiplicerar sig själv, liksom tårarna
genom sin egen naturkraft från enstaka droppar
utvecklas till rännilar, som blir till bäckar,
till åar, till älvar, till floder, som utmynnar i oceanen,
som dock bara är som en pöl i sin povra begränsning
då sorgen är djupare än den mest milddjupa grav
och då all världens hav ej kan rymma
en enda mans sorg efter sin bäste vän.
Mot sorgen och tårarna är till och med oceanerna
bara begränsade struntpölar, hur salta de än må vara,
men inte ens saltheten i Döda Havet går upp mot den bitterhet,
som den uppriktiga saknadens frätande tårar kan få
även stenhjärtan att vittra sönder och smälta.
En isbit har fastnat i hjärtat på mig och förstoppat mitt liv,
jag kan ej tänka klart, all min kraftenergi har gått över i vanmaktens slöhet,
och likgiltigheten förlamar all initiativkraft.
Det spelar ej mer någon roll hur det går här i världen,
när den som förtjänade bäst att få leva
blev mördad av den mest onödiga och meningslösa och grymma av sjukdomar.
I all min fåfänga vanmakts sorgs paralyserade passivitet
kan jag blott protestera med näven mot Gud och försynen och ödet
och allt som av hävd anses ha högre makt över livet
och anklaga i evigt ursinne och oförsonlighet
all högre makt och gudomlighet för det gudlösaste mord,
och jag kallar dig därmed, o Gud och försyn, för besinninglös Mördare
inför den domstol som är evigheten.

35.

Att du inte tröttnar på att bara se oss gråta.
Tråkar inte våra klagovisor ut dig?
Nej, jag vet, du blev ju lika fäst vid oss som vi vid dig.
Du kan ju inte bara lämna oss och överge oss utan vidare.

Du känner ansvar, och det är så mycket som du har att göra upp med.
Det är en av meningarna med att låta en avliden använda din kropp
och dina sinnen: han kan aldrig bli din herre eller herre över kroppen,
men igenom att han generöst får låna dina sinnen och ta del av allt vad du upplever
kan han manas, tränas, lockas och förövas till att anta nästa kropp.
Det är att hjälpa honom på det enda sätt du kan på traven,
tills ni båda känner er fullmogna och kan skiljas från varandra
fysiskt och definitivt – tills en dag kanske du får möta honom i ett barn.
Den övergången är det svåraste momentet,
det är vad tibetanerna benämner *bardo*, det vi kallar limbo,
landet ingenstans emellan liv och död och mellan existenserna,
den stora tomheten då du är ingenting men allting tränger på dig
och du måste ta ditt ansvar för vad du vill göra med ditt ödesarv och din personlighet.
Att hålla den avlidne kvar med affektion, telepati och tankar är det bästa sättet
att förmildra övergången och uppgörelsen med sitt förflutna liv för honom.
Inget ont kan därav komma, bara gott.
I bästa fall kan resultatet bli, att han förblir hos dig och i din närhet
så att ni får mötas snart igen när han blir barn på nytt.
Om din medvetenhet kan acceptera detta med alerthet
ökar chanserna betydligt.

36.

Du var min tvillingsjäl, vi hade samma utblick och disposition,
vi hade samma mysticism och samma kritiska inställning
till den timliga bedrägliga förgänglighetens världsfåfånga,
och vi hade samma dygder, tyckte lika litet om vulgaritet
och älskade det ädla och det sköna.
Godheten stod högst, det var den främsta självklarheten,
självbehärskningen och tålmodet ingick i dess väsen helt naturligt,
och du var den jag bäst, naturligast och lättast kunde diskutera metafysiska mysterier med.
Vår mysticism var samma, och vårt spörjande ifrågasättande av existensen var det samma.
Existentialistiska problem och frågor var vår specialitet,
och när du nu är borta saknar jag det mer än något annat
att vi aldrig fick ordentligt prata ut. Jag fick ej bearbeta dina tvivel,
dina frågor fick jag aldrig utförligt besvara,
därmed tar du med dig i din grav ett ofullbordat oskrivet kapitel
som framstår nu som det mest viktiga av alla.
Det är katastrofen, och jag tar mitt ansvar för den
och förklarar mig till fullo skyldig.
Ja, ditt öde var mitt eget, och jag känner mig till fullo skyldig för det
och vill ta den skulden på mig hur omätlig den än är.
Vi kanske kan få göra upp en dag inför en efterlängtd och gemensam evighet.

37.

Mysteriet mellan oss är detta:
jag fick aldrig veta om din sjukdom,
du såg ingen anledning att informera mig därom,
och därför kan vi aldrig nu få veta
om jag hade kunnat rädda dig med de kontakter som jag ägde.
Som jag sade tidigare: om du informerat mig
så hade chanserna åtminstone förbättrats.
Och gåtan är, att vi ej heller någonsin får veta
varför du ej ville informera mig.
Var det din stolthet? Delvis troligen åtminstone.
Du var ju säker på att klara krisen.
Denna illusion, att vägra ta den andra möjligheten i beaktande,
att blunda för en allmänt realistisk synpunkt och bedömning
och ta för givet att allt skulle lösas positivt
var misstaget som blev fatalt. Det kunde kanske jag ha avvärjt.

Nu känner vi förlusten av dig alla som en katastrof,
men du var den som måste genomgå den största sorgen
långt i förväg, långsamt grymt accelererande
intill den absoluta outhärdlighetens transcenderande av varje smärtgräns.
Och jag sörjer uteslutande din förlust.
Vi kämpade ju båda som rebeller för en rättvis sak,
vi var rättfärdiga som humanister som gjorde motstånd mot det hårda samhället
och allting i det som dess värre var omänskligt.
Vi var kritiker och tvivlare som såg med klarsynthet på samhällets förvillelser
och ganska ensamma i denna klarsynthet, som blott var humanistisk kärlek.
Skurkarna finns alla kvar, ty de tar aldrig slut,
men den mest ovärderliga av motståndsmännen mot det onda har nu stupat,
den mest konstruktive humanisten och representanten för begreppet kärnfamiljelyckan
har ryckts bort ifrån oss på det grymmaste och mest brutala vis,
och vi är fullständigt otröstliga. Och aldrig har jag känt mig mera ensam.

38.

Hur fungerar livet där på andra sidan? Minns du vad vi minns?
Vi lever ju på våra minnen, vi har därav en skattkammare av uteslutande rikedom,
men vad har du? Du kanske liksom vi blott frossar i de minnens skörd
som kanske du fick rättvist med dig från ditt orättvisa liv,
och ingenting i så fall vore mera rättvist.
Ovissheten är dock vad som mest förenar oss.
Vi vet ej längre var vi har dig, och vi har ej något annat
att ta fasta på av dig förutom just de rent konkreta minnena,
som du dock måste sakna. Eller kanske delar du dem med oss
genom oss? Det vore inte helt ologiskt och omöjligt.
Säker är dock vår kontakt: trots allt fungerar den,
och den är lika vacker efter döden som den var i livet
om ej kanske ännu vackrare igenom sin förfining.
Ty allt fysiskt som stod mellan oss i det konkreta livet,
som din sjukdom, finns ej längre kvar.
Och det var kanske just vad din groteska sjukdom var:
en manifestation av allt det som kom mellan oss
och som ej borde någonsin fått komma mellan oss.
Den är avlägsnad nu, och du är fri.
Och jag är fri med dig nu i din återvunna frihets hälsa
där du nu får triumfera i din gudomliga evighet.

39.

Inte konstigt, käre vän, att du är så osalig och hemsöker mig.
Ditt slut är ju ej något annat än en himmelskriande skandal.
Det var ett mord, ej illa menat, genomfört av slentrian,
helt omedvetet, av en olyckshändelse och bortförklarad
eufemistiskt genom "den mänskliga faktorn"
synonymt med slarv, försumlighet och skriande inkompetens.
Du gjorde vad du kunde, lade in dig när du misstänkte en kris
och undersökte dig, men sedan? Undersökningsresultatet glömdes bort,
blev lagt på is, och efter först ett halvår blev du meddelad en diagnos,
att det var cancer.
Detta halvårs dröjsmål blev fatalt och dömde dig till döden
utan att du informerades om saken, utan att du visste det,
och vad som återstod för dig blev sedan en utdragen ojämn kamp
där utgången var given utan att en enda av oss kunde ana det.
Du kämpade, du segrade i ronder, du gav inte upp,
och aldrig trodde du att segern var dig utom räckhåll.
Först när läkarna gav upp, som svikit dig från början,
uppstod misstanken att utgången ej var så säkert positiv.
Behandlingarna ställdes in, och du blev lämnad ensam åt ditt öde,

ensam åt att reflektera över alla de åtgärder som du borde ha vidtagit hellre än att överlåta dig åt sjabblande doktorers godtyckes inkompetens och som du nu var helt fri att vidta när det var för sent. Så lämnades du ensam åt det stora mörkret och det fasansfullaste av allt: att ryckas bort från barn, familj och vänner mitt i livets höjdpunkt. Finns det skäl att göra rättssak av det? Jag har ställt den frågan nu till läkare och advokater, och jag väntar mig ett svar. Moraliskt skäl finns det förvisso, orättvisan i ditt fall är ju så uppenbar och himmelskriande i självklarhet. Men finns det tillräcklig juridisk grund för att det kunde vara värt det? Det är nästa svåra fråga.

40.

Så är vi bittert reducerade till nollor av ett samhälle som i vinsthungrig rationalisering hänsynslöst irrationaliserar bort all mänsklighet så att en cancerpatient får vänta i sex månader på diagnosen, som då blir en hemlig infernaliskt underförstådd dödsdom. Läkarlarv? Förvisso, och den omänskliga faktorn. Individualitet, personlighet, unikheter, oumbärlighet och godhet förekommer ej i statistiken, där allt reduceras rationellt till nollor eller ettor, för att det skall passa i datorerna. Så går vi under och försvinner, okända och anonyma, vad vi än har gjort och vad vi än har varit. En diktare som skickar in sitt mästerverk anmodas deklarerera om han önskar manuset tillbaka efter refuseringen. Han svarar ja och väntar på sin refusering. När den kommer påminner han om förlagets löfte om retur. Förlaget svarar ytligt känslolöst att manuset förstörts då diktarens deklaration ej tydligen nått fram. Om man försvarar sin integritet är man ej mer än en Quixote, den mest fåfänga av narrar, som bekrigar sina egna fantasier, den mest sorgliga av skepnader, ett melankoliskt dårhushjon. Då är det bättre och det enda riktiga att låta sig omhändertagas, undersökas noga, överlåta hela sig åt läkare och myndigheter och med tålmod snällt vänta hur länge som helst på resultatet, diagnosen, som i bästa fall ej är försenad mera än ett halvår men som lika fullt då i det finstilla är hemligt dödlig.

41.

Så är vår sköna nya värld och detta samhälles perfekta ordning reducerad till en automatisk grottekvarn där mänskovärdet är ett skämt. Mot världens ordning och hur den fungerar är vi alla utan mänskovärde. Är då livet blott ett lotteri? Om man har tur så har man framgång, och då kan man duga nånting till, men om man inte slår igenom är man ingenting och kan man aldrig bli nånting, hur hårt man än arbetar, vad för kunskap man än har, vad man än går för och vad man än gör. Ens ideal är bara drömmar dömda till att krossas mot den krassa verklighetens lag: att ingenting är något värt om det ej kan ge pengar. Därigenom har affärsmännen nu blivit världens kejsare och enväldshärskare, ty de bestämmer allt, då de bestämmer över marknaden, som styr all världens liv då alla är beroende av dess otillräknelighets totala nyckfullhet. Och dessa mäktiga affärsmän kan blott överleva genom egoismens hänsynslösa gränslöshet, och därför är de alla blott professionella smutsiga skitstövlar. Var då vår idealism som barn ej något värt? Var då naturlighetens ädelmod och godhet bara någonting att trampas ned för världen? Nej, det goda som förenade oss två kan aldrig ignoreras, det var mera värdefullt än hela världen,

den är det som alltid går åt helvete, men vi två visste bättre,
ty vi var naturliga och goda.
Fattigdomen, anspråkslösheten, förnöjsamheten,
det är det som alltid förblir positivt och leder världen vidare
trots alla egoister som i ursinne och hysteri
i alla tider insisterat på att krampaktigt få leda den åt helvete.

42.

Vi hade en oskriven lag mellan oss
som vi aldrig behövde förklara i ord.
Den var underförstådd i sin självklarhet:
vi fick ej någonsin utnyttja den andras godhet.
Om det uppstod kris, var den andre den siste vi skulle kontakta:
som män skulle vi klara av allting själva.
Det skulle ej nånsin ha fallit mig in under mina perioder
av hundår och svältår och helvetesår att kontakta dig
för att be dig om en handräckning eller den ringaste hjälp,
ty vår vänskap stod över allt sådant, det världsliga och temporära.
På samma sätt delgav du aldrig för mig ditt problem med din sjukdom:
den var ju av högst oväsentlig och övergående natur.
Vi behövde varandra för högre och svårare syften och prövningar,
och för den saken så sparade vi oss i samförstånd undermedvetet och klokt för varandra.
Nu när du är död har den verkliga krisen uppkommit,
och nu minsann krävs de extraordinära resurser
som vi aldrig nödgades tillgripa i våra futtiga materiella problem.
En ny resa har börjat som vi gör tillsammans,
en resa som vi aldrig vågade drömma om medan du levde
och som icke någon av oss har den ringaste aning om var eller hur den ska sluta.

43.

Rätten att få sörja i fred
är inte bara oantastlig men även högst väsentlig.
Sorgearbetet är tyngst av alla arbeten
mest för att det är det mest ensamma av arbeten,
men man kan bara klara av det ensam.
Låt den gråtande få gråta ut i ensamhet,
ty annars blir han aldrig av med sina tårar.
Det är det brutala receptet, hästkurens formel,
det hårda bandagets lag i sorgearbetet.
Naturligtvis är det då lättare om flera delar samma sorg,
de kan då trösta sig tillsammans,
men om man är ensam om sin sorg
kan ingen trösta en och ingenting
förutom endast sorgen själv och den man sörjer.

44.

Så stängs den ena dörren för min sorg efter den andra,
man kan inte tala om dig eller skriva om dig utan att varenda en som kände dig
kreverar, kommer i upplösningstillstånd, blir uppriven intill chocktillstånd
och ber dig hålla dig på avstånd, inte komma nära, lämna de bedrövade i fred,
och så har nu de närmaste till dig stängt dörrarna för mig:
jag får ej prata eller skriva om dig mera inför dem.
De kan inte konfrontera det och uthärda sin egen sorg.
Så jag får sörja ensam, har ej någon att få gråta ut hos,
ingen att få dela saknaden och sorgen med,
och endast du är kvar, ditt spöke, i ditt mörkers ödslighet
och tvingar mig fortfarande att gråta.

Denna din sortis mänskliga katastrof
har drabbat alla så i grunden att de är förintade i själen,
ty du utgjorde på något sätt essensen av allt mänskligt och humant,
av godheten och det väsentliga i livet, allt det som var värt att leva för.
Din vänsällhet var oerhörd, ty alla som fick känna dig
upplevde vänskapen med dig mer djupt och innerligt än med "normala människor".
Nu har de alla, som fick känna dig, förlorat marken under sina fötter,
och de skälver, rämningar och kollapsar och kan inte omfatta din tragedi
och liksom jag ej acceptera den. Så står vi inför denna oerhörda risk
att endast kunna komma över saken genom feg förträngning,
att lägga locket på och sätta oss på locket, städa undan skiten under mattan
och fortsätta leva under låtsnad av att ditt kapitel avslutats.
Nej, låt då hellre tunnan stinka, vädra ut all skiten inför världen,
demonstrera hur i ditt fall den mänskliga faktorn du blev likviderad av den omänskliga faktorn,
skrik ut tragedin med grekisk kör, och låt publiken darra inför demaskerandet
av dödens fega bortförklaring och förträngning och dess skamliga tabubeläggande.
Jag håller fanan högt och kan stoltsera endast med ditt öde,
ditt exempel som en människa och tragedi av oerhörda dimensioner
som förintar allt av denna världens skamliga ingredienser
i form av omänsklighet och hyckleri, feghetens tabunonsens
och det etablerade konventionella samhällets totala hjärntvätt och förljugenhet.

45.

De är förlorade, ty de begraver sorgen levande.
Det är det sämsta man kan göra, men vi måste dock förstå dem:
de har arbete, familj och egendom att underhålla och försörja,
de har timliga bekymmer och förtränger därför evigheten
för att hålla kvar vid flården, fåfången, förljugenheten och sandbyggeriet.
Låt dem stänga sina dörrar. Om de gör det kan vi inte öppna dem.
Men därmed blir min sorg fördubblad, då jag ej kan dela den med någon.
Detta är det tyngsta: att bli tvingad till att gråta endast inombords,
att ej få utlopp, inget stöd i vacklandet och ingen alls förståelse.
Vad skall vi göra med dem, dessa ignoranta misslyckade människor,
som befolkar hela världen till fördärv för den och till förbannelse?
Vi två var kloka som förmådde genomskåda detta helvetes bisarreri
med dess förljugenhet och artificiella galenskap och vidrigghets förställning,
men det hemska med all klokhet är, att ju mer klok den är, dess ensamare är den.
Jag kan inte hålla fast vid dig nu längre. Du är fri att fara vidare närhelst du vill.
Om jag ej kan få ha kontakt med dina närmaste, hur kan jag då väl trösta dig,
hur kan jag visa dem det lyckliga i att du lever kvar hos mig
och är dig själv hos mig fortfarande om de blott stänger dörren,
refuserar mig och stänger sinnet och ber mig att inte ta kontakt?
Vi två förstod varandra alltid utan ord. Är då vänskapen sådan
och är det en relationslag, att man antingen förstår varandra utan ord,
eller så kan man ej förstå varandra ens med ord?
Jag är besviken och så infernaliskt bitter
på de läkare som dröjde med att meddela din diagnos sex månader,
som därför sedan bara kunde bli en underförstådd dödsdom,
och på dina närmaste, som ej förstod att bättre taga hand om dig
än att du måste insjukna och dö. Man får ej cancer utan anledning.
Den egna bitterheten och besvikelsen kan vara helt tillräckligt för att gnaga hål i en
så att man ruttar inifrån, i synnerhet om man ej får uttrycka vad man känner
eller undertrycker det av hänsyn till de närmaste.
Jag tror ej de förstod dig och att du i saknad av en som förstod dig,
till exempel jag, gick under i desillusioner.
Döden blev då vännen och befriaren, men saken blev ej bättre:
nu står vi inför den omfattande katastrof som drabbat alla djupt personligt som fick känna dig
då icke någon av dem icke står och skälver hjälplösa och nakna inför avgrunden
berövade all marken under fötterna blott för att du, en människa,
en kunnig sådan och en grund för all humanitet i din omgivning
plötsligt har behagat lämna in om avsked
från vår hopplösa inkompetensvärld.

46.

Av alla dumma lögner och vidskepelser är döden väl den värsta
som det stolligaste skräckbelagda tabut,
som om döden var ett slut och något att förfasas inför
såsom någonting förskräckligt, när det bara är en början
och en helt naturlig övergång till ett nytt liv.
Så är ej döden något slut, ej något slocknar,
det är puppan som läggs av för att dess fjäril skall få triumfera,
och ett lik är blott ett avlagt och kasserat skal att likvidera.
Varför då en sådan skräck för döden,
varför denna vidskepliga feghets ynkliga föraktliga och infantila fruktan,
varför dessa omskrivningar och undvikningar
som bara är en löjlig fördom och rent käringaktigt skrock?
Man måste kunna tala ut om döden och den döde,
tabu är det orättvisaste som finns och det oklokaste,
ty med att frukta ämnet, sky det och förtränga det
så bygger man sig bara egna murar
som man murar in sig bakom såsom i ett fängelse
av ömklighet och feghet, stollighet och barnslig rädsla.
Låt den döde leva! Livet börjar när han dör!
Låt honom hemsöka dig, bjud honom som gäst
och njut av att få underhålla honom,
han skall stanna hos dig såsom tacksam gäst så länge du behagar,
och han lämnar dig så fort du bara önskar.
Att förtränga dödsprat och allt umgänge med döda
är att såsom strutsen sätta huvudet i sanden
för att slippa se och höra något obehagligt av ren stollig feghet.
Skjut fördomarna i sank, utrota dem och spräng åt fanders alla tabun!
De är bara till för att begränsa mänskligt tänkande
och hålla mänskan ner i vidskepelse och skrock,
när allt vad döden egentligen handlar om är endast frihet.

47.

”Jag beklagar den oersättliga förlusten av din barndomsvän. Jag förstår att hans bortgång plötsligt kastat in dig i för dig helt främmande tankedomäner och -spekulationer om död och sorg m.m. Detta är förvisso ett intressant område men lika outrannsakligt djupt som Marianergraven. Några tips:

Ingenting kan vara privatere eller känsligare än sorgen. Därför är det enda förnuftiga att göra med den att slå vakt om den och inte exponera den. Inga människor är lättare att såra än de som sörjer. Samtidigt är de lättduperade, vilket gör dem extra sårbara.

Därför har spiritismen lyckats etablera sig. Det mesta av den är förstås humbug. Jag vet att somliga, i synnerhet änklingar, gärna förspiller årtal på seanser för att få kontakt med sin avlidna älskade, men vanligen, tyvärr, blir det enda slutresultatet att han inser att han har lurat sig själv, i synnerhet om mediet har tagit betalt, vilket de vanligen gör. Spiritism är därför inte att rekommendera. Bara om sådana fenomen uppstår helt naturligt och opåkallat kan de vara tillförlitliga. Telepati med en avliden kan givetvis fungera och bra, men det är sällsynt, mycket sällsynt.”

Vi vill närmast kommentera Johannes ord om sorgen: ”[de som sörjer] är lättduperade, vilket gör dem extra sårbara”, som är helt fel. Sorgen har en märkvärdig förmåga att drastiskt karaktärsförändra en person. Mera sårbar blir man förvisso men också mera klarsynt: i stället för att bli mera lättduperad blir man mera genomskådande, man kan verka mera lättduperad för andra, men ofta är ingen bättre på att genomskåda bedrägerier än just de sörjande. De får förlängda antenner.

En annan märkvärdig förmåga som sorgen har är att den förädlar och förändligar. Ofta till exempel förhöjs kärleken genom sorgen. Detta kan i sin tur ha den negativa konsekvensen att en sörjande fullständigt stänger in sig med sin sorg. Så gjorde en änklings i åtta år varunder han i princip förblev okontaktbar. Detta är naturligtvis inte hälsosamt hur förstället det än kan vara.

Många upplever att kontakten med sörjande är svårare än vanliga kontakter. De ställs ofta inför det problemet, att vad man än gör eller säger till dem upplevs som sårande. Irritationen är ofta maximerad. Det enda man kan göra åt detta är att inte släppa kontakten. Har man en gång engagerat sig måste man acceptera att förbli engagerad. Att släppa kontakten är lika illa som för den sörjande att förtränga, förneka eller på annat sätt göra våld på sin sorg, dvs. på sina egna känslor. Det är onaturligt och direkt skadligt.

Andra menar, att sorgen är egoistisk, att sörjande människor egentligen bara gråter över sig själva: de gråter över sin egen förlust, vilket ej sällan går till överdrift, så att sorgen blir en ursäkt för ett vältrande i att tycka synd om sig själv. Man måste därför vara vaksam mot sorgen: är den äkta? Vad gråter jag för egentligen? Vem tänker jag mera på: den avlidne eller mig själv? De flesta tänker inte alls på den avlidne utan bara på sig själv, om de inte helt enkelt gråter över skönheten i att njuta av gamla minnen, som chocken kan resultera i att plötsligt börjar flöda fram utan att man kan kontrollera dem eller känslorna.... Den sorgen måste man få unna sig, ty det är viktigt att sådana floder får uttömma sig. De kan lika litet dämpas upp som sorgen själv.

Det största problemet är emellertid vanmakten: man har lidit en orättvis skada som inte går att gottgöra. I detta fall rörde det sig om rent läkarsjabbel: efter undersökningen dröjde de ansvariga i sex månader med att meddela cancerdiagnosen. I beaktande av den senare utvecklingen innebär detta att diagnosen, när den meddelades efter sex månaders dröjsmål, var en underförstådd dödsdom. Fallet är solklart, det är inte den mänskliga faktorn som spelat in utan den omänskliga faktorn i form av hårresande försumlighet, det värsta som kan finnas inom vården, varför vi har ställt frågan om det borde göras rättssak av ärendet. Frågan är viktig och borde debatteras. Vi har endast fått ett klart svar och det negativt med god underbyggnad på rent mänskliga grunder. En resning i målet skulle bara förvärra skadan genom att såren skulle förbli upprivna för oöverskådlig tid medan den lidna skadan, hur mycket den än ersattes, ändå aldrig skulle kunna gottgöras.

48.

Blev vi för bortskämda av din godhet?
Är det därför vi nu gråter tröstlöst i självömkande ursinne?
Du var den som ville leva och förjånade att leva,
därför fick du den mest lömska sjukdomen av alla
medan här en annan går och endast leds vid livet,
har förlorat allt han trodde sig ha levat för
och tvingas därför leva vidare i intighet, i limbo,
utan mening, i ett vacuum av tristess och ilsken bitterhet,
helt utan egoismens entusiasm och bara arg på hela livet
för att det har svikit en från början.
Men du hade allt att leva för och måste ryckas bort och dö
i den mest vansinniga orättvisa,
medan en kollega, en god vän och miljonär,
som hade egoismens vilja till att entusiastiskt breda ut sig här i livet
ligger tvångsintagen och inspärrad som ett djur på sitt mentalsjukhus
och ökar bara instängdhetens skoningslösa lås' massivitet
med att försöka ta sig ut med våld och under skrämmande protester
mot sin grymma personals totala omedgörlighet
som ställer sig helt oförstående mot hans rättmätiga och gudlösa protesters hädelser.
Där har vi livet inspärrat och rasande i aggressivitet,
och du blev fräntagen ditt liv i hårresande orättvisa
för att du mer än någon annan hade allt att leva för;
och jag går här i bottenställd exil likgiltig inför livet
utan någonting att leva för och ännu mer likgiltig inför döden,
och min dom är att jag måste leva i allt detta nonsens.
Kan då livets ironi och grymhets orättvisa bli mer absolut i sin absurdhet?
Jag kan ställa frågan blott till dig,
ty endast du kan ge mig enda rätta svaret, som är tystnad.

49.

Min vän, jag vet nu att jag kunnat rädda dig,
ja, det visste jag från början när jag först fick veta att du dött.
Det enda, käre vän, som fattades dig var att du ej hade rätt person att tala med.
Dina problem var helt psykosomatiska,
de började långt innan dina undersökningar begynte,
och jag förstår precis nu hela sjukdomens utveckling.
Att du aldrig tog kontakt med mig!
Men ack, hur kunde du väl veta att jag satt med lösningen!
Jag borde själv ha lyssnat till ditt nödrop, men jag tog det ej på allvar.
Det var ingens fel. Vår relation falerade på grund av kommunikationsfel,
då vi båda missade att underhålla den, och det berodde på en mänsklig faktor.
Aldrig att vi ville utnyttja den andra, någon av oss,
aldrig att jag ville störa dig i din familjelycka,
och du respekterade mig alltför mycket.
Och nu sitter vi med denna härva,
din familj berövad sin omistliga och underbara far,
och jag berövad den mest trogna ibland vänner.
Stanna kvar, jag ber dig, och jag ska försöka reda ut problemet.
Ge mig bara tid och tålamod, så skall vi klara ut det.
Jag har facit nu, men tragedin förblir ohjälplig och oåterkallelig
då du ej nådde fram till mig förrän det var för sent och du var utom räckhåll.
Desto skönare framstår du i din ädelhet och din personlighet
när nu det fysiska problemet suddats ut av döden och allenast livet återstår.
Men det har jag nu lärt mig, att en vänskap kan man aldrig uraktlåta.
Vänskapens förbund är heligare och mer varaktigt än livet,
och om man försummar vänskapens förpliktelser
blir straffet helt naturligt att det livet måste man förlora.

50.

Problemet är att ingenting är roligt längre.
Vad behagar mig en dålig film med taffliga effekter och bedrövligt trams?
Förr kunde jag se vilken film som helst med god behållning,
men all positivitet har upplösts i ett intet.
Inte heller får man tala om det. Döden är ej någonting att skämta om,
ty den är så allvarlig att man ej får prata om den.
Allt allvarligt är ju bannlyst genom att det är så tråkigt.
Inte heller får man vara öppet negativ och våga kritisera något,
ty det är ju negativt och därför bannlyst genom att det är så tråkigt.
Inte heller får man säga något ont om något som är fult,
man får ej stämpla atonal musik och rockmusik som oljud,
ty det är att förolämpa och diskriminera den:
den har ju som musik all rätt att höras, och man får ej säga något ont om den,
hur djävligt den än låter. Inte heller får man förolämpa någon annan form av modernism.
Den har ju samma existensberättigande som all realism och all ordentlig konst,
hur mycket den än skiljer sig från det som kan förstås,
och man får inte avfärda bluffmakeri som nonsens, ty det är diskriminering.
Och så vidare. Allting är tabu, yttrandefriheten är ett skämt,
ty sanningen är alltid förolämpande och måste därför vara tyst.
Stäng in allt seriöst som skrivs i byrålådan, så att aldrig det får höras eller ses i ljuset,
ty sanningen är förolämpande då den diskriminerar lögnen.
Det är strängt förbjudet att förlöjliga och avslöja auktoriteter,
ty de kan ta illa vid sig, och ja-sägarna och anhängarna kan därvid bli sårade.
Smek Kina medhårs hur det än förtrycker tibetanerna och Falun Gong och alla oliktankande
och saboterar Internet och härskar genom våld och lögn
och avrättar i förväg dömda syndabockar utan rättegång
som högt uppsatta lamor: ju mer respekterade och älskade de är,
dess mera skyldiga och tacksamma att ställa inför rätta är de med en självklar dödsdom.
Respektera alla skurkar och banditer som ju håller vår affärsvärld levande
igenom sin energiska beslutsamhet, som bara är opportunism och egoism:

förvisso håller de i gång det västerländska samhället
igenom att med hänsynslöshets blindhet köra över alla som är mjukare.
Man får ej kritisera sådant. Då är man en kverulant,
och sådana finns det ej plats för i ett progressivt moraliskt samhälle
där mänskovärdet och dess odling genom kunskap och kultur
för samhällets maskineris och ordnings skull nödvändigt måste vara av en sekundär betydelse,
ty pengar är ju allt.

51.

Du har ont fortfarande fastän du är död.
Jag vet, det är ett besynnerligt problem.
Och du kommer till mig för att få din dom och diagnos?
Hur kan väl jag då vara kompetent att ta pulsen på de döda?
Ja, jag känner dina smärtor, och jag delar dem,
men mer än så kan jag ej göra, och mera kan du ej begära.
Skulle jag anklaga någon av de dina överlevande som sörjer dig?
Så säger psykologen till patienten: "Vem är det som gör dig sjuk?"
Den enda diagnos som jag kan ställa är på vad som hände mellan oss.
Vi borde aldrig ha släppt kontakten.
Vi borde aldrig ha accepterat vår skilsmässa som barn.
Vi borde ha hållit ihop som bröder fastän vi var skilda åt.
Vi hade en chans att återförenas som ynglingar,
när du kom till mig för att få råd om scientologerna,
men när jag givit det rådet och räddat dig och givit dig ett helt liv
så släppte du mig, och därmed var det kört.
Men jag kunde ej ge dig av mina problem då, som var desperation intill självmord.
Jag kunde blott rädda dig och gjorde det gärna och vet idag att jag gjorde rätt.
Men sedan, när vi sågs på åttiotalet, och du kom med ett nödrop
så tog jag ej fasta på det, och det var mitt brott.
Din stolthet förhindrade dig att någonsin upprepa nödropet,
och så förlorade jag dig efter att du heroiskt stått ut med en mångårig kamp.
Hur skall nu denna skilsmässa på fyrtio år repareras,
när du stuckit över till den andra sidan och jag lämnats ensam i livet?
Jag kan icke lämna det nu, ty jag själv måste liksom du kämpa till döds
innan jag har förtjänat min frihet och kan ta ledigt liksom du.

52.

Jag kan icke bråka. Jag kan bara gråta.
Jag förstår nu ert dilemma, ni på andra sidan graven,
jag förstår nu alla ni som trakasserade Yvonne för nio år sen
när Estonia förläste och ni alla var total desorienterade
och sökte desperat förtvivlat efter medier, vilket medium som helst,
som kunde orientera er i katastrofen. Hon var en av dem
som fattade vad saken rörde sig om och som rördes av er,
kunde se och känna er och sålunda hantera situationen.
Jag har bara en förvirrad gäst hos mig, en gammal vän
och därför desto kärare, en som jag alltid älskade
och som därför givetvis är välkommen att stanna.
Det märkliga är detta, att vi har en lättare kontakt nu
än vi nånsin hade tidigare – ja, vi är nu såsom barn på nytt
beroende på hans metamorfos till existens på andra sidan
utan kropp där själen därför desto tydligare framgår i sin karaktär
som mera renodlad än någonsin i livet, ty han har ju facit nu
och ser allt klart som han ej kunde se i livet med sin ögonsyn.
Han är hos mig, jag känner honom hela tiden, och jag rapporterar detta
genom dessa dialoger med en död, för att dokumentera fenomenet.
Inget ont i det – det är ju bara lärorikt, och vi har båda glädje av det,
då vi liksom när vi levde tjatar med varandra, diskuterar,
djupanalyserar mänskliga problem och resonerar,

inte alltid alldeles begripligt, då kontakten, liksom en sorts radiokortvåg störs ibland och grumlas, men den återkommer alltid i full klarhet. Bäst är kommunikationen nattetid och tidigast på morgonen. På dagen är jag störd av buller, arbete och jäkt och är då mindre koncentrerad, men en sak kan vi nu göra, som vi aldrig kunde medan vi var män. Nu har vi ingenting att blygas för varandra med och skämmas för, ty han är bara själ, och jag kan bara umgås med honom som själ. Det underlättar saken. Därmed är förhållandet fullständigt fritt men desto heligare i sin renhet, så naturligtvis är jag diskret om saken. Ingenting får avslöjas av detta spioneri på andra sidan förrän det ej längre är aktuellt. Men tidlösheten är ju alltid aktuell, och denna relation är tidlös. Risken är då att förhållandet och fenomenet blir bestående.

53.

Sorgearbetet är över. Jag vädrar nu morgonluft. Tack för din kärlek, min vän, och för allt vad du givit mig under din tröstfulla närvaro här i mitt tröstlösa liv i din frånvaro genom en omistlig påtaglig samvaro långt bortom tillvaron. Om något kan kallas kärlek så är det ju vänskapen, och denna kärlek är blott desto större och högre ju renare vänskapen är. Allra renast är vänskap som ej kräver ord för sitt samförstånd, och just så ren har naturen av vår vänskap varit alltsedan vi skildes i småskolan, men denna sistlidna tid har den accentuerats och tillspetsats, skärpts och fulländats av den helt naturliga krisens akuta och självklara trauma som för att beredas och härdas inför evigheten. Vi vet ingenting om vår framtid, men facit av gårdagen har vi, och det är tillräckligt för att göra nuet till mer än en evighet.

54.

Naturligtvis är det korrekt att vara kritisk mot det mystiska förhållandet emellan oss med alla dess förunderliga manifestationer, men vi kan ej bortse från fundamentala fakta: alla dina sjukdomars symptom var helt identiska med mina: ändtarmssåret och dess blödande, och alla magproblemen med dess plågor. Skillnaden var endast den, att det som började psykosomatiskt gick till överdrivna manifestationer hos dig, så att de konkretiserades och blev till faktiska groteska och osannolika sjukdomar, alltmedan jag dock lyckades bevara de psykosomatiska problemen under hård kontroll på den psykosomatiska nivån och därför aldrig gick och undersökte mig och underställdes medicinsk kontroll och undersökning. Därför tror jag att du hade klarat dig om du blott uppsökt mig, så att vi kunnat resonera genom saken och analyserat den tillsammans, mest av allt det underliga faktum att vi led av fullständigt identiska symptom. Men vi hade detta samförstånd emellan oss, en hemlig och oskriven vänskapslag, att aldrig utsätta den andra eller alls besvåra honom med småaktigheter, oväsentligheter, petitesser eller materiella brydsamheter som ej hörde till det viktiga i vårt förbund och samförståndet mellan oss: den djupa, självklara och innerliga harmonin. Allt materiellt var oväsentligt för vad som var mellan oss. Det var ej stolthet, således, som gjorde att vi aldrig uppsökte den andra med problem. Det var medvetandet om att vår vänskap och vårt samförstånd stod över allting sådant, att den var för god och alltför helig för att fläckas av det andefattiga, således, att den helt naturligt hörde evigheten och ej denna timliga fåfänga världen till.

55.

Min käre vän, din inåtvändhet blev din undergång.
Din överlägsenhet och underbara yttre var en maskerad blott
som bedrägligt dolde en orolig överkänslighet av sällan skådad ömtålig natur,
ty dina känslor var för stora och för hjärtliga, din godhet var för överväldigande
för att, när de skadades och sårades, du skulle kunna smälta det och tolerera det,
men samtidigt var du så självbehärskad, att du inte kunde visa känsluskador utåt.
Hellre blödde du invärtes och förblödde du till döds i själen,
men när själen tagit skada måste det manifesteras sig i kroppen,
och då uppstår helt naturligt gåtfulla och onaturliga sjukdomar.
Vem ska jag nu kunna tala med om själens hemligheter och dess dunkla djup,
om liv och död och mysticism, ödets hemlighet och livets tragedi?
Nu har jag ingen annan utom ditt stillatigande spöke,
som är blott förbindlighet och tyst förståelse,
och visserligen har vi samförstånd och kan vi resonera och argumentera,
men jag föredrog dock att ha min filosofi tvillingsjäl i mera påtaglig gestalt,
så att vi kunde komma till konkreta konklusioner.
Ta det inte som ett klagomål på din natur.
Jag bara skämtar. Jag har levererat nu de senaste utredningsresultaten
av ditt fall till dina närmaste. Om de vill göra något åt det
eller avstå från att göra vad som ännu kunde göras i ditt fall
är deras sak. Jag har gjort allt vad jag kan göra för dig.
Nu är ditt framtida öde här i sinnevärlden helt i deras händer.

56.

Hur är det på den andra sidan? Kan du höra min musik,
när den genljuder triumferande öronbedövande i skallen på mig?
Kan du se vad vi ser, hör du vad vi hör, och känner du vad vi nu känner
inför vårens ankomst med de friska fläktar ifrån havet,
som förfriskar livet för oss i så ständigt mera njutbart högre grad?
Antagligen så är det mycket enklare än så.
Du är ju fri, och vi är icke fria.
Vi är ju beroende av våra kroppar, att försörja dem
och äta oss till slöhetssjukdomar och dricka oss fördärvade,
så att vi missar allt det andligas väsentligheter
som ni där på andra sidan äger som det enda ni består av.
Ack, min vän, kanske att det är en befrielse att dö i cancer,
kanske att du längtade själv efter döden efter ungdomens förlust,
för ungdomen var ju det enda som betydde något för dig,
undervisningen av unga, att få taga hand om dem och ge dem av dig själv,
det var din lycka, annars var du mera melankolisk av dig;
och vår intensivaste samvaro, när vi båda två var ynglingar,
var både som en melankolisk svanesång till ungdomen och dess triumf
och en invigning inför döden, ty jag gav då allt till dig
förvissad om att jag inom en månad skulle vara död.
Nu blev det inte så. Jag levde vidare, du fick ditt liv
med kär familj och en idyllisk idealisk tillvaro,
en sådan just som du mest önskade dig och var som perfekt för,
medan jag fick leva för att se dig gå förlorad för oss alla.
Ja, min vän, det är alldeles outhärdligt, jag förstår varenda läsare av dessa rader
som ej härdar ut med deras skärande melankoli.
Men det är tidens tecken: runt omkring oss dör det bara vänner,
plötsligt rycks de bort i hjärtslag eller cancer,
och vi som är kvar får mer och mer den känslan
att vi är de enda som är kvar.
Så blir vårt liv alltmera outhärdligt,
och vår enda tröst är att få umgås med de döda.

57.

Du talade till mig idag. Är hybris då den enda meningen med livet,
att få höja sig över det vanliga och hänge sig åt övertro och optimism förutan gränser,
att få tro på alltings möjlighet och på sin egen okränkbara suveränitet,
och att vi två tillsammans verkligen då vore osårbar som union?
Din nu totala andlighet gör denna hypotes fullt möjlig,
och det enda som behövs och krävs är tron.
Du var så överlägsen med din skönhet och din fysiska beskaffenhet
att du var något av ett mänskoideal, och för mig kunde det ej finnas någon bättre vän.
Men vi kom från varandra; men ännu långt senare,
när vi på åttiotalet träffades och du beklagade dig pessimistiskt
över hur din kropp nu sviktade och svek dig
kunde jag ej tro det om dig: du stod över sådant,
och jag vägrade att acceptera det, precis som jag nu vid din död
blankt vägrade att acceptera den. Då dök du upp hos mig här i mitt hem
och har alltsedan dess fungerat vid min sida som en sällskapsbroder
omistlig i närhet, samförstånd och resoneringssällskap
som den ödesbror och tvillingsjäl du en gång var från början.
Schizofrent? Patetiskt? Ömkansvärt? Senildement?
Bevisa det! Det kan ni icke göra. Sorgen helgar detta sällsamma förhållande
och gör det osårbart; – så det kan faktiskt hända, att du verkligen har rätt.

58.

När Mumin fann en fågel död, som flugit mot fyrornets ljus och slagit blint ihjäl sig,
grät han floder och lät klä sig upp i sorgband och Snorkfröken med i sorgflor
medan de högtidligt arrangerade en sorgeprocession för att begrava pippin.
När de gick så med den lilla kistans likbår över holmen och grät sönder sina ögon
i sin överväldigande sorg för den omkomna fågelns skull,
så fann de snart, att där låg hundra andra döda fåglar över ön,
som alla flugit emot fyrens ljus på samma sätt och bränt ihjäl sig.
Så har jag nu sört mig mer än halvt fördärvad över en person,
som förolyckats genom läkarvårdens grovaste försumlighet,
alltmedan en dåraktig president i USA vill genomföra krig
och utan att ens blinka offra hundratusentals för sin politiska fåfänga.
Ack, vad är då sorgen för en fåfäng möda, som en droppe i en ocean av tårar!
Ändå vet jag att min sorg för din person är större än all världen,
ty en enda god person som du är värd mer än all världens intiga fåfänglighet.
Är det då skönhetens och romantikens lag,
att livet skall bli desto mera tragiskt ju mer vackert uttryck det har tagit sig?
Du var den ädlaste och skönaste av alla vänner som jag kände,
och så ådrog du dig just den grymmaste av alla sjukdomar
och måste orättvist helt oplanerat tvingas ta farväl av livet,
fastän ditt liv blivit till ett sådant konstverk av harmonisk fulländning och skönhet,
vilket smärtfyllda farväl blev till en outhärdligt utdragen och plågsam dödskamp –
nej, jag kan ej tänka på det utan att mitt sinne förblir upprört i sitt innersta
och blöder tårar kroniskt i den innerligaste bedrövelse.
Och likväl står du där, seren och god och glad i all din skönhets harmoni
för att du övervunnit allt och alltjämt dröjer kvar hos oss
måhända för att hjälpa oss i sorgen och berika våra liv
med din personlighet, som dröjer kvar och aldrig låter sig förglömmas.
Käre vän, dröj kvar, ty vi behöver dig och klarar oss ej utan dig,
ty din omistlighet framstod i all sin tydligaste underbarhet
i det ögonblick just som du lämnade oss för den andra sidan.
Det är ett mirakel att vi har dig kvar, ett underbart mirakel,
och vi kan blott ha denna stilla nåd att bedja om:
dröj kvar, ty du är fortfarande oss så ljuvlig.

59.

Saxofonisten tutade så klagande på din begravning
flera gånger, alltid lika bittert klagande och entonigt bedrövligt.
Det var hans sätt att ge uttryck åt och demonstrera sin bedrövelse.
Jag fruktade för att bevista din begravning, ty jag visste
att det skulle vara något bottenlöst och hemskt.
Det var den hemska begravning jag har upplevt,
ty den var så realistiskt och brutalt illustrativ av din så fruktansvärda tragedi.
Den var ej ovärdig och skrymtande, men den var falsk ändå
som samtliga begravningar ju är, ty man är inte anständig om man ej gråter.
Det skall synas att man sörjer, och man skall gå fram till den där kistan
och offentligt demonstrera ett bedrövligt avskedstagande
som om det döda stoftet där i kistan var en död person att ta farväl av för all evighet.
Vad är väl det för lögn och hyckleri och skådespeleri?
Nej, du är inte död för mig, ty jag vet alltför väl hur väl du lever
och hur glad och frimodig du är nu i din nya och serena harmoni
där blott din sjukdom är ett avslutat kapitel – allting annat lever än,
har överlevt och har du tagit med dig in i nästa existens.
Men jag får inte tala om hur du nu lever,
ty då skrämmer jag blott folk från vettet
som ej tål att höra om hur vålnader betar sig
och kan ha än bättre kommunikation och närkontakt med levande
än vanlig fysisk sådan, som ju alltid är så otillräcklig.
Vi kan vara lugna – ingen stör oss i vår samvaro, ty ingen tror på den.
Vi kan ha den helt för oss själva utan insyn;
och så fortsätter din hemlighet, som du bar med dig hela livet,
in i döden och bortom dess gränser över till den andra sidan
där jag delar den med dig i fromhetens extas och oförgängligen.

60.

Liksom såret måste självt få rensa sig och rena sig
igenom att få blöda ut ordentligt –
ty när såret blöder endast blir det rent –
så måste sorgen även fullt få rasa ut
så att det djupa hjärtetsåret kan få tvättas rent
och så att själen kan bli fri från alla infektioner.
Därför är det märkligt, käre vän, hur dina närmaste betar sig,
hur de stänger sina dörrar för en som blott önskar hjälpa dem
och hur de liksom utesluter möjligheten av en annans sorg och lika stor som deras.
Ja, jag vet, de är ju din familj och dina närmast sörjande,
jag hörde aldrig till familjen, jag var blott en utomstående
och fattig dessutom i slummen utan stadgad position och misstänkt ensam,
så naturligtvis har de all rätt att utestänga mig och vägra ha kontakt med mig.
Men det var inte så du ville ha det.
Jag var dock en trogen vän som älskade dig varmt,
och jag har gett dem och dig även möjlighet till rättelse så långt som det kan gå.
Du gjorde väl ifrån dig, lämnade ett liv fulländat som ett konstverk
och gick hädan mitt i kulmen av din bana och din lycka
så att alla som stod nära dig och i kontakt med dig
ej kunde komma undan den tröstlösa innerliga saknaden och sorgen.
Ja, jag vet, det var ej meningen, du minst av alla ville ha det så,
men om du själv gjort något för att underhålla vår kontakt
och inte hållit mig på avstånd utanför familjen, exkluderad all information,
så vet jag att jag hade kunnat rädda dig.
Det kan jag säga nu när jag fått veta allt och det dessvärre är för sent,
och det gör inte saken bättre. Jag beklagar.
Men är det då bättre, och kan det då göra mindre ont att hålla tyst?
Nej, såret måste blöda ut och flöda,
ty det kan ej annars någonsin bli rent och läka sig
och upphöra med sin ohyggligt gnagande och outhärdliga tortyr.

61.

Vad kan man annat säga än att denna tragedi,
som är din egen, är den värsta i mitt liv?
Vi älskade dig alla, du var som ett helgon för oss,
alla var vi omedvetet helt beroende av dig,
av din godmodiga natur och överlägsna godhet,
men vi såg ej bortom djupare ner i din själ, vad som fanns bakom.
En gång endast blev du arg på mig och vägrade att tala med mig mera
när vi gick i skolan, och det var av svartsjuka allenast:
det var inte acceptabelt för dig att jag även var förtrogen med en annan.
Detta bråk, vårt enda, var blott småaktigt och barnsligt,
och jag blev förvånad över din passion, att du ej kunde smälta
att du icke var den ende för mig, fastän jag var det för dig.
Men det var blott ett missförstånd: du hade aldrig någon konkurrens.
Du var den ende, men jag visade det aldrig öppet.
Hur som helst, det dröjde bara några dagar,
så var vi försonade igen, jag övertalade dig till att fortsätta vår vänskap,
och du gjorde det, som om det aldrig funnits något tvivel.
Men denna ursinniga passion av svartsjuka hos dig för ingenting
förvånade mig storligen, och det gör den än idag,
ty den avslöjade ett känslodjup hos dig av gränslös dynamik
som kunde vara farlig och självdestruktivt förtärande.
Jag vet ej ännu något om hur din besynnerliga sjukdom började,
men jag kan tänka mig ett stressymptom av något slags psykosomatiskt upphov
som just kan ha börjat med okontrollerbar känslostorm
förmodligen av frustration och vild besvikelse.
Jag kan blott spekulera.
Du vill säkert själv förstå det
och komma till rätta med problemet som utmynnade i sådan grym fatalitet
i form av dödlig sjukdom av den mest outrannsackliga natur,
då du så efterhängset dröjer kvar hos mig vart jag än vänder mig
och vill ha svar på frågor som jag inte ens har möjlighet att ställa.
Det är bara för oss att fortsätta diskutera denna smärtsamma problematik
tills jag har följt dig i dess avgrund och så kommit ut med dig på andra sidan.
Är det verkligen din mening? Nej, jag tror att du helst också vill
att vi kan komma här till rätta med problemet
medan jag är levande tillräckligt att förmå dokumentera intrikateriet
i all dess förbålda utsäglighet.

62.

Dödens attraktionskraft kan man inte ägna sig åt utan dåligt samvete,
ty döden är ju ohjälpligt så tyst.
Vad hjälper denna dialog med döden när den aldrig svarar?
Är det orättvist av mig att dialogisera sålunda med dig och döden
när det ju ändå är säkert att jag aldrig kan få något gensvar?
Aldrig har jag dock begått den orättvisan heller
att jag tagit dina svar för givna eller lögnaktigt lagt orden i din mun.
Din tystnad har jag givit fullständig rättvisa.
Det enda du kan tala och uttrycka är ju nu det utsägliga,
och det har jag försökt att tolka och i någon mån måhända lyckats därmed.
Men vad kan man då få ut för positivt av denna dödens tystnad?
En god vän igår bad mig uttryckligen att ägna mig åt levande i stället för de döda,
och han har ju rätt: de dödas väg är blott en återvändsgränd bort från livet.
Ändå vet jag att jag ännu åtnjuter ditt sällskap, och jag njuter av det:
våra filosofiska debatter, våra metafysiska problem och spørsmål,
allt det innerliga djupaste som man ej kunde diskutera med de dödliga.
Vi fick tre år tillsammans varunder vi var de bästa vänner,
vilket blev en alldeles tillräcklig grund för hela livet:

därmed hade vi varandra alltid,
och nu har det fortsatt efter döden:
endast starkare, intimare och innerligare har vår vänskap därmed blivit,
ty nu är ej kropparna i vägen för oss längre
med deras lekamliga problem och drifter, krämpor, hänsyn och besvär.
Mer ren kan ej platonisk kärlek bli.
Dåligt samvete var spørsmålet:
är det vad som får dina närmaste att stänga dörren för mig,
klippa av förbindelsen med mig och inte unna mina brev ett svar?
Det kunde tolkas som oartighet, men man vill ju förstå vad som kan ligga bakom.
Plågas de av att de inte kunde rädda dig, att de ej gjorde mera,
att de inte konsulterade en annan läkare, och att de köpte det oacceptabla faktum
att en cancerdiagnos meddelades ett halvår efter undersökningen?
Din egen optimism och godlynta personlighet dessvärre bidrog till er illusion
att det var blott en bagatell som kunde övervinnas lätt,
och när du hade chansen underlät du att avslöja någonting för mig.
Nu är du där på andra sidan mera naken än som nyfödd,
och jag ser dig klart och känner närheten till dig mer innerligt än någonsin,
nu står här vi tillsammans nakna såsom andar avklädda inför varandra inför evigheten
och har aldrig förr förstått varandra bättre,
men vi talar endast genom tystnad.
Den kan ingen annan utom vi förstå.
Jag kläder tystnaden i ord, de är bristfälliga naturligtvis,
de är såsom en torftig tolkning av en utsökt dikt i översättning,
ingenting kan vara mer otillfredsställande och ohjälpligen bristfälligt.
Men det är ändå något. När ej ord kan tala
så kan tystnaden i stället vara desto mer vältalig
i sin utsägliga andlösa andäktiga sanning.

63.

Fallet står nu klart för mig i hela sin bedrövligt grundläggande mänsklighet.
Det var en bidragande anledning för mig att aldrig ens försöka tränga mig
in i ert intima familjeliv, då det ju var så uppenbart
att du helt överlämnat dig och anförtrott ditt liv åt din livspartners händer,
så att hon fått monopol och ingen annan kunde påstå något.
Det insåg jag den enda gång för tjugo år sedan då jag var hemma hos er.
Aldrig att jag sedan ens försökte komma in mer,
allra minst som jag ej någonsin fick någon inbjudan.
Hon ägde dig och hade ensamrätten till ditt liv,
och nackdelen med detta framkom när du angreps av din sjukdom.
Det var bara mellan er två allting avgjordes och konfererades om
medan alla andra hölls på avstånd, helst ovetande om saken.
Därför, när vi träffades, så ville du ej bryta sekretessen
och höll hemligheten mellan dig och henne strängt försluten,
därmed uteslutande all möjlighet till ingrepp av ett bättre vetande.
Nu är du död, ni klarade ej krisen, det problem ni trodde vara löst
visade sig växa er med tiden över huvudet, och ändå fick jag inte veta något.
Din kropp och ditt liv förblev i hennes ägo intill slutet,
men när slutet kom fanns ingenting som mera kunde hålla kvar din själ
och ingenting som mera kunde tysta sanningen.
Nu framstår det som självklart att det hade funnits andra vägar,
att det funnits annan sakkunskap som vetat bättre och som kunnat göra mera.
Detta kan nu varken hon eller din broder någonsin förlåta alls sig själva,
och av samma anledning kan de ej heller uthärda sitt dåliga samvetes manifestation,
mig själv, din barndomsvän, som konsekvent hölls utanför
och helst skall hållas utanför för alltid.
Vilken ironi då att jag ensam är intim med dig då efter döden
och har tillgång till din själ, som om jag alltid ägde den
och aldrig någonsin egentligen riskerade ens detta ljuvligaste monopol.
De har förlorat dig, men jag har vunnit dig.

64.

Hur känns det, käre vän, att vara död?
Hur är det där på andra sidan att ha allting kvar,
identitet och minne, alla sinnen skärpta och fördubblade i klarhet,
självkänslan total och skörden fullbordad, summerad och komplett av livet,
och allenast sakna eller vara utan kroppen, det konkreta,
medlet till att leva och kommunicera?
Ja, man vägrar fullkomligt att vara död,
man vägrar acceptera det då man ej är det,
det är självklart, döden är den fullkomliga lögnen,
man blott driver vidare ifrån en existens till nästa,
från en fest till nästa, med blott en transport emellan,
som ger anledning till reflektioner.
Det är inte konstigare än att somna in och vakna –
skillnaden är endast den, att när man vaknar
saknar man den kropp man hade när man somnade.
Det är förvisso häpnadsväckande sensationellt
men inte alls märkvärdigt – bara helt naturligt.
Så är du där kvar alltjämt fullfjädrad som dig själv
och mera så än någonsin, och klarare än någonsin
lär jag sålunda lära känna dig, som den du var ursprungligen,
fast närmare och mognare och ädlare än någonsin,
och finner dig som vän en närmare person än vad du var i livet.
Visst är det märkvärdigt. Men man vänjer sig,
och småningom lär man sig acceptera det
som något fullkomligt naturligt –
det är inte konstigare än att drömma
och att vara medveten om vad man drömmer.
Det kan hända vem som helst,
och det är kanske just det enda som du saknar nu:
att kunna drömma, då du inte längre sover.
Men å andra sidan är ju nu din existens
ej något annat än just bara äntligen den ljuvligaste dröm
att kunna njuta av och vara fullt medveten om i vaket tillstånd.

65.

Jag är skyldig. Jag bekänner det.
Jag kände nog hur illa du tog vid dig
när jag vågade berätta hos min dam igår
hur jag associerade med dig på andra sidan
fritt och utan förbehåll och utan svårigheter alls,
och du förmanade mig för en sådan uppenbart riskabel och fatal indiskretion,
och jag naturligtvis har bett dig innerligt om ursäkt;
men jag lovar dig att hon är pålitlig,
ty hon umgås med gengångare själv på heltid,
och för henne är det inget konstigt alls.
Då är det mer befogat att förmana mig och klandra mig
för mina laster, att jag vågar dricka och berusa mig
med vodka i så kopiösa mängder,
som ju måste ruina och riskera min koncentration och kommunikation med dig.
Jag vet. Det var ej endast oförsiktigt men dessutom oförsvarligt.
Men vad gör man inte för en ensam kvinna, som behöver tröst?
Du är ju ej den enda som gått bort i cancer,
din fru är ej den enda änkan, och igår tog jag mig an en annan,
lika sörjande och lika ensam, lika utblottad i livet
genom sin gränslösa sorg och saknad av en annan älskad man.
De sörjande betecknar sig som halva människor,
ty de har förlorat hälften av sig själva,
den del som de delade med den de älskade

och som genom den avhållnes död de har förlorat
och berövats orättvist ohjälpligt och för resten av sitt liv.
Kanske jag är lycklig då som alltid varit ensam
och aldrig löpt den risken att förlora någon bättre hälft
men då i stället bättre kan förstå och associera
med just sådana som blivit halva och behöver tröst
och som just genom denna ensamhet
kan ha kontakt, intimitet och närförståelse
för dem som hänger kvar och ej kan överge de älskade
fastän de tvingats över till den andra sidan.
Många är de avlidna som dröjer kvar och ej kan slita sig,
i synnerhet om de ej ville själva lämna in för tidigt
utan tvingades därtill av orättvisans oförsyn.
Så är du kvar hos mig, men kanske även du är kvar hos din familj
som var beroende av dig och älskade dig närmare,
alltmedan jag i stället ju förbröt mig mot vår vänskap
med att lämna den därhän för att du gifte dig,
som kanske indirekt med tiden innebar din död.
Det kan vi aldrig någonsin få veta,
men det vet jag, att jag själv ej någonsin kan bortse från mitt ansvar
att just genom att vi såsom barn var så oändligt goda vänner
det helt visst var brottsligt av mig mot dig att ej mera underhålla vår kontakt
när vi blev fullvuxna som män.
Förlusten av min levande intima vänskap kan ha resulterat i ett trauma hos dig
som din hustru aldrig kunde kompensera, vilket ledde till din död.
Den möjligheten kan jag aldrig bortse från,
om dock det endast aldrig kan bli mer än blott en teori.

66.

Det onämnbare i vår relation är även odefinierbart.
Närmast är det väl en vänskap som helt enkelt fortsatt efter döden,
levande och oavbruten, snarare pånyttfödd och reforcerad än krisdrabbad,
oförneklig i sin psykiska påtaglighet och sannings underbarhet.
Många upplever att de vid en kär anhörigs förlust
får nya starka krafter andligen från honom,
som kan upplevas rent fysiskt som ett fenomen.
Så även jag av influenserna från dig,
som om du nu i döden äntligen var fri och frisk och suverän i underbar god hälsa,
som om kroppen som du blivit av med bara var en sjukdom.
Skillnaden emellan oss var att du band dig vid en kvinna
och var konsekvent i genomförandet av ett materiellt och stadgat liv,
alltmedan jag förblev fullkomligt fri i konsten och musikens skapande.
Men som den andliga personlighet du var kom du då i konflikt med det lekamliga,
du fick problem med kroppen som blev anfrätt av psykosomatiska besvär
som i din vällevnads familjetrygghet tog sig manifestationer genom infektioner
som med åren blev fatala, medan jag i frihets armod levde knapert
och ej någonsin fick vällevnadsbesvär.
Är cancer alltid vällevnadsbesvär? Det har man ej bevisat,
men till stor del kan det vara det.
Miraklet är dock det att du är friskare och mera levande som död
än vad du var i livet, och att efter döden värmen i vår vänskap
fortsätter med större energi än någonsin att alstra kärlek.

67.

Sorgen får ej bli ett enkelriktat introvert självändamål.
Om sorgen sätter upp blockader, stänger dörrar, avbryter kontakter,
stänger ute ljus och glädje och blir egoistisk såsom manifestation,
då är den sjuk och rutten och behöver opereras bort.
I sorgen finner man varandra, man avskärmar sig ej från medsörjande,

man stänger inte in sig i ett fångelse av bitterhet och grämelse;
tvärtom så söker man sig utåt för att finna andra att få dela sina känslor med,
det är en kris som kräver sällskap och förståelse och reunion och samarbete;
ty det bittraste av alla arbeten, sorgearbetet, är som ensamjobb
det mest omänskliga av alla i sin tyngd och outhärdlighet.
Så dölj ej sorgen, gå till torgs med den, bär sorgband, skryt med den,
så att folk fattar att du inte saknar känslor utan desto mera lever för dem.
Ty det är vad sorgen är: en prøvosten för känslolivet.
Om man är en människa så har man känslor,
och då ger man genom sorgen sig fullkomligt hän åt dem.
Om man begraver dem i stället och förkväver dem är man ej mänsklig,
och då dömer man sig själv till det mest outhärdliga och svåra utav allt:
att ensam plåga sig till döds, tills sorgen för en samman med den sörjda.

68.

Det är ej lätt att rätt förstå vår relation,
och mesta arbetet och umgänget består i detta just:
att komma under fund med saken, att förstå det ofattbara
och försöka få ett någorlunda formulerbart och begripligt slags begrepp
om detta högst ovanliga osannolika och outrannsaktliga mysterium.
Men jag tror mycket ligger i det faktum att vi blev så goda vänner
och så klart intima tvillingsjälur medan vi var små.
Jag minns den första gång då jag förstod hur nära vänner vi re'n blivit:
det var ännu när du bodde i barackerna i Sävenäs, vi var då åtta år,
vi hade sällskap varje dag till Bellevue med spårvagnen,
och därifrån gick du då över ängarna till Sävenäs.
En gång så stannade du mycket långt ifrån var jag befann mig,
kanske avståndet var näst intill fem hundra meter,
bara för att vinka mig farväl. Jag vinkade tillbaka,
glad, naturligtvis, ja, jublande av lycka,
ty då visste jag med säkerhet att vi två blivit vänner
av det finaste, det mest unika och det lyckligaste slaget:
vänskapen som ingenting i evighet kan rubba.
I en sådan barndom är man såsom åttaåring ännu helt sig själv,
fullkomligt ofördärvad, ren till karaktären,
och då sätter allting djupa spår; och finner man då en sann vänskap
så förblir den där inpräglad och bestående för alltid,
ty den renheten hos barnet är för hela livet
den personens bästa och mest konstruktiva jordmån.
Nu när du är borta finns den kvar alltjämt,
och ingenting är rubbat eller ens förändrat,
bara intensifierat och förädlat
liksom för att ytterligare befästa denna vänskap
inför evigheten.

69.

Är då allt förlorat, bara för att du är död?
Är allt vi talade om, alla våra filosofiska resonemang,
allt vi kom fram till genom diskussioners underbara umgänge,
allt vi var tillsammans med om, våra ideal och livsuppfattningar,
vår idealiserande och varma människouppfattning –
måste allt då anses som förlorat, för att du ej mer kan bära vittne om
det underbara resultatet av vår vänskaps filosofiska gemenskap?
Nej, jag vägrar vara ensam kvar om dessa kunskapsskatter.
Säg att du fortfarande bär med dig skörden av vår vänskap
till den andra sidans högre form av salighet
och att där förekommer en rättvisare förvaltning
av de högre värdena av det mänskliga livet
än vad jordiska fåfänga sjukdomar kan medge!

Rättvisan kan inte vara död för att du är det.
Nej, man måste bära med sig allt det oskattbara in i evigheten,
om det så blott tar sig form av medvetandets bilder och mentala drömmar.
Oförgängligheten kan ej vara en omöjlighet,
ty eftersom den finns som ord så finns den och kan ej förnekas.
Om den icke fanns så skulle vi ej heller någonsin
ha kunnat uppfinna den blott som ord.

70.

Visst lever du fortfarande.
Du lever väl hos alla dem som kände dig,
som du förmedlade din ande och personlighet åt,
och hos vilka denna sådd mångfaldigas och övermåttan väl förvaltas,
så att du multipliceras hos varenda människa som kände dig....
Så kan man smickra dig och kanske glädja dig med näring åt förhävelse och fåfånga,
men du stod över sådant, och det du har lämnat kvar är mycket djupare än bara minnen.
Ty du talar till oss från vårt eget innersta,
det är djupt inifrån jag känner dig och hör dig,
och din tydlighet som röst från djupet av ens innersta
är oförneklig i sin nästan påtagliga närvaro och innerliga ärlighet.
Jag kan blott tala för mig själv, men dock jag måste hålla det för troligt
att du även håller liknande kontakt på samma sätt
med alla andra som du kände och som kände dig.
Det vore intressant att en dag undersöka hur det faktiskt har förhållit sig
med dina vänners och anhörigas kontakt med dig de senaste två månaderna.
Jag tror därmed att det faktiskt kan bevisas att du lever och i högsta grad är aktiv
mest med umgänge, deltagande i deras liv du kände,
ingripanden i deras känsloliv och tankevärld och kanske någon manifestation,
som här hos mig, när jag kom hem från din begravning
och fann dig helt sonika som gäst hos mig som om ej något hade hänt.
Jag vet hur väl du mår nu där på andra sidan och hur illa alla andra mår
som fortfarande lever här på jorden släpande på välfärdsplågor,
fängslade i fysiska begränsningar och plågande sig själva med bekymmer
alstrade allenast av den egna egoismens fåfånga och laster.
Ja, vi äro nyktra, Josef, ty vi genomskådar livet
då vi icke delar sandbyggarnas fåfånga och materialistiska småaktighet.
Vi håller oss ifrån den världsliga begränsningen
och flyger fria mot idealismens skapande och andens tankevärld,
som ensamt är vad som kan rädda världen
och trots all politisk dumhet föra denna framåt
från den inskränkta småaktigheten som är döden
till den andliga förädlingens i evighet fortgående utveckling och process,
som skänker liv och frihet i ohämrad kontinuitet och suveränitet för evigt.

71.

Jag hade alltid god kontakt med döden och de döda.
Det var inte konstigt alls, och jag är alltid redo att dö när som helst.
Det finns egentligen ej någon skillnad mellan liv och död.
De flyter samman och är ett, de är beroende och lever på varandra,
livet leder endast in i döden, och det enda döden är är livets eviga förnyelse.
Så det är inte konstigt alls att vi nu umgås efter döden
lika obehindrat och naturligt som om du ej alls gått vidare.
Så är det: *business as usual*, inget har förändrats,
du finns kvar i våra medvetanden lika fullt som om du ännu levde,
vilket du ju gör, om än ej mer i påtaglig gestalt
men kanske desto mer i andlig och förnimbar –
det krävs känslor för att känna vad som finns på andra sidan,
där det enda som än lever just är känslor hos de döda,
men de är då desto mera levande och intressanta.

Ja, dröj kvar, så länge som du vill, det är ej något märkvärdigt med det, vi tar det helt naturligt och fortsätter umgås med dig alldeles som vanligt, ty du finns ju kvar. Det är ej något snack om saken.

72.

Visst är det befängt, och vad skall väl folk säga?
Att jag som min bästa vän umgås med en som är död
och mest kommunicerar med honom beständigt var natt och var dag
som med en som jag levde tillsammans med varje sekund av mitt liv
är en absurditet och otrolig som sådan för de allra flesta,
om de alls fick något nys om detta underliga för att ej säga skumma förhållande.
Men jag kan icke förneka det. Jag kan allenast bekänna mig skyldig.
Jag står för vidunderligheten och tar på mig ansvaret,
ty ett så sällsamt förhållande medför det omdömeskrävande ansvaret
att man slår vakt om dess sällsamhets intimitet genom sträng diskretion.
Jag har noga bevarat vår hemlighet hittills, och inte löper den just någon risk
att bli känd eller omtalad eller ens det allra minsta förstådd.
Vad som äger rum mellan oss känner vi endast till,
och det finns ingen annan som äger tillträde till denna vår hemlighet
som endast vi själva fattar och alls kan förstå,
ty vi känner den genom att känna varandra.
Blott genom att ge uttryck för den i dikter som denna
och kläda den i, som en vän sade, mera didaktisk än lyrisk poemdiktning
kan jag alls hoppas på att få den nånsin förstådd och begriplig.
Åtminstone är dessa diktningar fullkomligt ärliga uttryck
för vårt relationsfenomen bortom graven och döden,
och de skall som sådana utgöra mitt monument till vår vänskap
varmed du för min del skall alltid förbli lika kär,
lika hedrad och lika varmt älskad för evigt.

73.

Döden innebär ett slut för livet men ej för en relation.
Det har bevisats intill tjatighet av själva döden,
upprepade gånger, om ej rentav varje gång den inträtt.
Relationen kan ej dö, ty den är själva livets hemlighet
och orsaken till dess kontinuitet och mystiska magi vars namn är evighet.
Det sägs och spekuleras i, att om vi aldrig skilts som barn
och fortsatt odla vår intima relation som ynglingar och upp i vuxen ålder,
om vi aldrig släppt kontakten men i stället gett den fria tyglar
ditt liv blivit annorlunda och kanhända räddats.
Det kan man spekulera i, men det är lika möjligt att det ej förändrat saken alls,
ty vänskapen emellan oss gick djupare än så.
Ty vi var tvillingsjälur.
Därför var vi alltid genuint förenade i samförstånd i en gemensam ande,
och då hade ej konkret kontakt egentligen betydelse.
Det har manifesterat sig nu in flagrancia med övertydlighet
just genom tragedin din död, som just bevisat
att vår vänskap och kontakt är ouplöslig.
Ja, min vän, jag känner dig och uppfattar vad du kommunicerar
även om de fysiska fem sinnena i den kontakten uppträder som störningar
och mycket går förlorat i förmedlingen och översättningen
från tankespråk till bokstäver och ord.
Dock är jag hederlig och gör mitt bästa, och vår pakt är klar:
vi skall ej skiljas, jag skall alltid hålla mig till dig,
och du skall aldrig sakna sällskap och behöver ej nytt liv
förrän jag släpper dig, ty just kontakten mellan oss
ger både dig och mig mer liv än vad den ivrigaste sexualitet kan skapa.

74.

Din bortgång föranledde en djupdykning utan like ner i själslig forskning i vad som egentligen här hände mellan oss och vår psykologi. Först var jag blott totalt desorienterad och var ej förmögen till förståelse, då jag ej visste något om din hemlighet, då du tog med dig den i döden utan att ens ha avslöjat eller antytt att du hade någon. Jag var oförstående och ett förstummat frågetecken. Vad jag därefter fick veta om din sjukdom och dess märkliga förlopp betydde ingenting. Vad som betydde någonting var vad som hände mellan oss. Det började när jag kom hem från din begravning, då jag nedskrev vad som hänt och vår historia och då jag redan fick kontakt med dig. Därefter började jag skriva dessa dikter mest som uttryck för min sorg men sedan ständigt mer som uttryck för långt mera, som en dokumentation av vad som dagligen nu försiggick emellan oss. Och sedan dess så har det bara rullat på. Och det är blott för oss att låta det så rulla på då ingen av oss kan förlora något på det, men tvärtom, vi kanske båda har att vinna mer än vi kan ana. Vad som säkert är i denna relation och dess fungerande är först och främst, att hälsan har en stor betydelse i detta. Det är som om du nu efter att du överlevt din sjukdom var desto mera bara hälsa nu i stället, vilket smittar av sig, så att jag dig känner bäst nu när jag är som friskast. När jag inte känner dig så är jag nere och begränsad, kanske påverkad av alkohol och kanske däst och deprimerad; men bäst känner och förnimmer jag dig när jag njuter mest av livet själv. I sällskap är det svårare att nå dig, då jag givetvis då är okoncentrerad, distraherad och mer splittrad i uppmärksamheten; men i ensamhet och nykter och välmående så framstår du som självklarheten själv och därmed även vår förunderliga relation i all dess häpnadsväckande fantastiskhet. Jag är blott en dokumentär författare och diktare som gärna skriver om det mer ovanliga i livet mest för att dokumentera och bevara men ock för att utforska och förstå vad som ej kan förstås så lätt, som till exempel just det märkliga förhållandet emellan tvillingsjälur vilkas relation blott ökar i intensitet och blir förhöjd när en av dem går bort, så att en dödens skiljemur uppstår som krampaktigt vill skilja dem – med endast motsatt resultat, som klart bevisar dödens maktlöshet mot livet och mot relationer. Hur man än må söka bortförklara detta och avfärda det som nonsens går det inte, ty, det kan jag lova er, att jag försökt med självkritik och tvivel och all världens argument som bara lyckats fastslå fenomenets absolutaste omöjlighet till bortförklaring.

75.

Är det ensidigt av mig att bara uttrycka min egen sorg? Men det skulle kännas för förmätet att gå även in i andras. Vad vet jag om hur du sörjer själv på andra sidan, frisk och fri men dock förlustig så oändligt mycket gott – en ljuvlig hustru, exemplarisk och perfekt, och två begåvade minst lika underbara barn med ett imperium av allt det du älskade: din arbetsplats, din skola, dina vänner, din avhållne bror och dina kultiverade föräldrar; och vad vet jag om hur kanske du på samma sätt som jag nu sörjer dig måhända även sörjer mig och ångrar allt vad vi ej gjorde, allt vi missade tillsammans fastän vänskapen gav alla och unika möjligheter. Men du slipper gråta där på andra sidan medan det nu kommer an på mig att fästa känslorna på papper och dokumentera vår förbindelse,

bevara den, rekonstruera den och göra av den nu i efterhand
allt det som vi försummade när vi som tvillingsjälur
här i jordelivet på gemensam basis hade chansen.

76.

Förlåt min öppenhet och ärlighets uppriktighet,
men livet är ett helvete och blir beständigt bara värre,
så att det att gråta tycks snart vara det mest konstruktiva
man har kvar att göra här i livet, då allt annat bara skadar,
irriterar, upprör, väcker ont blod och bemöts av bara motstånd
eller fiendskap om inte sabotage och hopplöst missförstånd.
Har jag då ingen annan vän i livet som jag kan gå in på djupet med
än dig, en hopplöst avliden, förlorad och nu för all framtid tystad själ?
Är allting annat i den mänskliga gemenskapen då bara hopplös ytlighet?
Det verkar så. Du var den ende vän jag hade som var filosofisk av naturen,
djup och tvivlande och spörjande och kritisk emot allt och utsägligt melankolisk.
Jag vet ingen annan. Du var ensam som jag kunde dela detta med,
och dig har jag förlorat. Du finns endast kvar som vålnad,
stum och obönhörlig i din tystnad som en gruvlig sfinx,
orakelmässig i din fullständiga vaghet och oidentifierbarhet som Gud
men likväl full av möjligheter – det är möjligt att du faktiskt lyssnar och förstår.
Vi var de bästa vänner och fick en unik kontakt som filosofer
just när vi fullfjädrades som ynglingar, men sedan bröts kontakten –
nästa gång jag såg dig var du redan gift, och därmed var det kört –
jag kunde icke mera göra anspråk på din fullständiga vänskap,
då du funnit dig en annan. Du presenterade ej heller för mig
någonsin din son, din dotter eller din familj,
som om du ville hålla mig på avstånd utanför den
eller ha mig kvar som en försäkring, om din lycka som familjefar
ej skulle hålla. Allting brast, din fulländade existens och lycka
och din idealiska tillvaro som familjefar och lärare blev krossad
av en obetydlig infektion, som ingen kunde ana utvecklingen av;
och efter döden och din existens' orättvisa förintelse,
som om det var ett straffbart brott att vara lycklig och att bygga upp ett gott liv,
har du inget annat kvar än mig, din trogne vän,
som suktande nu efter döden finner dig att allt ännu se upp till
som en bättre vän än någon kvar i livet.
Är det inte för ohyggligt?
Så är livet blott ett narrspel,
och vi som går in i det och lever det och strävar i det är blott dårar,
som blott lever för att ständigt överträffa oss och livet och varandra
i att ömkansvärt förnedra oss patetiskt i erbarmlighet.
Så är då livet bara en patetisk korsvägskomedi,
där den som mest kan göra sig avhånad, löjlig, fånig och erbarmlig
får högsta priset genom de mest högljudda och skrånande applådåskornas skadeglädje.
Då är det måhända bättre att som du gå hädan och försvinna
för att kvarstå endast som ett saknat helgon
för de misströstande att ännu mer patetiskt klamra sig fast vid
i brist på något annat hållbart och trovärdigt här i livet.

77.

Hur mera skall jag prisa dig? Du kanske finner det besvärande
att jag ej tröttnar på att älska dig i tanken fastän du är död.
Det är måhända tvillingsjälaras öde: att ej någonsin få umbära varandra,
att den andra hänger med i lust och nöd och död och kanske evighet
på gott och ont, så att förhållandet blir ett bestående beroende för alltid.
Du kanske smickras av min trogna trohet, kanske finner du den aningen befängd,
kanske är det en absurditet att jag här bara umgås med de döda
medan jag försummar alla levande som älskar mig;

men tiderna är helt absurda, med ett krig i tvåflodslandet
som helst hela världen bara vill förtränga och ej låtsas om att äger rum,
som detta nya århundrades värsta och befängdaste absurditet,
då världen ju var säker på att den passerat barbariet och var diplomatiskt överlägsen
både i sin mognad och historiska erfarenhets samlade vishet.
Allt är möjligt, både det mest underbara och det mest osannolika,
det mest överkliga och det mest groteska,
som detta krig, din helt absurda sjukdom,
och vår relation trots dödens yttersta brutalitets förfärligaste ingrepp,
som det mest omänskliga och onaturliga tänkbara avbrytande av naturen.
Jag kan icke acceptera det. Och därför lever du i mina rader
liksom vår intima innerliga relation,
pånyttfödd och samtidigt oförändrad sedan vi var små
och följdes åt var dag i skolan genom hela världens äventyr
i form av människans mest underbara upptäcktsfärd:
igenom barnets nyupptäckta universum av den rena kunskapen
och dess möjligheters underbara och berusande oändlighet.
Den upptäckte vi två tillsammans under tre års tid
från åldern åtta fram till elva, och därmed var vi förenade för livet
i det högsta av mysterier: den grundläggande kunskapen om mänskossjälén,
ty allt handlade om det. Det var den enda kunskap som egentligen var av intresse för oss,
och vi fann den, och vi ägde den gemensamt. Båda blev vi lärare
men i ganska olika men kompletterande aspekter:
jag privat inom musiken och som fri lans även som skribent
och du i filosofisk skola med den intensiva människokontakten som din största styrka.
Vilken skada att vi inte fick fortsätta sålunda på skilda håll
men dock i samma riktning, för att leda världen vidare och framåt
genom renodlad konstruktivism – det var vi båda bäst på,
ty, och det var kanske just vår hemlighet,
vi var experter som konstruktivister
och som sådana unika.

78.

Vi reste varje dag tillsammans under tre års tid
en timme hem med spårvagnen sex dagar varje vecka,
och det var nog dessa resor mer än något annat,
stora reseföretag för två små pojkar,
som för alltid svetsade oss samman,
ty det var då samtalen och diskussionerna kom fram,
meningsutbytet, reflektionerna, summeringarna efter arbetsdagen,
utbytet av drömmarna och idealen.
Märkligt levande framstår de efter fyrtio år
och mera levande än någonsin:
jag minns din jacka med din krages färg i vitt och rött
och vad du älskade att läsa mest en gång när jag kom på dig ensam.
Har vi då ej kommit längre? Står vi kvar på samma punkt,
är lika entusiastiskt och idealistiskt strävande mot mänskoidéet,
lika ofördärvade av världen trots dess katastrofers turbulenser,
lika varmt uppskattande av livet, lika ensidigt okritiskt konstruktiva?
Det ser inte bättre ut. Det grundläggande hos var människa förändras aldrig,
inte ens, så verkar det, när döden klipper av hans liv.
Tvärtom. Då sporras karaktärens ande mera intensivt än någonsin
och plötsligt med en maximerad motivering.

79.

Min bästa vän, att du ej tröttnar på mitt sällskap.
Men du gjorde aldrig det. För dig var sällskap livet,
att ha folk omkring att ta hand om, gärna yngre,
så att du fick exercera din omåttliga medkänsla,

som var den som gav dig liv.
Vad var det då som gav dig motsatsen?
Vem stötte bort dig, vem var det som tröttnade på dig,
vem vägrade dig medkänsla och empati, vem stängde dörren för dig,
så att du blev tvungen till att öppna den på nytt
igenom att helt sonika ta grymt farväl av livet?
Det är det mysterium, som du tog med dig som din hemlighet till andra sidan
och som vi här aldrig kan bli kloka på och ej ens gissa.
Dock sitter du framför mig, och vi konverserar,
och vi har det trevligt här tillsammans genom blotta samvaron,
men allvarsfrågan har du lämnat bakom dig, ty du är fri,
och därför har du ingen skyldighet nu längre att besvara frågor.
Jag kan endast ställa dem, och vi har att i bästa fall
betrakta dem som sina egna svar, och/eller ännu bättre:
svaren är onödiga, då de är antingen underförstådda eller självklara.

80.

Vi växte upp på 60-talet när Vietnam var aktuellt och hela världen vänstervreds
inför amerikanska formidabla fiaskot,
då Amerika tillkännagav sin diplomatiska politiska inkompetens
inför en häpen världs uppvaknande inför en supermakts moraliska bankrutt.
Historien upprepar sig alltid, och nu gäller det Irak, men med en skillnad:
då var det moraliskt acceptabelt och försvarligt att bekriga kommunismen,
men det finns ej någon kommunism i Irak att bekriga.
Man har ingen fiende alls utom den kärvännliga diktatorn själv,
och man riskerar blott att göra hela den muslimska världen till sin fiende,
en femtedel av mänskligheten, med resurser som Al Qaida och fanatisk fundamentalism.
Kort sagt, man bara trampar i klaveret.
Men det var nu 60-talet som jag nämnde, när vi växte upp
i en moraliskt upplöst värld där inga normer höll
och där vi båda fann att det mest viktiga vi kunde göra i förhållande till samhället
var att inte ha med det att göra,
utan att ta avstånd från dess ständigt mer urartande inkompetens.
Så blev du snickare, antroposof och lärare i Steinerskolan
och fann slutligen en insats värd att göra med att ge eleverna rätt datorkunskap,
så att de åtminstone fick möjlighet att själva lära sig vad de behövde.
Jag gick en mer metafysisk väg genom musiken och gav hellre upp eleverna
än att jag kompromissade med våra ideal,
som var min ledstjärna och som jag vägrade att nånsin släppa.
Båda var vi bittert desillusionerade
av samhällsveket mot de grundläggande mänskliga värderingarna
genom främst amerikaniseringen av skolsystemet,
vilken innebar dess uppluckring och undergång.
Vi kunde ej förlåta överheten hur den skrotade det svenska skolsystemet
och hur kärnfamiljen undergrävdes och bortrationaliserades ihjäl.
Du valde att ändå heroiskt genomföra ett personligt kärnfamiljsprogram
och genomdriva någon mening med en vettig undervisning genom Steinerska alternativet
medan jag blott koncentrerade mig på att överleva
som fri konstnär och med mina ideal som humanist.
Jag överlevde medan du gick under. Ändå gjorde du ej några fel,
din linje var fullständigt hederlig och fläckfri, medan jag var den som gjorde alla misstag.
Här är någonting som inte stämmer, och allt jag kan göra nu i efterhand
är att just framhålla ditt exempel med dess underbara heder.

81.

Min vän, det känns som om det var min skyldighet att överta ditt liv
och leva nu för dig, att alltså börja leva nu det liv som du ej mer fick leva.
Du får gärna leva vidare i mig, jag formligen inbjuder dig,
och på så sätt så vet jag att jag aldrig mer skall sakna sällskap.

Dessutom så vet jag ju av fyrtio års erfarenhet att det ej finns ett bättre sällskap än just ditt. Om du har valt mig som din kontinuitet så väljer jag dig även och med förkärlek. Så res med mig, var med mig alltid, träffa mina vänner, var med mig i mina tankar, läs dem, dra dig ej för att analysera allt jag tänker, säger, gör, mina motivationer, mina reflektioner, konklusioner och visioner, var min kritiker och granska mig, och jag skall vara mera lyhörd inför dina invändningar än inför mitt samvete. Det finns ej någon gräns för mänskligt samarbets möjligheter när det så går över gränserna för både liv och död. Välkommen, partner, vän och framtid, och vi skall nog båda tjäna på att sålunda ha fyra fötter fast förankrade i både jorden, himlen, livet, döden, verkligheten, andevärlden och naturen, som egentligen dock är det enda viktiga.

82.

Är jag då en narr som bara umgås med de döda, frambesvärjer spöken, återkallar dem till livet genom deras andar och gör mig förmätet till ett språkrör för dem genom mina sjuka fantasiers brist på självkritik, distans och vanlig sundhet? Är jag då en narr som Swedenborg och Conan Doyle, fast ingen har bevisat att de hade fel? En sådan fråga är berättigad men kan ej någonsin besvaras. Jag dokumenterar blott och bryr mig ej om att bevisa med belägg vad jag dokumenterar. Det må andra diskutera som de vill. För mig är saken klar och ingenting att diskutera. Kärleken är där och kan ej tystas ens igenom döden. Vi är alla dödliga men icke kärleken och själen. Det om någonting är kraftigt genom dessa dikters vittnesbörd manifesterat och kan icke motbevisas eller vederläggas. Sedan lämnar jag därhän den möjligheten att måhända andra även efter döden haft en liknande kontakt med dig som jag, och därmed kunde kanske något av vad jag här skrivit om bekräftas. Men om ingen annan vidimerar möjligheten står jag ensam inför evigheten vid din sida, men i så fall står vi bara dubbelt starkare, ty vi står kvar då även fastän alla andra vikit.

83.

Vår kontakt är som en brusande berusning och egentligen kan ord blott göra saken orättvisa. Glädjen som besjalar oss i denna samvaro är odefinierbar, men att den besjalar oss är huvudsaken och det enda viktiga. Så transcenderar denna harmoni allt mänskligt definierbart och förståeligt för dödliga, ty det är själva evighetens och odödlighetens hemlighet som därmed uppenbaras, men blott för oss två. Jag njuter av ditt resällskap och kan blott hoppas att du kan avnjuta samma glädje. Ingen vet hur länge den kan vara – liksom sorgen gäller det för glädjen att blott ta en dag i sänder och helst inte veta någonting om morgondagen. Så är stundens lycka fullständig och suverän mitt i den djupa sorgen som ett ljus i mörkret och som en oas i öknen men i sin blixkraft av evighetens ögonblick tillräckligt för en livskraft för en livstid.

84.

Hur är det att dö? Det är bara att drömma sig bort och att avstå från kroppen och sinnena och hålla fast blott vid drömmarna och deras sanning och aldrig mer vakna ifrån deras skönhet. Så enkel är döden: att ej mera avstå från sanningen

och endast avstå från lögnen, allt det som bedrar,
medan endast det inre, det innersta och allt som finns där består.
Allt som kommer från den inre världen, från själen, är sanning
och tillhör din egen personliga evighet, som endast är allmän egendom,
medan allt yttre, som sinnena står för, blott är sken och bedrägeri,
vanlig dödlighet, lögn och förvilleelser.
Minnet består av de känslor och bilder du fotograferat i själen,
det är ditt kulturarv som du bär med dig för evigt och ständigt förkovrar,
alltmedan det minne som endast är manifesterat i kunskap och färdighet
endast är fåfänga. Håll dig till drömmarna.
De visar vägen till vad du för evigt har kvar till att leva för
medan din dödlighet bara är summan av allt ditt livs fåfänga,
timlighet, flärdens förgänglighet och allt förutom din kärlek.

85.

Du finns alltid där. Det är det underbara.
För mig är det ett mirakel. Kanske finns du alltid där
för alla som höll av dig och som älskade dig,
men vem kan väl mer ha älskat dig än jag?
Så tänker de väl alla, var och en,
din bror, din fru, din dotter och din son
och kanske alla dina vänner.
Käre vän, jag är dig bara tacksam
för din närvaro och din personlighet och för dess underbarhet,
och att denna sällsamma kontakt igenom döden endast börjat om igen
från början med en ny och bättre fart än någonsin,
som om allt ditt materiella liv allenast varit oss i vägen.
Är vår kärlek då förbjuden genom dess orimlighet,
en levande själ med en död i trots mot alla livets lagar?
Jag tar icke ställning till vårt fenomen, och ej bör någon annan heller göra det.
Jag endast konstaterar vad som försiggår och fromt dokumenterar det,
ty det är dock det minsta som en vän kan göra för en vän.

86.

Avskedets kärlek är definitiv.
I ditt livs sista ögonblick avgöres allt,
då summeras ditt liv, och om summan blir kärlek så har du gjort rätt för dig,
då har du lyckats, då har du ej något att förebrå dig och ej något att ångra,
och då kan du lugnt lämna allt och gå vidare
via en tillfällig fullständig frihet i ljust till nästa lektion på din evighetsväg.
Men märk väl, att just det ögonblicket,
det sista, är allt vad du äger att leva för.
Det ögonblicket blir avgörande för ditt liv, och det sätter din stämpel på livet
för de efterkommande, dem som du kvarlämnar, de som har känt dig,
dem som du uppgått i och lämnat kvar något hos av dig själv,
alla dina bestående minnen. Och det är din mänskliga plikt
att de ensidigt färgas av ett enda ord, som är kärlek.
Om du endast lyckas med det har du visat dig värdig ditt liv,
och då blir ditt livs slutliga avsked ditt livs högsta njutning och kärleksakt.

87.

Doktor Sandy sade till mig: "Ditt senaste brev oroade mig. Vad var det för två vänner till dig som dog?"

Rutger Andersson, en briljant arkitekt och god vän till mig, hade plötsligt gått bort i en hjärtinfarkt vid bara 57 år. En vecka senare hade jag förlorat min bästa vän från mina bästa skolår. Även han hade gått bort plötsligt ehuru han varit sjuk länge men totalt förtigit sin sjukdom för mig, då han i det längsta trott att det bara var en kris som han skulle klara. Jag var inte den enda som

ryckts upp med rötterna av detta dödsbud, chocken hade drabbat hela Göteborg och alla som känt honom och naturligtvis mest hans närmaste. Men det var efterdyningarna efter bortgången som affekterat mig djupare än någon baksmälla som aldrig gick över men som bara blev värre genom manifestationerna av det fenomen som visat sig genom det faktum att han varit min tvillingsjäl. Inte ens när min far gått bort och inte ens när Berndt Lindholm lämnat oss, som jag sörjt som min bästa vän, hade de känslomässiga konsekvenserna varit djupare.

"Min vän, du är i fara," sade doktor Sandy sakligt. "En död förföljer dig och drar i dig. Förklara symptomen."

"Vilka symptom?"

"Det som du kallar 'tvillingsjäl'. Hur visar sig symptomen? För resten, hur nära varandra stod ni egentligen? Förtro dig åt din doktor. Jag är den tryggaste tänkbara då min enda strävan i mina undersökningar, vare sig de gäller kropp eller själ, är att hålla mig till sanningen." Han förstod att det inte skulle bli lätt för mig, men jag gjorde ett försök.

Josef och jag hade stått så nära varandra alltsedan barndomen att vi alltid förstått varandra mer än väl utan ord. Vi hade haft samma ideal, tänkt samma tankar, haft samma filosofiska strävan, haft samma förkärlek för Italien och Grekland och varit lika jordnära som naturnära. Genom att vi alltid haft samma filosofiska kontakt hade vi inte direkt behövt umgås efter att vi skilts som klasskamrater, utan alltid när vi träffats apropå hade kontakten ändå alltid förblivit den samma. Vi hade aldrig behövt förklara oss för varandra.

Det kanske märkligaste av allt var att vi fått samma hälsoproblem med magen och med blödande ändtarm. Jag hade klarat alla mina magsårskriser och undersökt ändtarmssåret redan 1986 och då fått instruktioner om hur det skulle skötas. Han hade undersökt sig femton år senare och fått en cancerdiagnos efter en ännu outhärlig väntetid på sex månader. Naturligtvis hade han inte kunnat ana att jag haft samma problem. Hade jag fått veta om hans problem genast vet jag att jag kunnat rädda honom.

Doktor Sandy ställde närmare frågor om sjukdomen och sade: "Förre kungen av Marocko hade samma sjukdom och dog av den, men han var gammal. Det är mycket ovanligt att man får något sådant vid så unga år. Din väns cancer måste ha varit mycket sällsynt. Det finns två möjligheter. Antingen var det slarv från läkarnas sida, och i så fall är det som du säger oförlåtligt. Men troligen var de snarare så osäkra på diagnosen, då malignt melanom i rectus är extremt ovanligt, och att de därför väntade så länge. Även i så fall är det dock oförlåtligt av dem. Alla läkare vet, att om möjligheten till en cancerdiagnos föreligger måste detta fastställas eller vederläggas genast, då minsta dröjsmål kan vara livsfarligt. Det andra alternativet, som ej kan uteslutas, är att diagnosen var felaktig och att din vän fick dödlig cancer av behandlingen. Sådant händer oftare än vad någon läkare vill eller vågar tillstå.

Det viktigaste av allt är att man behåller initiativet själv, ty ingen kan känna bättre en patient och hur han känner sig än patienten själv. Själv är alltid bästa läkare. Om man överlåter initiativet åt andra minskar ens chanser genast drastiskt. Det egna initiativet är det egna livet, och något annat liv har man inte.

Så kommer vi till fenomenen post mortem. Jag vet många fall av tvillingsjälar, där den ena förlorat den andra, med alltid intressanta men alltid olika fenomen som följd. Det är vanligare hos kvinnor än hos män och särskilt vanligt i förhållanden mellan mor och dotter. Mellan män kan det bara uppstå om båda männen varit mer än vanligt känsliga. Ett fall som jag aldrig glömmer inträffade i andra världskriget. Båda var officerare av olika grader, och båda hade mycket känsliga magar. De följdes åt i livet genom skolan och genom hela karriären. Båda deltog i invasionen i Normandie, där den ena stupade. Efter det upphörde den andras magproblem. Det fanns ingen förklaring, men han menade själv att han satt inne med förklaringen. Jag tror inte att han någonsin avslöjade det för någon annan än för min far, som var hans läkare och enda förtroendemän.

"Steve kom till mig direkt när han var död," sade han till min far, båda hade druckit whisky då, "och jag välkomnade honom. Jag var berusad av invasionens framgång och av whisky, och jag hälsade Steve välkommen att dela min kropp med mig hädanefter. Steve tackade för min generositet och genmålde att han i gengäld skulle tillföra mig all den hälsa han återvunnit efter döden och som jag saknat hela livet, om jag bara inte släppte kontakten med honom. Följaktligen, doktor, finns det inga skäl till att jag någonsin skulle släppa kontakten med honom."

Min far delgav mig detaljerna i detta fall när jag själv blivit läkare, och han bad om min mening. Historien var så märklig att jag bad honom upprepa den. Han upprepade den utan att förändra en enda detalj. Jag kunde inte förklara den eller kommentera den.

Min far menade att en psykiater omedelbart hade stämplat officeren som schizofren. "Vad du än blir, så bli aldrig psykiater, Sandy. De har alltid fel och vet ingenting. Det är mycket intressantare att som vanlig läkare helt enkelt samla på fenomen och betrakta dem i sig utan att försöka analysera eller rubricera dem. Att låta andra leva som sig själva är det bästa sättet att leva själv."

Jag vet inte om din tvillingsjäl uppvisar liknande tendenser, men med detta vill jag egentligen bara ha sagt att fenomenet inte är ovanligt, även om det egentligen bara kommer till tals i mycket intima sammanhang."

88.

Kärleken är bara känslor,
och de känslorna är eviga, ju mera ren din kärlek är.
Det renaste av alla språk är känslornas,
och när din kärlek blott är känslor är det evighetens eget språk,
som lever och fungerar över alla gränser även efter döden.
Det är den transcendentala kärleken som aldrig dör,
vars kraft går över allt vad människor kan förstå
tills de får egen verklighet på den igenom vad de själva får uppleva.
Finns det äkta känslor så kan kärleken ej bli mer äkta
och då bär den evighetens egen stämpel
som ej någonting och ej ens evigheten själv kan utplåna.
De känslorna är levande emellan oss
nu efter döden som igenom ett mirakel
och kan aldrig mer fördunklas
eftersom ej själva döden lyckats mer än med att höja dem
till fixstjärnornas egen högsta himmels evighet.
Det är ej någon överdrift. Det är bara trohet.

89.

En människas mänsklighet mäts i hans tårar.
Den som ej kan gråta är ur mänsklig synpunkt en uttorkad brunn,
medan den överkänslige, som lätt blir rörd och lätt faller i tårar,
har kunskapens rötter långt inne i människohjärtat
och är såsom källa till kunskap och liv outsinlig.
Så är överkänslighet, blödighet, lätttrördhet, ömhet,
romantiskhet, fallenhet för svärmeri, drömmier och sentimentalitet
inget negativt eller föraktligt men bara livsfrämjande positivt.
Så begrav inte tårarna, frys inte ner dem
men öppna ditt hjärta i stället för känslorna, låt dem få vädras,
låt dem få flyga i frihet, och låt dem få ersätta fördomsfullheten,
fixeringarna, den kallhamrade intoleransen och negativismen,
förnekandet, stängandet av dina dörrars ventiler och de förutfattade meningarnas dogmatik.
Den som bland alla människor har mest rätt i livet är den som mest lider, det gråtande offret,
alltmedan hans plågåre, de empatilösa, bara är okunniga i sin självmordsdrift
mot sina själar, sitt livs möjligheter och mot sitt livs upphov och urkälla: sitt eget känsloliv.

90.

Visserligen har du rätt i din sympatiska och mänskliga filosofi:
"Vad rör oss döden? Livet lever och dess fest får aldrig avbrytas,
den måste alltid rulla vidare som om ej döden fanns,
så glöm att jag är död och borta. Bara festa på som vanligt."
Nej, det kan jag inte acceptera, ty så ytligt får ej livet vara.
Du blev offer för den grymmaste tänkbara orättvisa genom ödet,
genom slarv av läkare och genom underlåtelser av himmelskriande och oförlåtligt slag,
kort sagt, av mänsklighetens gissel ignorans, omänsklighet och dumhet.
Skratta åt mig om du vill, men jag svär dessa fiender odödlig fiendskap
och skall bekämpa dem med hat och oförsonlighet tills jag är lika död som du,
fast det betyder: lika levande som du är i all evighet fastän du är död.
Så släpp mig ej och övergiv mig ej i detta mitt livs korståg,
så skall jag ej heller någonsin förglömma dig men alltid vara med dig,
så att vi är två oövervinneliga segrare tillsammans i det ädlaste av alla syften:
att berika mänskligheten med mer mänsklighet och kunskap och förståelse.

91.

All den kärlek som du givit till en annan
är den säkraste av alla investeringar,
ty efter livets fullbordan summeras räkningarna,
och då får du all den kärlek du har givit bort tillbaka
med en bonusränta mera underbar än vad du vågat drömma om,
ty kärleken förräntar sig och lönar sig långt mer än något annat.
Kärleken är aldrig orättvis, ty när den väl är given frivilligt och uppriktigt
så dör den aldrig men ger endast utdelning och återbäring i oändlighet.
Den kan ej påverkas av inflation och marknadskriser
men är starkare som kapital än ens det rena guldet.
Var ej därför någonsin försiktig eller rädd att investera
kärleken i vänskap, relationer eller vanliga kontakter,
ty ju mer du ger av den, dess mer förräntar och multiplicerar den sig,
och allt vad du ger i kärlek kommer alltid i överraskande form tillbaka
när du som minst väntar det och alltid i den form som du förtjänar.

92.

Ringo kom att berätta om ett häpnadsväckande fenomen i samband med hans livs kärlek. De hade varit tillsammans i nio år, varefter hon hade dött, men de stod fortfarande i daglig kontakt med varandra – efter 25 år! Han berättade alltså rätt upp och ner som den självklaraste saken i världen att han fortfarande umgicks dagligen med sin enda älskade, som dog 1978, som om ingenting förändrats och ingenting hänt. "De älskade dör inte förrän man låter dem dö genom att man glömmer dem. Så länge man bevarar dem levande inom sin egen själ kan man aldrig förlora kontakten med deras egna levande själar. Vi kommer alla från en och samma själ, den själen är statiskt odödlig, och den del vi har i den genom våra egna själar är lika odödlig. Själarnas samvaro och umgänge upphör aldrig så länge de älskar varandra." Jag kunde bara ge honom rätt i allt.

Detta var kanske just hemligheten med hans liv. Han var ett fenomen av ungdomlighet i sitt sextionde levnadsår och fullkomligt överväldigande som energiknippe. Han sprudlade av energi och livsglädje och erkände själv att han kanske hade väl mycket överloppsenergi. Han var fortfarande en flitig fruntimmerskarl som hela tiden fann sig nya damer och hela tiden fick problem med nödvändigheten att klara sig från äktenskap. Han gjorde inte barn, men han älskade kvinnor passionerat och med respekt. Han kallade sig själv en nomad, som aldrig kunde stanna länge på samma ställe och aldrig kunde rota sig. Det hade han gjort till en levnadskonst, och hans liv var en enda färgsprakande explosiv mosaik av erfarenheter, nya kapitel, nya länder och nya experiment. Han letade efter någon som kunde hjälpa honom skriva hans självbiografi, då han med rätta menade att hans erfarenheter kunde ha något att lära envar. Och detta enormt rika liv hade han konsekvent genomfört med ena foten på andra sidan, med en grundligt genomtänkt andlig livsfilosofi närmast färgad av buddhismen och i oavbruten kontakt inte bara med sin avlidna älskade sedan 25 år utan också med sin mor, märkligt nog alltså bara med kvinnliga "spöken".

93.

Din bortgång var ett sabotage mot båda våra liv och allas liv som kände dig,
en irriterande oacceptabel olycka, liksom en jordbävning,
en mänsklig katastrof för mig och framför allt för dig och för de dina,
som ej ingick alls i någons planer, som jordbävningen i Kobe.
Liksom vrak och chockade kvarlevor efter katastrofen går vi kvar som spöken
irrande och letande helt desorienterade och finner blott
att du allena oberörd finns kvar intakt, seren och helt lugn efter katastrofen.
Men du är blott en astralkropp med dess fördelar och nackdelar.
Du slipper mera skämmas för dig själv, din kropp och dess besvärligheter,
efter döden är man alltid välklädd utan att man mer behöver tänka på att klä sig,
och fastän man icke klär sig är man aldrig naken: nakenheten är ej ett problem.
Å andra sidan saknar man all syn och hörsel, lukt och smak och fysisk känsel
medan allt i stället i ens väsen blott består av själens känslighet och dess förnimmelser.
De osynliga antennerna är allt, men de är alldeles extremt och fruktansvärt vid liv och aktiverade.

De känner därför allt vad man ens tänker om dig om det bara kommer ifrån själen.
Därmed kan det uppstå en kontakt som man kan bygga på.
Den har vi funnit, den fungerar, och så verkar vi med växelverkan.
Jag kan ge dig allt jag känner och upplever, och du verkar som inspiratör och samvete
då du ser mer och genomskådar vad jag inte själv kan se med ögat.
Och så har vi blott att hålla på och fortsätta gemensamt.
Pakten håller, samarbetet inte blott fungerar men utvecklas dessutom,
och det kan inte just bli bättre. Det är all compensation som jag kan finna
och som alls i någon mån kan trösta mig för det brutala ödessabotaget,
som jag aldrig kan förlåta eller acceptera.

94.

När livet inte räcker till och empatin tar slut,
skall man då bara resignera? Skall man acceptera nederlaget,
säga till den älskade att man ej orkar älska längre,
duka under för de överväldigande motgångarnas övermakt
och acceptera ödet som sin överman och döden som en ond besegrare?
Nej, aldrig. Man kan alltid lägga in en högre växel.
Pessimismen är en ursäkt för att slippa kämpa mer,
en undanflykt för att fekt slippa livets ständiga överansträngning,
som är nödvändig för överlevandet och för allt livets strävan.
Och att avstå därifrån är det definitiva nederlaget och ett andligt och moraliskt självmord
och som sådant det mest livsfientliga och dumma man kan göra.
Vägra acceptera döden, unna livet att få överleva döden,
låt din död blott bli din tröskel till din evighet,
och du skall triumfera alltid liksom livet självt,
som då skall alltid strida för dig vid din sida.

95.

Det var alltid svartsjuka emellan oss – vi tyckte om varandra alldeles för mycket.
Du blev svartsjuk på mitt umgänge med Valdemar och sade upp min vänskap
i en rasande dramatisk och demonstrativ uppgörelse i öppenhet
och var mot mig såsom en sten tills jag med vänlig övertalning
övertygat dig på nytt om all min trohet;
och när du tog hem mig till din fru så fann jag genast att hon aldrig kunde dela och förstå
vad vi två haft gemensamt. Därför höll jag mig ifrån ditt hem i alla år:
din vänskap ägde jag från barnaåren, som hon aldrig kunde veta något om.
Så hon fick rå om dig fullständigt under tjugonio år tills döden skilde er,
och under all den tiden såg jag dig ej mer än sex-sju gånger varav tre väsentliga,
en gång vart fjärde-femte år. Det var för fattigt och ej acceptabelt.
Så jag började att ge dig min journal mer regelbundet varje månad
och du visade dig vara helt pålitligt trogen som prenumerant.
Det var vår enda och ensidiga kontakt de sista nio åren
tills vi möttes och du redan drabbats av din sjukdom som du då förteg för mig,
en kroppslig vidrig sjukdom av det mest förnedrande och orättvisa slag
som aldrig dock kom vid din själ, som kämpade sin kamp mot kroppen
tills du triumferande besegrade den vidriga belastningen
och framstod skönare och friskare än någonsin i din befriade astralkropp.
Sådan ser jag dig: seren och lika klart oemotståndligt skön som när vi båda var små gossar.
Men, ack, detta blir för tjatigt. Jag står inte längre ut med denna nostalgis melankoli.
Det leder bara till den bittraste självömkan i kvadrat, då den blir dubbel,
medan framtiden är allt med livet och de alla som vi älskade och kände och som lever kvar.
Dröj kvar hos mig som dubbelgångare och tvillingsjäl och älskare, skyddsängel och inspiratör,
men låt mig ej förfalla till försummelse av mitt livs ansvar
blott för all den skönhets evighet i drömmarna vi ägde
och alljämt har att förvalta och gemensamt föra vidare.

96.

En stund med dig, min vän, är mera värd än något annat mänskligt sällskap.
Men hur är det möjligt då, när du är död?
Min vän, vi hade bara goda stunder någonsin,
vår vänskaps renhet var total, och därför kan den aldrig dö,
och därför lever alltid våra stunder kvar evinnerligen
som ett kontinuerligt stadigt sällskap som ej någonsin kan dö
men alltid blott förblir det bästa och i sin odödlighet fullkomligen naturligt.
Hur ser du på mig, min vän? Jag ser dig alltid framifrån
med all din uppmärksamhet på mig och med varm och öppen blick.
Jag ser dig aldrig i profil, din baksida, din rygg och aldrig med ett bortvänt öga
utom kanske just i sådana mer väsentliga lägen
då du samlar dig för att bemöta min och ge mig av din egen kommunikation.
Vår öppenhet var alltid gränslös tills vi skildes
och det som kom mellan oss var kropparnas begär – ej något annat.
Därför blott har vi nu återfunnit den kontakt vi hade innan
och fortsätter nu som om ej något hänt och ej förändrats under fyrtio år,
vår renhet återfunnen och intakt och du befriad från din kropp
och jag mottaglig lyckligtvis för andra sidans företeelser och dess signaler.
Din signal var som ett SOS – "Vad är det som har hänt mig?"
och jag besvarade den genast när jag lyckats väl lokalisera dig och orientera mig
i vad som hade hänt. Men var det jag som kom till din undsättning,
eller var det du som kom till min? Förmodligen så kom vi båda till varandras.

97.

Den största smärtan var att vi ej fick en chans till ett farväl.
Du rycktes bort, och vårt farväl blev därigenom maximalt brutalt.
På så sätt blir ett avskedstagande en evighet av smärta
men samtidigt en tillgivenhet och värme som ej någonsin kan avta.
Avskedet blev avklippt, oavslutat, aldrig genomfört och aldrig ens manifesterat.
Därför är du kvar: du fick ej ta farväl.
Så glöm det avsked som vi aldrig fick,
dröj kvar för evigt med vårt goda minne,
och ditt sällskap skall ej någonsin mer bli försummat.
Så förevigas vår vänskap i ett evigt anti-avsked,
och jag släpper aldrig taget om en dröm som hör till evigheten.
Så i stället för ett avsked hälsar jag dig varmt välkommen
som en ärad gäst att alltid stanna kvar i hjärtat
i mitt hem och med mitt liv som hädanefter även ditt.

98.

Du försumrades ihjäl. Så är det med en känslig själ.
Den kärlek som hon en gång fått och njutit av
blir till en kontinuerlig pliktuppfyllelse som aldrig mer får avta.
Kärleken är ansvar först och främst, den handlar ju om känslor endast,
och det finns ej någonting mer känsligt, ömtåligt och bräckligt.
Jag tar ansvar för mitt livs försummelse av dig vid mogen ålder,
och mitt straff blir att jag aldrig kan förlåta mig.

Men troheten finns kvar, och den har överlevt förlusten och mitt brott,
och det finns inget mera säkert tecken för sann kärlek än troheten oförminskad
vad som än inträffar. Vi har drabbats i vår relation av absoluta katastrofen,
men därav har troheten allenast utgått mera stärkt och underbar.
Det vet vi: du finns alltid där, och jag finns alltid här,
vi har varandra mera efter döden än vi hade innan,
renheten i vår passion har utgått renare än någonsin efter din död
som i triumf, och troheten är trognare än någonsin.

Det kanske just är livets mening: att allting kan övervinnas
om man bara ständigt lägger in en högre växel,
vilket man ej någonsin får dra sig för. Ty livet är en sport
med ständigt högre utmaning, med ständigt större svårighet,
som kräver ständigt större ansträngning och mod.
Så länge man ej drar sig för att lägga in en högre växel,
så länge klarar man sig vidare, så länge fortsätter man leva,
så länge övervinner livet allt och även döden.

99.

Givetvis, min vän, är ingenting så säkert
som den kärlek som består och övervinner döden.
Endast sådan vänskap är det värt att samla på.
Man kan ej någonsin få nog av vänskap som ej någonsin tar slut,
en tvillingsjäl är mera värd än hela världen,
och det finns ingenting som säger att de är begränsade till en.
Naturligtvis kan jag ej finna någon annan såsom du,
men jag var väl en knöl om jag ej älskade och delade min kärlek
frikostigt med andra människor som visade sig värda den.
Men du består, du var min första fasta vänskap av sann evighetskarat,
och tro ej att jag någonsin kan avstå ifrån någonting så värdefullt
som aldrig senare har överträffats ens av någon äkta kärlek.

100.

Kärleken är evig och det enda som är liv.
Så länge som man älskar är man levande och endast då.
Det spelar mindre roll vem eller vad man älskar,
bara det är någon annan än sig själv.
Ty egoism och egenkärlek är den enda säkra döden,
livets återvändsgränd och dess mardrömsfälla,
som kan karaktärsförändra den mest obestickliga och goda själ till motsatsen.
Du har ej någon viktigare uppgift i ditt liv än blott att älska,
allting annat är högst oväsentligt, ovidkommande och dumt;
den enda röda tråden i ditt liv är att du älskar någon annan än dig själv,
den enda meningen med livet och din enda ursäkt för att leva.
Kan du uppfylla den uppgiften, som är ditt livs utmaning,
måste ditt liv bli en strålande succé vad du än gör,
och att ej klara detta är omöjligt, om man en gång lever och kan fatta
att man bara är en människa.

Andra delen.

101.

Kärleken bör alltid vara snygg och genomföras oklanderligt.
Romantiken existerar inte om den inte är estetisk.
Äktenskapsbrott är ej äktenskapsbrott om de genomförs med stil.
Svartsjuka är ej blott en sjukdom men en svårartad mentalsjukdom,
ett grovt symptom på att all kärlek löpt sin kos och fullkomligt urartat.
Ingen älskare har råd att slösa bort sin kärlek med att vara possessiv.
Man kan ej äga kärleken och ställa krav på den man älskar.
Kärleken blott ger och älskar, njuter och försvarar, bygger upp och vårdar.
Destruktivitet i kärleken är inte längre kärlek men dess motsats.
Jo, jag älskar dig, men jag vill aldrig få din man att känna sig bedragen,
ty jag älskar även honom. Låt oss älska varmt varandra alla tre

som syskon, jag, den äldste, och din man, den yngste,
med dig, vår bedårade och dyrkade, emellan oss
som syster, kejsarinna och gudinna. Ja, jag vet att det är svårt
då vi nu ej får se varandra mer på månader, kanske ett halvår,
men vår kärlek finns dock där och kan ej mer förnekas.
Låt oss vårda den och ömt beskydda alla tre varandra
i ett heligt själs- och tankekollektiv som aldrig mer kan skiljas
som tre själar i en enda själs gudomliga treenighet.

102.

När en kvinna börjar manövrera är det dags att dra sig ur.
Hon börjar aldrig manövrera förrän hon tror hon har vunnit
och hon känner sig ha blivit säker på sin sak.
Det misstag hon begår och som hon aldrig inser själv
är att hon genom sina manipulationer och manövrer bara gör sig avskyvärd.
Hon tappar all sin glans, förlorar all sin skönhet och sina behag
och framstår bara i all nakenhet som en i snikenhet förlorad själ.
En toffelhjälte är en man som aldrig genomskådat denna snikenhet och egoism
men fallit undan för den, blivit hennes manipulationers offer
och gått med på att bli manövrerad intill sitt fördärv och egna undergång.
Men samtidigt är varje man försvarslös inför kvinnans manipulationer och manövrer,
ty vad är en man som bjuder kvinnor motstånd?
Han är ej en man men möjligen en mes och dum som sådan.
Nej, den enda vettiga försvarsåtgärd mot kvinnor som har börjat manövrera
är att fly och överge den kvinnliga intrigen fullkomligt och genast.
Annars fastnar man ohjälpligt i ett spindelnet av träsksbeskaffenhet,
och det är klokare att fly och dra sig undan än att slåss mot omöjliga odds.

103.

Min kärlek är absurd då den är dubbel, kluven och orimlig.
Den är delad mellan en som nu är död och en som är en god väns hustru.
Båda älskar jag och utsägligt, men jag kan ju aldrig nå dem,
någon av dem. Min avlidne vän kan jag ej få tillbaka mera någonsin,
och min väninna, hustrun till en så god vän till mig,
kan jag ej någonsin beröva honom eller låna ifrån honom,
och så bor hon dessutom ett antal hundra mil långt härifrån.
Så skiljs min narraktiga och hopplösa dubbla kärlek grymt ifrån mig
av den skiljelinje som finns mellan liv och död
och av ett geografiskt astronomiskt avstånd utom dessutom en svår moralisk nöt.
Men kärleken finns ändå där, och den fungerar!
Jag kan känna att de även älskar mig – åtminstone i tankarna –
och det är helt tillräckligt – för mig räcker kärleken med andlig vällust,
telepatisk närhet, godhet, värme och tillgivenhet i all oändlighet
som därför trotsar tid och rum och liv och död och icke kan begränsa sig.
Om kärleken så lever kan den aldrig dö, och då är den tillfyllest.
Vad behöver jag då fysisk stimulans, erotisk tillgjordhet,
krampaktighet och paroxysmer, när jag har den kärlek
som går över allting kroppsligt och som varar?
Jag föraktar all den kärlek som ej är transcendental,
ty det är endast den som tillfredsställer mig,
och har man den, den bästa, kan man aldrig mera nöja sig med mindre.

104.

Det händer, att när någon avbryts i sitt liv av orättvist förlopp
emot sin egen vilja innan han är redo, genom sjukdom, olyckshändelse och krig
förblir han vanligen närvarande i sinnevärlden som i limbo
med ett ouppklarat öde, brottandes långt efter döden med sin orättvisa

utan att få klarhet eller något svar på sina frågor.
Oron dröjer kvar och kan ej stillas,
och den kan allenast stillas genom kvarlevandes deltagande i den,
deras inkännande och förståelse; ty fastän han är kvar i sinnevärlden
kan han inte ses men endast kännas.
Desto tydligare kan han kännas om man koncentrerar sig på känsligheten,
och då kan man även telepatiskt och transcendentalt kommunicera.
Det kan bli ett evigt argument, ty den problematiken är olöslig:
orättvisans grymhet och problem, det ofullkomna livet,
livet som man ej fick leva, känslorna man ej fick ge,
det uttryckta, kärleken som bromsades och stoppades,
ett skri av desperat förtvivlan, frustration, desillusion och vanmakt
som i styrka, makt, moralisk kraft och giltighet
har rätt att ljuda och att höras i oändlighet och i all evighet.

105.

Du gav mig Rudolf Steiner såsom tröst,
en sällsamt skarpsynt metafysiker och tolerant profet,
en idealisk vägvisare för en obegränsad framtid,
högaktuell och evig i sin klarsynthet och klokhet,
mänsklig i sin religiositet och djup som pedagog och social förkunnare,
som reformator inom andens rike kanske seklets störste och mest viktiga nydanare,
en man inom vars religion varenda religion får plats med rymlighet
förutan att buddhism och hinduism, den kristna läran eller judendomen
utesluter någon av de andra, kort sagt, ett universellt geni
som lämnade en skola, en filosofi, en rörelse, en praktisk levnadsvisdom
och en religion av bara sundhet efter sig.
Den fann du före mig och lämnade åt mig att överta,
att utforska, uppmuntra, underblåsa och exploatera
till blott fördel för varenda människa som kommer i kontakt med den.
Jag tackar dig för denna gåva och beklagar
att jag aldrig kunde ge dig något liknande.
Vår vänskap var förvisso i den riktningen, vi var helt överens
om reinkarnationens möjlighet och trolighet, vi hade inget tvistemål däröver,
men vår självklara överensstämmelse kom aldrig vidare,
och därigenom blev det tankekontinenter kvar att diskutera,
katedraler av filosofier som vi aldrig tog oss in i
och som väntar på oss än.
Du gav mig allt men lämnade mig ensam,
medan jag helst hade gett dig allt och hade allt att ge,
men när jag nu vill ge det finns du inte kvar att ta emot det.
Alltså får vi klara oss med denna sällsamma nödlösning:
att kommunicera över alla gränserna för liv och död;
och så väsentligt är vårt argument,
att ingenting kan hindra det från att bli ventilerat
föga tillfredsställande på grund av gravens tystnad
men dock omisskännligt ekande öronbedövande igenom hela evigheten:
du är inte död, ty jag, din vän, och vår filosofi och Rudolf Steiner lever.

106.

Var det därför du dog? Brist på tålmod
med oss försoffade tröghjärnor, som inte fattade
vad livet handlade om och vad du var i färd med
på väg in i djupare insikter om livets innersta mening
som du inte kunde få över till oss utom genom att rycka oss upp
och det ytterst brutalt och totalt utan att lämna någon rot kvar?
Även om detta inte direkt var din mening blev det resultatet;
och allt vad jag då kan känna är tacksamhet för ditt livs offer,
ty det har då sannerligen väckt upp mig och satt fart på mig

in i eteriska världar och deras ockulta fördoldheter
där allting väntar på att bli uppdagat och utforskat.
Tack för ditt ledarskap och denna vägledning.
Därmed har du nu för mig blivit som en Vergilius för Dante
fast ej ner i helvetet utan tvärtom upp i himmelens eviga sanningar.

107.

Vad allt vi icke gjorde kan vi ännu göra.
Enda skillnaden är att vi ej kan göra det nu i praktiken.
Men i stället kan vi göra det med desto större innerlighets välbehag
i drömmarnas förklarade idealisms romantiska beständighet;
och det är ingenting att skratta åt, ty ingenting är sannare
och verkligare än just allt som sker i andevärldens ideella värld.
Vi kan fortfarande umgås och diskutera, utbyta erfarenheter,
trollbinda varandra genom filosofiska förunderliga argument och andemeningar;
ty inget språk är mera uttrycksfullt och har mer möjligheter än telepatin.
I den är allting klart och omöjligt att missförstå,
ty drömmars språk kan man ej taga miste på,
då det är bara rena känslor.
Sanningen är bara känsla. Fakta är dess resultat,
men känslans tanke är upprinnelsen till sanningen
och till den verklighets konkreta oförneklighet som utgör resultatet.
Ingenting är falskt i känslans och i tankens värld,
ty ingenting som tänks kan någonsin förnekas.
Så vistas vi tillsammans i den renaste filosofin,
den högsta renhetens och godhetens,
gudomlighetens paradiset av idel tankens känslspråk
som i sin skönhet dominerar och omvälver hela världen
i en högre grad av universalism än hela universum.

108.

Min vän, hur nära vi än står varandra
och hur ledigt än kontakten mellan oss fungerar
i en öppen hjärtlighet och innerlighet utan motstycke
som överträffar allt som alls kan förekomma mellan två som lever,
är dock ändå saknaden det största mellan oss,
det faktum, att vi aldrig fick ordentligt tala ut som vänner
och att allt det mest väsentliga vi borde ha fått fullborda tillsammans
ej ens blev inlett eller diskuterat eller ens planerat.
Vi lever nu det liv vi aldrig fick tillsammans,
men i brist på verkligheten kan det aldrig bli
vad det i verkligheten kunde dock ha blivit.
Vi får leva nu för saknaden av allt det
som ej ägde rum emellan oss men blev uppskjutet
till en framtidsutopi av enbart drömmar.
Men ändå är denna verkligare än en verklighet,
och vi kan dela våra drömmar och idealism
mer innerligt och ärligt med varandra
än vi kunde instängda i jordelivets konventioners hänsynstaganden,
och detta måste dock betecknas som en avgörande seger,
som om vi först nu har lyckats finna hemlighetens hjärtpunkt hos varandra
som förblev fördold så länge som vi levde,
som om din död demaskerat oss och avslöjat vår relation
som något mycket underbarare än vad vi kunde drömma om
så länge vi satt fast i livets konventioners dödlighet.
Så blev ditt livs befrielse min egen,
och förklaringen av detta blev din själs befrielse också.
Men detta är för underbart och för ockult för dödliga
att kunna fatta – endast vi två delar hemligheten,

och den ene av oss är ju död. Men det är hemligheten –
relationen överlevde döden med den äran
för att därigenom överträffa själva livet och sig själv.

109.

Du lyssnar tålmodigt till vad ej någon annan orkar höra
med en outtröttlig vänlighet som icke är av denna världen,
men hur orkar du? Hur kan du tåla alla mina felslag,
hur jag fastnar i tangenterna med mina ofullkomliga förvridna fingrar,
kommer av mig, hakar upp mig, stapplar, snubblar, stammar fram
utslitna stycken på det risiga antika pianot, som ej låter något vidare,
och härdar ut med vad jag spelar varje dag i olidlig oändlighet.
Men tålmodet utmärkte oss båda två – vi var det som stod ut,
behärskade oss och höll god min när de andra bara rasade, kreverade
och hade sina utbrott utan mening för att göra bort sig på trivialiteter,
medan vi såg bortom timpligheten, njöt av perspektivet och stod ut.
Vi kunde sova ut väsentligheterna i livet och slå vakt om dem
och glömma allt det andra, ignorera allt det världsliga
som bara dumt var i sin meningslösa intighet
för att ha siktet kvar beständigt på det meningsfulla,
varigenom vi behöll varandra – aldrig att vi släppte någonsin
den andra helt ur sikte. Kommunikationen och kontakten var den lösaste tänkbara,
men den höll, förbundet höll och varade beständigt
för att efter döden bli bekräftat och med övertydlighet reforcerat
för att leda in i en långt gåtfullare framtid än vi någonsin alls kunde föreställa oss
var möjligt, hur fantastisk världen än i början redan tedde sig för oss.
Nu står vi där vid en ny början – och har åter ingen aning om
vad som kan vänta oss, precis som då för fyrtio år sedan.
Så rullar evigheten på i ständigt samma cirkel,
och det gives inget slut förutan en ny början
med en ny värld öppnad mot ett nytt oändligt perspektiv
av möjligheter, kärlek, upptäckter, utveckling
och en ständigt mer förunderlig förkovran
när det gäller andligheten i vår verklighet.

110.

Är det fel av mig att anlita dig som mitt samvete och spegel?
Det känns som att du ger mig klarsignal, och du är effektiv dessutom.
Sanningen består av nio tiondelar tvivel, sade någon,
och det är den luttring livet och vi alla väl behöver
för att kunna överleva alls med någon bibehållen självrespekt,
den ständiga personlighetsrenhållningen, som oavbrutet kräver dödens närhet
för att kunna sporras till förnyade ansträngningar för livets skull.
Så stanna gärna kvar och flåsa i min nacke, död, och påminn mig
om livets angelägenhet helst oavbrutet,
även om det innebär personlig isolerings ensamhet till döds
i hypokondriska neuroser, psykopatologiska inbillningar
och andra hallucinationer, som ej dödliga kan se
som annat än som schiziga idiosynkrasier;
men dödens närhet och umgänget med den är ej annat
än en helt naturlig kontinuitet, precis som dagliga klosettbesök,
förutan vilken renande process ens liv blott vore
dödliga förstoppningar och stampande på samma ställe,
stagnation och själsligt självmord, kort sagt, dödlig andefattigdom.

111.

Jag tar mig ut till någonting jag vunnit,
men min vinst är bara någonting jag funnit.
All min tid förrunnit,
ingenting jag hunnit,
jag har bara brunnit.
Så har allt försvunnit.

112.

Den största, djupaste mest äkta smärtan är de tårar som man gråter inåt,
som ej syns och märks men som man känner själv
som smärtan som får hela universum till att dåna.
Djupast känner denna smärta de avlidna,
särskilt orättvist avlidna, som blev ryckta från sitt liv
av orättvisans öde, eller alltför unga, eller mitt i väsentligt engagemang.
De kommer åter och förblir kvardröjande vid ofullbordat liv
och hänger över sina närmaste och vakar över dem
för att uppfölja sina öden, se dem fullkomnas, få svar på sina frågor
eller få igenom en rättmätig hämnd.
Jag känner er, ni osaliga andar i familjen,
och jag följer med er vakandes med er
och släpper aldrig er ur sikte med min fromhet, mina böner och min empati.
Jag fick kontakt med dig, min morbror, redan 1974,
då du sökte upp mig i min ensamhet på stranden
för att dela med dig av din ensamhet och din förtvivlan
sjutton somrar efter din passionsdöd, och jag känner dig fortfarande.
Min far, du grubblar ännu tio år efter din död på din familjetragedi,
jag delar den och jag förstår den och rannsakar dagligen problemet än
med dig, ty det är bådas vårt outhärdliga trauma.
Men min vän och klasskamrat, du ljöt den grymmaste mest orättvisa hädanfärden
alltför ung och frisk på krönet av ditt liv och mot din vilja.
Du är den mest levande osaliga av alla, och jag håller med dig,
och kontakten med dig är den spiritistiska kontakt som nu betyder mest för mig.
Håll ut, ni osaliga andar, giv ej upp men grubbla vidare,
 förfölj det grymma orättvisa livet med era olösta frågor,
och vi skall ej ge oss förrän ni fått frid och alla era livsproblem
har fått sin lösning och avslutning. Det är inte mer än rätt,
och jag står på er sida emot livet och skall kämpa för det mänskovärde
som berövades er utan sak av livets orättvisa dumhet.
Jag är med er, fastän hela världen skulle vända sig mot mig
för att befästa ytlighetens överhöghets lättsinnes vulgaritet
som något viktigare och mer giltigt än odödlighetens ande hos en människa
och hennes rätt till den.

113. Visshet

Jag vet att du lever
och mera än det: du är nära,
alldeles i närheten, ja, ännu närmare:
inom mig, utom mig, överallt
var jag blott har mina tankar.
Ty jag är en expulsiv människa:
jag lever mest genom tanken och sinnesnärvaron,
betänkandet och eftertankens försiktighet
och inte alls genom impulsiv handling.
Ty denna så kallade synliga sinnevärld är blott en lögn,
en kuliss och en hägring för syns skull,
förställningens såpopera, en absurd underhållning
för fåfängans skull – kanske Guds egen fåfänga.

Allt det väsentliga ligger där bakom
fördolt i osynliga tankars kulisser,
där allt äger rum och är konstruktivt, långsiktigt
och har betydelse och leder till resultat.
Och det inte minst viktiga där är de långt gående relationerna
som består efter döden och fortsätter att vara verksamma
rent telepatiskt och aktivt i anden och kreativt.
Där är du kungen, den helt dominerande och suveräne,
den främsta av vänner och vänliga andar.
Om du rycktes från oss av undermedvetetens sjukdom,
av att känna dig överflödigt och ringaktad
var det blott för att du var desto mera värd,
vilket nu uppskattas efter din död och blir erkänt
och definierat och väl konstaterat med lyskraft
som det kanske mest ovärderliga stöd som jag har
i min egen olycka och kris.

114. Smärtgränsen

Det finns ingen smärtgräns.
Det vet alla de som har lärt känna smärtan
och sett den i vitögat i all dess ohyggliga realism.
Ty det finns ingenting mera tånjbart än smärtgränsen.
För varje gång man får anledning odla ny hjärtesorgr tänjs gränsen ut.
Första gången man erfar en chockartad smärta
blir man genast medveten om den ohyggliga smärtgränsen
som är ett slags mekanism och försvarsåtgärd för att förtränga den.
Men varje gång ett nytt trauma förlamar ens liv är det längre till smärtgränsen,
som ständigt utvidgas mer och mer ju större anhopningen av ens smärtoskörd
lagras i hjärtat och själen och fyller dem med mörkrets ångestförtvivlan
i skriande bitterhets vrede som aldrig kan bli förlöst.
Den kan bara växa konstant inom ramen för den ständigt längre utvidgade smärtgränsen
som aldrig känner av någon begränsning.
Där sitter vi alla som fångar i livssmärtans fängelse och det på livstid
alltmedan dess rörelsefrihet ironiskt nog blott expanderar
på livstid med smärtan inom det med åren allt mera svåröverblickbara
oändliga lidandets fält, som man vänjer sig vid
att blir alltmera oöverkomligt i sin bitterljuva
till slut icke mer existerande smärtgräns förskräckliga brist på begränsning.

115.

Du är död, men du lever.
Jag lever men är död.
Det borde jämna ut sig,
men tvärtom är det den totala obalansen.
Jag är död för att du inte lever,
men du lever för att jag ännu lever
fastän jag är död, för att du är död.
Måste jag då leva för dödens skull,
för att du som död skall besegra döden?
Men även jag är dödens, som vi alla.
Du kom först i mål, och det är orättvist,
ty tävlingen gällde att komma sist i mål, inte först,
om det var en tävling, vilket det inte var,
ty det gällde ju bara att leva.
Men vad är det för ett liv utan den som vi alla älskade
och som mest förtjänade att få leva
bland alla dem som älskade dig?
Det orättvisa är att kärleken förbytts till sorg
genom en skilsmässa som ingen ville –

en påtvingad, brutal skilsmässa, som ingen var ansvarig för.
Följaktligen måste jag klaga och protestera
mot höjden av oacceptabilitet
och det i evighet.

116.

Den trötta tröstlösheten förbättras knappast av
att man inte har någon att gråta ut hos.
Ditt musikinstrument responderar inte till Brustna fingrar,
och din stolthet låter dig inte gråta så det syns.
Dina relationer är för sorgliga,
då de alla bara stänger dörren,
och dina enda verkligt goda vänner är döda.
De svarar inte heller.
Du har dem inom dig, där kan du älska dem i fred,
men de kan inte svara, bara tiga.
Återstår då endast Gud, den mest tigande av alla,
den mest vanvettiga av tröster,
det yttersta storhetsvansinnet,
den befängdaste av idéer,
som likväl inte kan avvisas med någon säkerhet.
Din ensamhets livstids fängelse är du själv,
din personlighets bur, ditt inlåsta innersta,
som aldrig kan bryta sig ut ur sin naturliga isolering
förrän kanske genom döden.

117.

Hur kan man skriva komedier
när livet blott är tragedier
som skriker dig i ansiktet varenda dag
med ständigt tilltagande mörker
byggande sig upp omkring din själ
så att du snart ej kan se något annat
i din ständigt krympande och mörknande
mer skrämmande och avskyvärda värld?
Drag något gammalt över dig,
gå hem och lägg dig,
sov ihjäl dig där i verklighetsflyktsdrömmar
frossande i självömkan och patetism.
Det är den enda sanna självbefläckelsen,
att erkänna sig vara den man är,
ett fiasko, att bekänna sig besegrad,
att ge upp med alla sina ideal
av skönhhet, sanning, ärlighet och disciplin
inför det fula, låga, populistiska, vulgära, billiga,
barbariska och medelmåttiga,
det tarvliga inkrökta dagfjärilssamhället
med dess hjämntvätt och miljöfientlighet
i form av en kultur av bara sopor.
Tyck synd om dig, ty du kan inte göra något annat,
då allt annat, vad det än kan vara och vad du än gör
blott är en suck att nära mänsklighetens likgiltighet med.

118. Återkomsten

Välkommen tillbaka, min älskade.
Välkommen åter, ni flödande tårar
av värme och äntlig befrielses rening.
Jag vet nu att du kommer alltid tillbaka,
ty din kärleks godhet var allt livets yttersta pålitlighet,
och kontakten emellan oss är inte mindre för att du är död,
utan snarare motsatsen: intensifierad, förädlad och renad.
Om kärleken finns där finns du där,
och kärleken fullkomnad är du personifierad.
Det kan knappast bli mera enkelt,
och därmed har vi livets fundamentalaste sanning,
att endast den älskade innebär liv.
Detta är nu bevisat i underbarhet
av din närhet som kärlek fastän du är död.

119. Requiem

Utan karta, utan kompass
står man helt ensam i världen
utan de enda som kunde leda en rätt
de enda man var beroende av
de som älskade en mest.
Mina fyra bästa vänner
har alla passerat över gränsen
för att aldrig mera återvända
men blott för att småningom kalla en till sig.
Det enda rättvisa i livet i världen
är att vi alla måste dö,
att döden även måste drabba de onda
hur nedrigt de än kom undan
oberörda av allt det onda de förorsakat andra
som aldrig glömmet sina lidanden
men alltid måste leva vidare med dem
så länge som de lever.
Ni har det bra,
ni offer där bland skuggorna,
som redan lidit färdigt
och som väntar på att få välkomna
oss till er ljusa frihetsvärld
från det lidandets rike i mörkret
som vår skuggtillvaro är
här bland ruinerna
av era ljuva minnen.

120. *Elegi*

Vart har ni alla tagit vägen
som släppte kontakten
som övergav mig i mörkret
som dog ifrån mig utan förklaring
som bara försvann ut i mörkret
utan att säga adjö
i den mest mördande distansiering
den som aldrig förklarar sin tystnad
den yttersta döden
det apatiska försvinnandet
självuppgivandet i självförintelsen
utan förklaring och utan anledning.

Jag fruktar inte döden, men jag fruktar tystnaden
hos grymheten i det yttersta tigandet
som berövar en allt inklusive en själv
i den långsammaste tänkbara död
av en ständigt accelererande förtvivlan och vanmakt
inför förlusten av allt
som gjorde det värt att leva
mera för andra än för sig själv.

Kan man bli mera död
än då själen är död fast kroppen lever?
Nej, det är den yttersta döden.
Hellre då en död kropp
om bara själen får leva.
